

173085

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARDA AİLE DEĞERLENDİRME ve
PSİKOPATOLOJİK BULGULAR

HAZIRLAYAN
Yunus Emre AYNA

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Remzi OTO

DİYARBAKIR
HAZİRAN 2005

Ö Z E T

Bu araştırmanın ana amacı herhangi bir nedenden ötürü suç işlemiş çocukların suç işleme davranışı sonrası – özellikle cezaevi veya ıslahevi yaşantısı dönemi – sürecindeki aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları arasında ilişkilerin karşılaştırılmasıdır.

Bu araştırmanın verileri Diyarbakır ili kapalı cezaevinde bulunan 11–17 yaş arasındaki suç işlemiş çocuklardan elde edilmiştir. Diyarbakır ili kapalı cezaevinde kalmakta olan 82 tutuklu çocuk bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturmaktadır.

Araştırmada verilerinin analizi sonucunda önemli bulgular elde edilmiştir. Suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerinde ailelerine ilişkin problem çözme, duygusal tepki verme, gereken ilgiyi gösterme, aile içi iletişim, aile içi roller gibi hususlarda sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Yine suç işlemiş çocukların SCL 90 testi puanlarına göre psikopatolojik bulgularında da uyku, yeme bozukluğu gibi özelliklerin görüldüğü, obsesif-kompulsif, fobik, kişiler arası duyarsızlık, öfke, Paranoid, depresyon gibi patolojiler düşündürecek bulgulara ulaşılmıştır.

Uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak analiz edildiğinde de aile değerlendirme ve demografik özelliklerin olumsuzluk gösterdiğinde psikopatolojik durumların artış gösterdiği saptanmıştır. Bir başka deyişle suç işlemiş çocukların ailelerinde olumsuz özellikler olduğunda patolojik özellikler göstermektedir. Ya da suç işlemiş çocukların ana-babaları öldüğünde veya boşandıklarında patolojik özellikler göstermektedir. Kardeş sayısının fazla olması da patolojik özellikler göstermekte ve aile içinde olumsuz özellikler oluşturmaktadır.

ABSTRACT

The main aim of this study is; to know the opinion of the who were to committed offense children about their family and according to this to find any psychopathologic diagnoses. Especially the period of prison or the reformatory life.

This study was applied to 82 arrested child at Diyarbakır jail. We use the Symptom Check List 90 (SCL – 90) for about to learn psychopathological peculiarity of the committed offense children. The other used scale was the Family Evaluation Scale for the learning the opinion of the committed offense children about their family.

The result of the analysis show us that; the committed offense children are have the important problems with their family. About; communication in the family, solving the problems, knowing the roles of in family, control of the behaviors, affective responsiveness affective involvement and general functions.

Also the according to diagnoses of SCL – 90 finding some psychopathologic results about the committed offense children. That are the most finding pathology is the Supplementary Scale which is shown with the sleeplessness or eating disorders etc. After this scale Interpersonal Sensitivity, general symptom index, Paranoid Idention, Hostility, Phobic Anxiety, Somatization are comming. Than, Obsessive-Compulsive, Depression, Anxiety and Psychothisim were find.

At the same time, the results of the some analysis between the scales and the groups we find the significant differences. In the other words, the committed offense children have some psychopathologic diagnoses while their family have bad peculiarities. Like, about the problem solving, family roles, general functions etc. Or the committed offense children have some phatologic diagnoses while their mother or father dead or divorced. Having more brother/sister, having bad economic level or being to migrate is also increase the height of pathology and the bad evaluations of families.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma jürimiz tarafından Dicle Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :
Üye :
Üye :

Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN
D.U.T.F. Psikoloji A.B.D.
Dip. No: 3414-33168

Onay :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / /

.....
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Emrullah Güney
Müdür

İÇİNDEKİLER

Özet.....	i
Abstract.....	ii
Tutanak.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar.....	vi
Kaynakça.....	78
Ekler.....	82

GİRİŞ.....	1
-------------------	----------

1.KURAMSAL ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1.SUÇ OLGUSUNUN TANIMI	2
1.1.1.Suçlu Davranışın Sınıflandırılması.....	4
1.1.2.Suçun Kaynağına İlişkin Teoriler.....	6
1.1.2.1.Klasik okul kuramı.....	7
1.1.2.2.Kartografik (coğrafik) kuramlar.....	7
1.1.2.3.Bioantropolojik kuramlar.....	7
1.1.2.4.Bedensel tipoloji kuramları.....	8
1.1.2.5. Zihinsel yetersizlik kuramları.....	8
1.1.2.6.Psikoanalitik ve psikiyatrik kuram.....	8
1.1.2.7.Toplumsal ve kültürel kuramlar.....	8
1.1.3.Psikolojik Teoriler.....	9
1.1.3.1.Psikoanalitik Teoriler.....	9
1.1.4.Suçu Kişilik Bozukluğuna Dayandıran Görüşler.....	10
1.1.5.Suç Ergenlik Kimlik Krizine Dayandıran Teoriler.....	12
1.2. ÇOCUK SUÇLULUĞU.....	12
1.2.1. Dünyada Çocuk Suçluluğu.....	12
1.2.2. Türkiye’de Çocuk Suçluluğunun görünümü.....	13
1.2.3. Çocuk Suçluluğunun Türleri.....	13
1.3. ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİ.....	15
1.3.1. Çocuk Psikopatolojisinin Etyolojisi.....	15
1.3.1.1. Biyolojik etkenler.....	15
1.3.1.2. Psiko-sosyal etkenler.....	18
1.3.2.Psikodinamik Etki.....	19
1.4.GELİŞİM PSİKOPATOLOJİSİ.....	20
1.5.ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİNDE TANISAL KAVRAMLAR.....	23
1.5.1.Dar Bağlamda Tanı: Tanısal Sınıflama.....	23
1.5.2.Geniş Anlamda Tanı: Tanısal Formülasyon.....	24
1.5.3.Taksonomik Kavramlar.....	24
1.5.4.Değerlendirme Konuları.....	25
1.5.4.1.Çok eksenli deneysel temelli değerlendirme.....	26
1.5.4.2.Değerlendirme eksenleri.....	26
1.5.4.3.Deneysel temelli değerlendirme.....	26

1.6.ÇOCUĞUN İÇ DÜNYASI.....	27
1.7.ÇOCUĞUN DIŞ DÜNYASI.....	29
1.7.1.Okul Çevresi ve Etkisi.....	29
1.7.2.Kitle İletişim Araçlarının Rolü.....	32
1.8.ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİNDE SINIFLANDIRILMIŞ HASTALIKLAR.....	34
1.8.1.Çocukta Zeka Geriliği (Oligofreni).....	34
1.8.2.Çocukluk Devresi Psikozları.....	34
1.8.3.Epilepsi.....	35
1.8.4.Davranım Bozukluğu.....	35
1.8.5.Disosyal Kişilik.....	36
1.8.6.Obsesif-Kompulsif Bozukluk.....	36
1.8.7.Dissosyatif Bozukluk.....	36
1.9.SUÇ İŞLEYEN ÇOCUKLARIN ISLAHINA YÖNELİK BİR MODEL.....	36
1.9.1.Projeksiyon Uygulaması.....	36
1.9.2.Asosyallik.....	37
1.9.3.Pro-sosyallik.....	37
1.9.4.Pseudo-sosyallik.....	37
1.9.5.Grup Tartışması.....	37
2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	41
2.1.Problem.....	41
2.2.Amaç.....	41
2.3.Önem.....	42
2.4.Varsayım.....	44
2.5.Sınırlılıklar.....	44
2.6.Tanımlar.....	44
2.7.Yöntem.....	45
2.8.Araştırma Grubu.....	46
2.9.Verilerin Toplanması.....	46
2.10.Verilerin Toplanmasında Kullanılan Ölçekler.....	46
2.10.1.Belirti Tarama Listesi (SCL – 90 R).....	46
2.10.2.Aile Değerlendirme Ölçeği.....	47
2.11.Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler.....	48
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	49
4.TARTIŞMA.....	66
4.1.Sonuç ve Öneriler.....	66

T A B L O L A R

TABLO – 1	ANKET MADDELERİ FREKANS ve YÜZDELİKLER TABLOSU.....	49
TABLO – 2	SCL – 90 R ÖLÇEĞİ PUANL. GÖRE FREKANS TABLOSU.....	51
TABLO – 3	AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE PROBLEM ÇÖZME ve DUYGUSAL TEPKİ VERME FREKANS TABLOSU.....	52
TABLO – 4	AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE İLETİŞİM ve DAVRANIŞ KONTROLÜ FREKANS TABLOSU.....	52
TABLO – 5	AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE ROLLER FREKANS TABLOSU.....	52
TABLO – 6	AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE GEREKEN İLGİYİ GÖSTERME FREKANS TABLOSU.....	53
TABLO – 7	AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE GENEL İŞLEVLER FREKANS TABLOSU.....	53
TABLO – 8	SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLAR YAŞ DAĞILIMLARINA GÖRE SCL – 90R ÖLÇEĞİ ALT ÖLÇEKLERDEN (PUANI = veya > 1) OLANLARA AİT FREKANS TABLOSU.....	53
TABLO – 9	SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLAR AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ PUANLARI ve SCL – 90 R ÖLÇEĞİ PUANLARI ARASINDAKİ KORELASYON TABLOSU.....	55
TABLO – 10	GÖÇ ETME DAVRANIŞI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	56
TABLO – 11	BABANIN EĞİTİM DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ OBSESİF-KOMPULSİF ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA)SONUÇLARI.....	57
TABLO – 12	KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE İÇİ PROBLEM ÇÖZME ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI.....	58
TABLO – 13	KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE İÇİ GENEL İŞLEVLER ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI.....	58

TABLO – 14 KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞERLENDİRME TOPLAM PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI.....	59
TABLO – 15 AİLENİN GELİR DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ EK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI.....	60
TABLO – 16 ANNE BABANIN BOŞANMA DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ SOMATİZASYON ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI	60
TABLO – 17 ANNE KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	61
TABLO – 18 ANNE KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞ. ALT TESTLER PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI	61
TABLO – 19 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞ. ALT TESTLER PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	62
TABLO – 20 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ SOMATİZASYON ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	62
TABLO – 21 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ PARANOİD ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	63
TABLO – 22 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ PROBLEM ÇÖZME İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN PSİKOPATOLOJİK OBSESİF-KOMPULSİF BULGULARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	63
TABLO – 23 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ PROBLEM ÇÖZME İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN PSİKOPATOLOJİK DEPRESYON BULGULARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	64
TABLO – 24 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ GENEL İŞLEVLER İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	64
TABLO – 25 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ GENELİŞLEVLER İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI.....	65

GİRİŞ

Bütün ülkelerde olduğu gibi çocuğu suça iten nedenler çok çeşitli olarak ifade edilmektedir. Araştırma da bu faktörler, ülkemiz psiko sosyal yapısı içerisinde önemli bir birey profilini içeren bölgemiz açısından değerlendirilmiştir. Daha çok göç, ekonomik sıkıntı, aile, medya, sokak çocukları gibi toplumsal olgularla çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiden yola çıkılarak suç işlemiş çocuğun ailesini değerlendirmesi ve psikopatolojik denge durumunu belirleyerek, rehabilitasyonuna yönelik önerilere geniş ölçüde yer verilmiştir.

Araştırma da çocuk suçluluğunun altındaki nedenler kalıtsal, bireysel olmaktan çok psiko-pedagojik ve toplumsal kaynaklı olduğu ifade edilmiştir.

Suç, tarihin ilk çağlarından itibaren yüzyıllar boyunca toplumların korku ile karışık ilgilerini yönelttikleri, nedenleri üzerinde durdukları ve karşı önlemler aldıkları toplumsal bir sorun olmuştur. Suç, evrensel bir olgudur. Tarihin en eski devirlerinden beri vardır ve var olmaya devam edecektir. Bütün toplumlar varlıklarını korumak ve devam ettirmek isteğinde olduklarından bünyelerinde, kendi varlıklarını tehlikeye sokan eylemlerle karşılaştıklarında, bu eylemleri cezalandırırlar.

Suç kavramı ile ilgili araştırmalara bir bütün olarak bakıldığında, önemle üzerinde durulan iki kavram olduğu görülür. Birincisi suçu önlemeye yönelik tedbir ve erken tanı çabaları, ikincisi suçun ortaya çıkışındaki ilk belirtilerin çocuklukta görüldüğü düşüncesiyle, çocuk suçluluğu araştırmalarıdır. Suçun ortaya çıkışı, gelişmesi ve önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin tanımlanması amacındadır (Polat, 2002). Bir diğer önemli husus çocuk suç işleme yaş grubudur. Türkiye’de bu oran bazı çalışmalarda 14 yaş olarak gösterilmiştir (Yavuzer,1987). İstanbul Çocuk Mahkemelerinde suç işleyen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada da suç işleme yaşının 15’te yoğunlaştığı belirlenmiştir (Erkan,1995).

Araştırmanın amaç ve önemine istinaden elde edilen bulgular ışığında yapılacak değerlendirmeler ile suç işlemiş çocukların buldukları ortamda çocukların ailelerini değerlendirmeleri ve bununla birlikte gerek yaşam koşullarının gerekse de aile yapılarının çocukların psikopatolojik özelliklerine etkileri üzerinde durulması gerekmektedir. Zira suçun tekrar işlenme olasılığı bu çocukların patolojik özelliklerine de yoğun bir biçimde bağlıdır.

1. KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1 SUÇ OLGUSUNUN TANIMI

Suç hakkında yaradılıştan tek olan veya ayırt edilen hiçbir şey yoktur. Birçok davranış biçimi ensest dâhil, evrensel olarak suç sayılmaz. Suç faaliyeti, doğuştan olan veya sonradan kazanılan özellikleri ile değil, içinde cereyan ettiği sosyal durumla tanımlanır. Örneğin; cinsel ilişki karı – koca arasında olunca yasaya uygun bir davranış olarak nitelendirilir. Bu tanımlanması gereken fiziksel bir faaliyettir. Oysa aynı faaliyet, yasal sistemler tarafından ensest, zina, ırza tecavüz şeklinde suç olarak, faaliyeti yapan kişilerde suçlu olarak nitelendirilmiş olabilir.

O halde, suç tümüyle tanımsal bir faaliyettir. Suç kavramı vardır, çünkü bazı faaliyetler bu şekilde tanımlanmışlardır. Sosyal tepki dışında bu faaliyetler benzer hatta aynı tür davranıştan açıkça ayırt edilemezler. Çünkü “suç” doğal olarak “suç olmayan” ile benzerdir. Bir davranış bazı kişiler tarafından bazı durumlarda yapıldığı zaman suçtur, başka kişiler tarafından başka durumlarda yapıldığı zaman suç değildir.

Bir görüşe göre suç, her toplumda heterojenlik ve sosyal değişimin karakterize ettiği normal bir fenomendir. Böyle bir bakış açısı, kriminoloji ile ilgilenen sosyologlar üzerine doğrudan ve dolaylı etki yapmıştır.

Ceza, toplumun düzenini bozan davranışların bir daha yaşanmaması veya en az seviyede karşılaşılması için yazılı ve yazısız kurallarla önceden belirlenmiş müeyyidelerdir. Ceza hukukunun verdiği tanıma göre “suç”, yasanın cezalandırdığı harekettir. Dolayısıyla ceza yasasına göre “suçlu”, suça neden olan bir kabahat işlemiş bireydir. (Hancı,1999)

Kriminoloji; suç ve ceza, suçlunun yeniden topluma kazandırılması, suçun engellenmesi gibi konuları inceleyen özel bir bilim dalıdır. Kriminoloji, suçu sosyal bir fenomen olarak ele alır. Kriminolojide konu ile ilgili ilk teoriler genelde suçu tek nedenle (örneğin atipik vücut yapısı, genetik anormallikler, akıl hastalığı, fiziksel anormallikler ve yoksulluk gibi) açıklamaya çalışırken, daha sonra geliştirilen teoriler suçu çok nedenli (yoksulluk, arkadaş grubu etkisi, okul problemleri ve ailedeki bozukluklar gibi) bir sosyal olgu olarak tanımlamışlardır. (Sokullu,1999)

Yapılan tüm tanımlamalar, psikolojik ve biyolojik yaklaşımlardır. Ancak “çocuk suçluluğu” kavramı söz konusu olduğunda, psikolojik anlamdaki çocuk kavramı ile ergen kavramı bir araya gelmektedir.

Her ne kadar ergenlik, bazı kalıtsal etkenler, psikiyatrik sorunlar ve beden kusurlarının suçlulukta etkili olabileceği teorileri destek görüyorsa da, günümüzde daha çok çevre faktörlerinin etkili olduğu kabul edilmektedir. Sevgi yoksunluğu, yanlış veya eksik eğitim, baskıcı disiplin yöntemleri, çocuk istismarı, iç ve dış göçlerin oluşturduğu kültür çatışmaları, gece kondulaşma, yöresel gelenek ve görenekler, ekonomik bunalımlar, çocuğun erken yaşta çalışmak zorunda kalması, parçalanmış aileler, ailede suçlu birey örnekleri ile kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve suçlarla ilgili programlar çocukları suça iten nedenler arasında sayılabilir (Hancı,1999).

Suçluluk üzerine yapılan tanımlamalar, temelde çocuk suçluluğunu da kapsamaktadır. Ancak çocuk suçluluğu kavramı bu genel tanımlamaları yaş faktörü ile sınırlandırmaktadır.

Batı literatüründe (Juvenile Delinquency) “çocuk suçluluğu” kavramı, kanuna karşı gelmiş 11 -18 yaşları arasındaki çocukları, yani “**reşit olmayanın suçluluğu**” olarak tanımlanmakta, bu tanım içerisinde hem çocukluk hem de ergenlik bölümü kapsamaktadır (Polat, 2002). Çocuk suçluluğu ile ilgili hemen tüm araştırmacıların tanımlamalar içerisindeki ortak değerlendirmeleri, çocuk suçluluğu davranışının içinde olan çocuğun, suça itilmiş çocuk olarak kabul edilmesidir.

Çocuk suçlarını belli gruplara ayıracak olursak (Peker,2000) ;

1- *Zekâ Geriliği veya Gelişimindeki Gerilik Nedeniyle Görülen Suçluluk:* Bedensel, toplumsal ve zihinsel gelişimleri sınırlı olan bu çocuklar çoğunlukla sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yoksul ailelerden gelmektedir. Bu tip çocuklar gerek zayıflıkları, gerekse dış baskılar sonucu suç işleyebilirler.

2- *Sosyal Eğitimden ve Kültürden Yoksun Olma Nedeniyle Görülen Suçluluk:* Çevre çocuğun hem zihnen, hem beden gelişmesini destekler. Çocuğun içinde bulunduğu çevre, onun sosyal, eğitimsel ve temel ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa çocuk suça yönelebilir.

3- *Ergenlik Çağı Nedeniyle Oluşan Suçluluk:* Bu çağdaki hızlı bedensel ve ruhsal değişim ile çocukluk evresine kadar uzanan yanlış eğitim ve yetersiz sevgi gibi nedenler, ergenin suça yönelmesini sağlayabilir.

4- *Bozuk Aile Düzeninin Neden Olduğu Suçluluk:* Çocuk, birlikte yaşadığı ailenin kötü sosyal davranış örneklerini, ailesinin ve çevresinin kusurlu yanlarını benimser ve öğrenir. Dolayısıyla da suça yönelebilir.

5- *Organik Koşulların Neden Olduğu Suçluluk:* Sara, beyin iltihabı gibi tümüyle organik koşullara karşı bir tepki olarak davranışın kontrol edilmemesi dolaylı olarak suçu oluşturabilir.

6- *Yoksulluğun Neden Olduğu Suçluluk*: Yaşamının büyük bir bölümü yoksullukla geçmiş, çabuk ve kolay yoldan bu durumdan kurtulmak isteyen çocuklar suça yönelebilirler.

7- *Bilinçsiz Olarak Yapılan Davranışların Neden Olduğu Suçluluk (Nörotik Suç)* : Nörotik kişilik bozukluğuna bağlı, bilinçsizce yapılan anti-sosyal davranışlar sonucu suçun işlenmesidir.

8- *Psikopatik Suçluluk*: Anti-sosyal kişiler, ahlak açısından yozlaşmış, bozulmuş kişiler, kleptomaniyer ve eşcinsellerin dâhil olduğu bu gruptakiler suç işleyebilirler

Evrensel toplum kuralları olduğu gibi yerel toplum kuralları da vardır. Özellikle yerel kuralların yaptırım gücü oldukça fazladır. Bunun asıl sebebi, insanın sosyal bir varlık olmasıdır. Sağlıklı hiçbir insan toplumun koymuş olduğu kurallara ilgisiz kalmaz.

Suçun toplumdaki çeşitliliği ve işleniş frekansı değiştiği gibi, aynı toplumda da zaman içinde bu iki özellik açısından farklılaşabilir. Sosyal değişim sürecinde paralel olarak yeni suç türleri ortaya çıkabilir ve suç sıklığı artabilir (İçli,1994).

Erdentuğ, “Suç Kavramının Kültür Farklılığı Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, kişiye ve mala yönelik suç türlerini değişik kültürler açısından incelemiş ve çalışma sonucunda suç sayılan davranışların gerek aynı kültürde zaman içinde, gerekse kültürden kültüre görelilik arz ettiğini vurgulamıştır. Çünkü “her kültür, kendi değer yargılarına göre belirli şeylere önem vermekte ve bunların ihlali veya bunlara tecavüz etme, o kültürce ‘suç’ sayılan bir davranış teşkil etmektedir” (Erdentuğ, 1987).

Bir eğilimin sapkın davranış olarak kabul edilebilmesi için onun toplum tarafından suç olarak kabul edilmesi gerekir. Ayrıca normal olmayan davranışlar, yukarıda da değinildiği gibi kültürel ve toplumsal bazda farklılıklar göstermektedir. Özellikle Malinowski’nin ilkel toplumlar üzerine yaptığı çalışmalardan sonra bu durum açıklık kazanmıştır. Böylece bir kültürde normal karşılanacak bir davranışın bir diğer kültürde normal dışı kabul edilebileceği anlaşılmıştır. (Erkan, ve diğerleri. 2001)

1.1.1 Suçlu Davranışın Sınıflandırılması

Bilim adamları suçlu davranışın kavramsal ve operasyonel tanımlarını yaparlar. Kavramsal tanım değişkenin anlamını başka kelimeler kullanarak ifade etmektir. Örneğin suçlu davranış belli bir yasal sistem içerisinde ceza yasasını ihlal eden herhangi bir davranış şeklinde tanımlanır. Operasyonel tanım ise belirlenmiş bir nüfusta bir değişkenin ne kadar yoğun ve yaygın olduğunu ölçmede kullanılan bir dizi süreci ifade eder. Örneğin, bir önceki

yılda hüküm giyenlerin suçlu davranışları mahkeme kayıtlarında sınıflandırılarak operasyonel tanımını yapılabilir.

Suçlar altı başlık altında toplanır:

Şiddet Suçları: Bir başka kişinin bedenine zarar veren veya zarar verme tehdidinde olan suçlardır.

Mala Yönelik Suçlar: Bir kişiyi malından mahrum etmektir. Eğer çalınan veya zarar verilen mülk önemsizse bu davranış ağır suç yerine hafif suç diye nitelendirilir.

Uyuşturucu (Drug) Suçları: Bu suçlar bağımlılık yapan maddelere sahip olmayı ve onların satışını yapmayı içerir.

Cinsel Suçlar: Cinsel suçlar seks güdüsüyle işlenen çocuklara yönelik cinsellik, ensest, teşhircilik, küçük yaştakilerin ırzına tecavüz, hayvanlarla cinsel ilişkiye girmek, röntgencilik gibi davranışlardır. Irza tecavüz genellikle şiddetin açıkça kullanıldığı ve kullanılmakta tehdit edildiği özel tip bir cinsel suç olarak kabul edilir.

Çocuk Suçluluğu (delinquency): Çocuk suçluluğu kriminolojide önemli bir kavramdır. Birçok ülkede çocuk ve gençlik mahkemeleri ceza adaleti sistemi içinde yer almaktadır.

Diğer Tüm Suçlar: Yasadışı kumar, fahişelik, sarhoşluk, başıboş gezme gibi mağduru olmayan suçları içerir. Mağdurlu suçlar ise iftiracılık, kalpazanlık ve yalancı tanıklık suçlarıdır.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün Türk Ceza Kanununu temel alarak hazırladığı Asayiş Olayları İstatistik formunda şahsa karşı işlenen suçları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

Öldürme: Kasten, ihmal ve kazaen (trafik kazası hariç) .

Müessir fiil: Kasten yaralama, ihmal ve kazaen yaralama (trafik kazası hariç), darp, kollu kuvvetlerine hakaret/saldırı.

Şahıs Hürriyeti Aleyhine Suçlar: Kız-kadın kaçırma, erkek kaçırma, çocuk kaçırma, rehin alma, tehdit.

Genel Adap ve Aile Nizamı Aleyhinde Suçlar: Aile fertlerine kötü muamele, hakaret ve sövme, müstehcen hareketler, ırza geçmek/ırza tasaddi, evlenmek vaadiyle kızlık bozma, fuhuşa teşvik, aracılık ve kadın ticareti, kumar oynamak/oynatmak.

Diğer: İntihar, tasnif dışı suçlar.

Mala Karşı İşlenen Suçlar:

Hırsızlık: Evden, işyerinden, resmi kurum ve kuruluşlardan, bankadan, otodan, oto hırsızlığı, yankesicilik/ kapkaççılık suretiyle diğer.

Gasp/Yağma: Şahıstan, ikametgâhtan, işyerinden, bankadan, adam kaldırmak, zorla çek-senet imzalatmak/tahsil etmek.

Diğer Suçlar: Dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, cürüm, eşya satın almak/saklamak, mesken mesuniyeti aleyhinde suçlar, mala zarar vermek (nası zarar), kasten yangın çıkarmak, bilişim suçları, 6136 sayılı kanuna muhalefet, meskûn mahalde silah atmak, rüşvet, zimmet, irtikâp, ihtilas, hükümet emirlerine muhalefet, tasnif dışı suçlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

1.1.2. Suçun Kaynağına İlişkin Teoriler

Suçun kaynağını açıklamada iki farklı düşünce vardır. Bunlardan ilki suçlu davranışa neden olunmadığı, fakat suçun insanın özgür seçimi olduğudur.

İç Ödüller: Hoşlanmak, eğlenmek, heyecan korku duymak, merakını tatmin etmektir.

Kişisel ve Psikolojik Ödüller: Ağrı, stres, gerginlik veya bunalmayı gidermek, kaybedilen bir beklentiyi karşılamak, sorumluluktan kaçmak veya kaçınmak, kendini yedekte tutmak veya korumak.

Ekonomik, Maddi ve Parasal Ödüller: Para kazanmak, mal ve hizmet elde etmek, ekonomik adaletsizliklerini gidermek, ekonomik kayıpları karşılamak.

Kişiler Arası ve Sosyal Ödüller: Statü elde etmek, şeref ve prestij kazanmak, iyiliğe karşılık vermek, kabul edilebilirliği elde etmek, bir yere uymak veya normal olduğunu hissetmek, uzak durmak, başkalarına küskünlüğünü ifade etmek, grup sadakatini kanıtlamak, geleneksel rol beklentisini yerine getirmek, bir değişimle rekabet etmek veya ona uymak.

Politik Ödüller: Sistemi yenmek, birinin yaşamı üzerinde kontrole sahip olmak, yönetmek veya diğerinden güçlü olduğunu ifade etmek, özgürlük kazanmak.

Dini ve Ahlaki Ödüller: Etik inançları tatmin etmek için başvurulan eylemlerdir.

Suçun kaynağına ilişkin ikinci durum suçlu davranışın özgür seçimi yerine onun ortaya çıkmasına neden olduğunu kabul eden teorisyenlere aittir. Bireyi ihlale yönlendiren veya onun yasa ihlal eden bir davranış sergilemesine neden olan herhangi bir güdü, rahatlatıcı olmak yerine nedensel olabilir. Biyolojik, psikolojik, sosyolojik suç teorileri genetik anormallikler, fiziksel anormallikler, yetersiz sosyalizasyon, taklit, öğrenme, güçlendirme, sosyal etkileşim gibi faktörler suçlu davranışa neden olabilir.

Suçluluk; ortaya çıkış biçimlerine göre “suçluluk kuramlarıyla” açıklanmaya çalışılmıştır. Bu suçluluk kuramları:

1.1.2.1. Klasik okul kuramı:

Bu görüşün öncüleri, Jeremy Bentham ile Becceria'dır. Bu görüşe göre; insan davranışlarını haz ve elem ilkesine göre ayarlamaktadır. Belli bir hareketin vereceği zevk aynı hareketin doğuracağı ıstırapla denge halindedir. Böylece yasaya karşı gelmenin vereceği zevk, onun getireceği ıstıraptan fazla olduğu zaman, birey suçlu davranışa yönelecektir. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.2. Kartografik (Coğrafi) kuramlar:

Bu ekolün öncüleri, iklim ve topografyanın insan davranışları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmışlar coğrafi koşullarla, iklim koşulları ve suç arasında yakın bir ilişkinin varlığını savunmuşlardır. Ekolün üyelerine göre “toprağın verimli olması, yağmur miktarı, doğal kaynakların zenginliği bir toplumun mutluluğuna neden olan etkenlerdir. Bundan mahrum olanlar yağmacı ve yırtıcı olmaktadır”. Montesquie ekvatora yaklaştıkça sarhoşluğun çoğalacağını belirtmiştir. Adolph Quetelet'de adam öldürme suçlarının güneyde ve sıcak mevsimlerde fazlalaştığını mala ilişkin suçların ise, kuzeyde ve soğuk mevsimlerde arttığını söyleyerek bunu “suçluluk hakkında Isı Yasası” şeklinde belirtilmektedir. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.3. Bio- antropolojik kuramlar:

Kuramın savunucuları, suçlu beden yapısı üzerinde durarak, suçluluk davranışına yönelen bireylerin tiplerini belirlemeye çalışmışlardır.Bu tipler ölçülebilir özellikle tanımlanabilmektedir.Bu ekolün savunucusu olan Lombroso, suçlularla suçlu olmayalar arasındaki biyolojik farklılaşmalara dikkate çekerek, fiziksel yapının bireyin davranış ve hareketini yöneten başlıca etken olduğunu ileri sürmektedir. Lombroso suçluluğun kişinin fiziksel eksikliğinden doğduğunu ortaya atarak, suçluğu bireysel açıdan ele almakta ve nedenini insan davranışının biyolojik yapısında aramaktadır.Charles Coring fiziksel açıdan suçlu tüpün olmadığı sonucuna vararak Lombroso'nun görüşlerini geçersiz kılmıştır. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.4. Bedensel tipoloji kuramları:

Bu kuram, bireyleri beden yapılarının görünüş ve biçimlerine göre ayırmaktadır. Kalıtsal kökenli olan bu görüşlerin temelini mizaç, kişilik ve fizyolojik karakteristiklerin ilişkileri oluşturmaktadır. Sheldon insanların beden yapıları bakımından üç gruba ayırdıklarını ve bu üç beden tipine özgü karakterlerin olduğunu savunmaktadır. Elenor ve Sheldon Glueck, suçluluğun oluşumu ile ilgili olarak üç etken ortaya koymuştur. Bu üç etken; mizaç ve karakter özellikleriyle, aile yaşamındaki ilişki ve sosyo-kültürel faktörlere dayanmaktadır. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.5. Zihinsel yetersizlik kuramları:

Goddard, yasaya karşı gelen her bireyde zihinsel yetersizlik olduğu görüşünü ileri sürerek tüm zihinsel özürlüleri suçlu, tüm suçluları da zihinsel özürlü olarak nitelendirmiştir. Ona göre zihinsel özürlü olanlar, davranışlarının sonuçlarını ve yasaların kapsamını anlayamadıkları için suç işlemektedirler. Goddard, suçlu çocuklar üzerinde yaptığı araştırmalarda % 50 oranında zekâca gerilik teşhis etmiş, ancak zaman ilerledikçe bu oranın % 20'ye düştüğünü bildirmiştir. Dolayısıyla suçluluk davranışında zihinsel yetersizliği içeren kuramlar önemini kaybetmiştir. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.6. Psikoanalitik ve psikiyatrik kuram:

Görüş suçluluğu; zihinsel çatışmalar, içe itilmiş istekler ve diğer motive edici eğitimlerle birlikte davranışın simgesel bir biçimi olarak ele almaktadır. İnsan, dıştan gelen uyarıcılara tepkide bulunan, onlara yanıt veren bir varlıktır. İnsan davranışları tüm bu yanıtların toplamından oluşmaktadır. Gelişim evrelerin, her hangi birinde görünen aksaklık ya da bozukluk, normal tavır ve hareketten sapmayı belirtmektedir. Bu görüşün savunucuları herkeste saldırganlık dürtülerin bulunduğunu ve bu dürtülerin ego tarafından kontrol edildiğini belirtmektedirler. Bireyde ego doğumdan itibaren şekillenmeye başlamakta, zaman içinde gelişmektedir. (Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.2.7. Toplumsal ve kültürel kuramlar:

Montesquie, Voltaire, Rousseau, suçun sosyal bir olay olduğunu ileri sürmüşlerdir. Toplumsal yapı kuramları, çocuğun suç işlemesinde, yaşadığı çevrenin etkilerini ve kültürel eşitsizlikleri açıklamaktadır. Siegel ve Senna'ya göre kentte zenginlik lüks ve kötü sağlık koşullarının bir arada bulunması yoksul bölgelerde suçluluk zeminini oluşturmaktadır. ... Bu kuram, suçluluğun egemen sınıfın koyduğu kuralların ihlali sonucu oluştuğunu ve egemen sınıf ile alt sınıf çatışmasının suçluluğu ürettiğini savunmaktadır. Toplumsal süreç kuramı ise; insan davranışlarını etkileyen sosyo-kültürel etmenleri, ilişkileri, süreçleri incelemektedir.

Kuram,bireylerin doğasında potansiyel bir suçluluk bulunduğunu, bunun sonucunda da bireylerin norm ve yasaları çiğneyerek suça yöneldiklerini savunmaktadır. Bu kurama göre suçluluk bireyin yetiştiği ortamdan kaynaklanmaktadır.” Suçluluğun hukuksal boyutu ile birlikte toplumsal, sosyal, biyolojik, psikolojik ve ekonomik boyutlarında etken bir olgu olduğu görülmektedir. Türkiye, tarımdan sanayileşmeye geçiş aşamasında ve modern dünya ile bütünleşme gelişmeleri içerisinde olguların toplumsal olumsuzluklarını da yaşamaktadır. Olumsuzluklardan birisi de çocuk suçluluğu olgusudur. Ülkemizde, çocuk suçluluğunun temelini oluşturan ve çocuklar tarafından işlenen suçlar çeşitli nedenlerle işlenmektedir.

(Akt.Keklikkiran,1999)

1.1.3. Psikolojik Teoriler

Biyolojik teorilerin suçu açıklamada yetersiz kalmasıyla birlikte, 20. yüzyılın başlarında psikolojik teoriler ortaya atılmıştır. İlk psikolojik teoriler, genellikle psiko-biyolojik yapıda ve bir tür biyolojik teorilerin devamı niteliğindedir.

Goddaret (1920), healy & bronner (1926)’ın başını çektiği bu grup, lombrosso ve takipçilerinin suçu, suçlunun genetik yapısındaki bozukluğa bağlaması gibi, suçlunun zekâsındaki geriliğe bağlamıştır. “kısa sürede yaygınlaşan ve yasaya karşı gelen her bireyde zihinsel yetersizlik olduğunu öne süren bu görüşün savunucusu Goddaret’e göre, bütün geri zekâlılar suçlu, bütün suçlularda geri zekâlıdır.”

Goddaret, bu teorisini o dönemlerde yeni ortaya çıkmaya başlayan IQ testlerini kullanarak kontrol etmiştir. Bu testlerde 0 ile 160 arası bir skala vardır ve suçlular geri zekâlılık sınırı olan 75’in altındadır. Uygulanan testlerin yetersizliği zamanla görülmüş ve Goddaret’in teorisinde Lambrosso gibi terk edilmiştir.

Daha sonraki psikolojik teoriler, suçu insanın psikolojik yapısına bakarak açıklamaya çalışmışlardır. Bu teorilerin içinde en çok bilinen, psikolojik görüşün kurucusu olarak da bilinen Freud’a ait psikoanalitik teorilerdir.

1.1.3.1. Psikoanalitik Teoriler

Çocuk suçluluğuna ilişkin en etkili psikolojik açıklama, Freud’un (1856–1939) çalışmalarına dayanan Psikoanalitik kuram olmuştur. Freud kuramını, insanın kişiliğindeki parçaların etkileşimine dayandırmıştır. Kişilik, bu kurama göre alt benlik (id), benlik (ego) ve üst benlikten (süper ego) oluşmaktadır. Alt benlik, saldırganlık ve cinsellik gibi içgüdülerdir. Üst benlik, ana-baba ve başka önemli kişilerle etkileşerek geliştirilmiş değerlere dayalı olan vicdandır. Benlik, alt benliğin istekleriyle üst benliğin değerleri arasında bir arabulucu olarak

çalışmaktadır. Alt benliği yeterince denetlemeyen benlik ile üst benlikte yapısal bozukluklar bulunması durumunda, dengesiz bir kişilik oluşmakta, bu davranışı etkileyerek çocuk suçluluğuna neden olmaktadır. Aynı açıklama yetişkin suçlular için de geçerlidir. Doğarken yalnızca alt benlik vardır; yaşam ve ölüm içgüdülerinin deposudur. Alt benlikte, zaman ve gerçek kavramları değil, yalnızca zevk kavramı yer almaktadır. Eros (yaşam ya da cinsellik içgüdüğü) ve Thanotos (ölüm ya da nefret içgüdüğü). Yaşamın ilk birkaç yılında insan, bir benlik ve üst benlik geliştirmektedir. Benlik, kişinin toplum gerçekleriyle kurduğu en yakın ilişkinin bir bölümünü oluşturmaktadır. Gerçeklik ilkesine uygun bir benliği olan kişi doyumu erteleyebilmekte ama tümüyle vazgeçmemektedir. Üst benlik; ahlak, pişmanlık ve suçluluk duygularını geliştirmektedir. Bu nedenle üst benlik, bireyin toplumsallaşmasında temel güçtür. Üst benlik, bilinen ve ideal benliğin gelişmesini sağlamaktadır. İdeal benlik, “ ne yapmamız gerektiğini”, bilinç ise “yanlış davrandığımız zaman suçluluk duymamız gerektiğini” göstermektedir. “Bu teorinin en başta gelen savunucusu Freud, suçu aynen nevrozlar gibi açıklamaktadır.

Suçluda odipal dönemden kaynaklanan ve şuur altına itilmiş suçluluk ve günahkârlık duygularını teskin etmeye, hafifletmeye yönelik ceza görme isteği ağır basar. Suçlu bu duygulardan arına bilmek için yakalanıp arınmak ister ve suç işler. Suçluluk duygusu onda suçtan önce vardır ve bu duygu nedeniyle suç işlemiştir.

Şuur altındaki bu suçluluk duygusun gerçek bir suça yol açması onu sanki rahatlatır.”

Yine, Bowlby gibi bazı psikanalistler suçu, aile içindeki sevgi ve şefkat eksikliğine; bazı psikanalistler ise anne babanın her şeye izin veren tavırlarına bağlamışlardır.

Özetle, bu ekolde; Derinlerde gizli kalmış kişilik bozukluklarının ortaya çıkmasıdır. Psikoanalitik görüş her dönemde insanları etkilemiş ve çok sayıda yandaş bulmasına rağmen, suçu sadece dürtü ve güdülerle açıklamaya çalıştığı ya da suçluların “yakalanmak için suç işlediği” gibi düşüncelerinden dolayı inandırıcı bulunmamış ve eleştirilmiştir.

1.1.4. SUÇU KİŞİLİK BOZUKLUGUNA DAYANDIRAN GÖRÜŞLER

Kişilik bozuklukları, bireylerde uzun süredir devam eden ve çevreye uyumu güçleştiren davranış tipleridir.

Kişilik bozukluklarının ayırt edici özellikleri çoğu zaman birbiriyle çakışır. Bu yüzden teşhiste sorunlar oluşabilmektedir. Bununla birlikte üzerinde en çok çalışma yapılan, teşhisi en kolay ve suça da en fazla karışan “ anti-sosyal” kişilik bozukluğudur.

Anti-sosyal kişilikli (buna psikopat kişilikte denir) bireylerin sorumluluk ahlak ve başkalarını düşünme hisleri çok azdır. Davranışları hemen hemen bütünüyle kendi gereksinimleri tarafından belirlenir. Bir başka deyimle vicdanları yoktur. Ortalama insan erken bir yaşta davranışa bazı kısıtlamalar getirildiğini ve zevklerin bazen başkalarının gereksinimleri düşünülerek ertelenmesi gerektiğini idrak ederken, anti-sosyal kişiliği olan insanlar kendi arzularından başka bir şeyi pek önemsemezler. İtkisel davranır, gereksinimlerinin derhal karşılanmasını isterler ve engellenmeye katlanamazlar

Anti-sosyal davranışlar nedeniyle bu kişiler sık sık karakollara düşer ve tutuklanırlar. Gördükleri deneyimlerden ve cezalardan ders almazlar. Kavgacılık sahtecilik, hırsızlık, alkol, psiko-aktif maddelere düşkünlük, toplum içinde ve aile yaşamında çeşitli sorumsuz davranış örnekleri gösterirler. Sürekli ve tutarlı ilişki kuramazlar. Kurdukları ilişkilerde kısa sürede aldatıcı olurlar. Dürtülerini engelleyemezler. Denetimsiz, atak, saldırgan davranış gösterirler. Üst benlik (süper ego) gelişmemiş gibidir, genellikle suçluluk duygusu duymazlar. Pişmanlıkları olsa bile yüzeysel ve geçicidir. Bir başka deyimle kendilerini içten yargılama ve denetimleri zayıftır ya da yoktur. Dıştan gelen engel ve yargılara aldırılmazlar sanki dürtüsel duyum ve haz ilkesi her şeyin üstündedir. Zeki ve yetenekli olsalar bile uçarı tutumları, dalgacılık, sorumsuzluk ve başka hevesler yüzünden bir işte uzun süre kalamazlar. İnsanlar arası ilişkilerde, başlangıçta girişken canlı, ilgili ve bilgili görünebilirler ve fakat bencil ve sorumsuz davranışları yüzünden ilişkileri kısa sürede kopar. Kendilerini haklı çıkarmak için aşırı rasyonalist yaparlar

Anti-sosyal kişilikleri neden geliştiklerini açıklayan iyi desteklenmiş bir kuram bulunmamaktadır; muhtemelen birçok kuram söz konusudur bunlar bir vakadan diğerine değişebilir. Hâlihazırdaki araştırmalar biyolojik belirleyiciler ve ebeveyn ve çocuk ilişkisinin üzerinde odaklanmaktadır”

Anti-sosyal kişilik bozukluğunun dışında, kleptoman dediğimiz ihtiyacı olmadan çalan, promaniac dediğimiz ateş yakma ve yangın çıkarmayı seven, teşhirci dediğimiz vücudunu sergilemeyi seven fetişist dediğimiz bir kimseye ait elbise veya nesnelere dokunmayla ya da röntgenci dediğimiz gizlice insanları gözetleyerek tatmin olan ya da nevrotik kişilikli kimselerde, kişilik bozukluğu gösteren ve bu kişilik bozukluğundan dolayı suç işleyebilen kimselerdir.

1.1.5. SUÇU ERGENLİK KİMLİK KRİZİNE BAĞLAYAN GÖRÜŞLER:

Bu görüşün en önemli savunucusu Ericsson'a göre, psikolojik olarak sağlıklı bir yetişkin kendi beklentileri ve toplumun beklentileri arasında tecrübeleri arasında bir denge kurabilir. Genç bir insanın ise, çevreyi hesaba katmayan ben-merkezli bir yapısı vardır. Zaman içinde bu ben merkezli yapı, biz merkezli bir yapıya dönüşecektir. Bu dönüşüm gerçekleşip gençlerin kişilikleri yerine oturana kadar gençler kendilerinden beklenmeyen davranışlar gösterebilir. Yetişkinlerin anlamakta zorlandıkları bu davranışlar onların kişilik yapılarında oluşumunda önemlidir.

Gençlerin uyumsuzluk olarak algılanan, geçici nitelikli bu davranışlarına, yetişkinlerin göstereceği tepkiler ya da onların anlayışsız tavrı, gençlerin kimlik sorunları yaşamasını ve suça yönelmesinin en önemli nedendir

Psikolojik teoriler; biyolojik teorilerle kıyaslandığında çocuk suçluluğuna ilişkin çok daha bilimsel ve çok daha geniş kitleleri etkileyen teoriler ortaya koymalarına rağmen, suçlu davranışı tam olarak açıklayamamış ve sosyolojik teorilere gerek duyulmuştur.

1.2. ÇOCUK SUÇLULUĞU

1.2.1. Dünyada Çocuk Suçluluğunun Görünümü

19. yy. başlarından itibaren sanayileşmeyle beraber ortaya çıkan sınıflaşma çocuk emeğinin iş gücüne katılması, göçler ve geleneksel ailelerin oynadığı toplumsal rolün yerini çekirdek ailenin alması ile I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında toplumsal yıkımları, tüm dünyada çocuk suçluluğu oranında patlama yaratmıştır. Araştırma verilerine bakıldığında, çocuk suçluluğunun uluslararası bir problem olduğu görülmektedir. Çocuk suçluluğunun 1956'dan beri yükselme trendi içinde olduğu Kanada' da Alison Hatch ve Curt Griffiths (1992) tarafından yapılan çalışmada, şiddet içeren çocuk suçlarında 1980–1990 arasında iki kat artış olduğu, mala ilişkin olarak işlenen suçların tümünün üçte ikisinin çocuk suçlularca işlendiği ortaya konmuştur.

Almanya'daki durum daha farklı değildir. Yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar, Almanya'daki gençliğin yaklaşık % 20'sinin şiddet içeren suçlara katıldığı ve mala karşı işlenen suçların üçte birinin gençler tarafından işlendiği belirlenmiştir.

İsveç'te, suçlulukla ilgili Paul Friday raporları (1992), bu ülkede, bilinen en açık ve özgür sosyal yardım programlarına sahip olunmasına rağmen çocuk suçluluğu oranında çoğalma eğilimi olduğunu ortaya koymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, çocuk suçluluğu açısından artışın hızla yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. Kanada' da, çocuk

suçluluğunun suçlara göre sınıflanmamış genel verileri 1993 – 1996 yılları arasında çocuk suçluların oranının düşme eğilimi içinde olduğunu göstermektedir.

1.2.2. Türkiye’de Çocuk Suçluluğunun Görünümü

Dünyadaki çocuk suçluluğu ile ilgili istatistiksel sonuçlara ve işlenen suçların niteliklerine bakıldığında, Türkiye’deki görünümün nispi olarak iyi olduğu söylenebilir. Türkiye’deki çocuk suçluluğu ile ilgili yayınlanmış istatistik verilere bakıldığında, hüküm almış çocuk sayısı baz alınarak, nicel olarak üç dönemden söz etmek mümkündür. Birinci dönem 1981–1985 yıllarını kapsamakta ve 1981 yılındaki veriler, dönemin özelliklerinden ötürü yüksek olduğu düşünülerek değerlendirme dışında tutulduğunda, 1982–1985 yılları arasında hükümlü çocuk sayısında artış gözlenmektedir (Adalet İstatistikleri, 1981–1995).

İkinci dönem 1986–1990 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde hükümlü çocuk sayısında önemli oranda düşüş vardır. Bu dönemin verilerini incelerken Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerindeki Çocuk Mahkemelerinin 1987 yılında faaliyete geçtikleri göz önünde bulundurulmalıdır. 1991–1995 yıllarını kapsayan üçüncü dönemde ise hükümlü çocuk sayısında artış gözlenmektedir.

1.2.3. Çocuk Suçluluğunun Türleri

Ivy Bennet son altmış yıl içinde suçluluk literatüründe birbirinden farklı olarak belirlenebilen suç gruplarından söz ederek, bunları şöyle sıralar:

1. Genellikle psiko-sosyal ve sosyolojik araştırmalar. Zayıf akıllılık ya da gelişimdeki gerilik nedeniyle görülen suçluluğun, suçluluk vakalarının büyük bir yüzdesini oluşturduğunu ve bu tür çocukların çoğunlukla sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yoksul ailelerden geldiğini göstermiştir. Söz konusu çocuklar, doğuştan itibaren bedensel, toplumsal ve zihinsel gelişimlerinin sınırlı olması nedeniyle yaşıtlarına oranla şanssızdırlar. Çünkü onlarla kıyaslandıklarında, daha zayıftırlar ve dış etkenlerden gelen baskıya daha az dayanıklıdırlar.

2. Bu grubu oluşturan çocuklardan bazıları umut vericidir; uygun toplumsal koşullarda sadece normal çocuk kusurlarına sahip gibi görünürler; büyük bir duygusal dengesizlik göstermezler ve normal çocuk yeteneklerine sahiptirler, ancak yeterince sosyal eğitimden yoksundurlar. Toplumsal değerleriyle yoğruldukları yakın çevrelerindeki uygun değişikliklere hızlı bir biçimde yanıt verebilirler. Bu tür çocukların, normal koşullar altında normal bir yapıya sahip olabilecekken, çevreye uyum gösterememiş çocuklar oldukları düşünülebilir.

3. Ergenlik döneminden önce hatalı davranışlarına rastlanmayan çocukların ergenlik çağında işledikleri suçlar, bu özel dönemin zorluk ve gereksinmelerinin doğurduğu sorunlardan ayrı düşünülemez. Uygun bir yetiştirme yöntemi uygulandığında, bu çocuklar normale dönmek üzere yeterli güce sahiptirler.

4. Bur' ün deyişiyile, <bozuk aile düzeninden gelen suçluluk >ta çocuğa birtakım kötü sosyal davranış örnekleri aşılır. Çocuk, aile ve yakın çevresinin kusurlu yanlarını benimser ve Levy' nin deyişiyile, <ana dilini öğrendiği gibi, bunları da öğrenir.>.

5. Doğrudan doğruya değil de, ikinci derecede anti-sosyal davranış bozukluklarına neden olan suçluluk türüne gelince, bu çocuklar, sara, beyin iltihabı gibi tümüyle organik koşullara karşı bir tepki olarak ikincil planda ortaya çıkan kontrol edilmemiş davranış ya da suçlara sahiptirler.

6. Ekonomik yoksunluk nedeniyle işlenen suçlar bölümü, yaşamlarının ilk yıllarında sürekli olarak yoksulluk çekmiş ve yaşama yolunu suç işlemekte bulan büyük bir grup çocuğu kapsar.

7. Nörotik suçluluk kategorisi, çok sayıda yazara göre, <suçlu davranışı bilinçsiz güdülenme (motivasyon) tarafından belirlenen bir suçlu grubu > olarak tanımlanıyorsa da, bu tür suçluların hepsi aynı özelliği göstermeyebilir. Bu grubun sınırlarını kesin olarak çizmek zordur; çünkü nörotik olan suçluluk belirtileri ender olarak <saf > haliyle bulunur. Oysa nörotik kişilik bozukluğuna bağlı, bilinçsizce yapılan anti-sosyal davranış, ruhsal tedavide incelenmiş suçlarla da pek sık görülür. Bu tür davranışa, nörotik eğitimlerin zayıf ego ya da bozuk kişilik yapısıyla birleştiği vakalarda rastlanır.

8. Çocuk suçluluğu içinde en az anlaşılmanı ve tedaviye en çok karşı koyanı psikopatik suçlulardır. Önceleri, <ahlaki düşüklük > ve <ahlaki zayıflık > olarak nitelenen ve uzmanlarca tartışmalı olan bu gruba, anti-sosyal kişiler, ahlak açısından yozlaşmış, bozulmuş kimseler, kleptomaniyer ve eşcinseller girer.

9. Hafif ve ağır psikotik hastalıklardan doğan davranış bozukluğu gösteren çocuklar bu gruba sokulabilir.

1.3. ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİ

1.3.1. ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİNİN ETİYOLOJİSİ

Ruh sağlığı alanında profesyonel olarak çalışan kişilerin çocuk psikopatolojisinin çeşitli nedenlerini anlamaları zorunludur.

Çocuğun büyümesini ve gelişmesini etkileyen etkenler hem biyolojik hem de psikososyal faktörleri içerir.

Biyolojik etkenler;

- Genetik olarak belirlenmiş biyolojik değişkenler
- Genetik olmayan biyolojik etkenler;örneğin sinir sistemini etkileyen toksik maddeler

Psiko-sosyal etkenler;

- Kültürel sosyoekonomik değişkenler ve ailenin çevresel etkisi
- Aile sisteminin içinde varolan psikodinamik değişkenler

1.3.1.1. Biyolojik Etkenler

Genetik Etkenler

a)Genetik taşıma süreçleri:

Bir çocuğun gelişimsel süreçleri ana rahmine düşmesiyle başlar.Döllenmiş hücre,içinde kalıtım öğelerini barındıran kromozomları içerir.

Cinsiyete bağlı karakteristik özellikler kromozomlar aracılığıyla taşınır.Kromozomlar ve her kromozomun içindeki binlerce gen kimyasal maddedir.Kalıtsal çalışmalar,bu erkeklerin uzun,bir dereceye kadar zihinsel olarak daha donuk ve daha yüksek oranda suç kaydına sahip olduklarını göstermiştir.Fakat bazı XYY erkeklerinin,hem sosyal hem de zihinsel olarak uyumlu bir gelişme gösterdikleri kaydedilmiştir.Yukarıda belirtilen örnekler,çocuklardaki ve gençlerdeki psikopatolojinin hem medikal hem de psikolojik nedenlerinin belirlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Çevresel etkenlerin özellikle de çocuğun ailesine bağlı olanların madde yani DNA kromozomlar aracılığı ile taşınır.Bir gen kısaca,"bir nesilden diğerine neyin geçeceğini Belirleyen genetik kodları içeren moleküllerden oluşan DNA segmentleri" olarak tanımlanabilir. (Ollendick, & Hersen,1989)

Erkeklerdeki cinsiyet kromozomlarında bazı istisnalar vardır.Örneğin klinefelter sendromunda, 47 kromozom ve bir XXY oluşumu bulunur.Bazı durumlarda ise erkekler 47 kromozom ve bir XYY oluşumuna sahiptirler.Erkeklerde fazladan bir Y kromozomu bulunmasının etkileri üzerine daha çok araştırma yapılması gerekse de şimdiye kadar yapılmış

XYY erkeklerinin davranışlarını etkilediğini varsaymak oldukça mantıklıdır.

Bazı araştırmacıları,genetik bir bozukluk teşhis edildiğinde çocuğu yönlendirmenin en iyi yolunun kalıtsal durumun doğrulanması ve tanınması olduğunu belirtmişlerdir.Bunu yapmak için;

b)Dominant ve resesif genler:

Anne babadan gelen genler bir çift oluştururlar.Eğer bu genler özdeşse homozigot olarak adlandırılır.Farklıysa heterozigot olarak adlandırılır.

Dominant genetik durumların çocuklarda görülme oranı daha yüksektir.Araştırmaların sonuçları,genellikle genellikle her bir ya da iki ebeveynin de bu durumu sergilediklerini ortaya çıkarmaktadır.Bu durumda hastalık ebeveynlerde ortaya çıkmadan önce çocuk sahibi olmuş ve hastalığı çocuğa geçirmemiş olabilirler.Huntington KORRA geç yaşlarda ortaya çıkan genetik bozukluğa bir örnektir.

c)Kalıtsallık ve şizofreni:

Yapılmış çalışmalar, şizofreninin kalıtsal olabileceği düşüncesini desteklemektedir. Ailesinde veya soy ağacında şizofreninin bulunduğu kişilerin şizofren olması olasılığının yüksek olduğu birçok çalışmada gösterilmiş olsa bile,şizofrenilerin çocuklarının şizofreniyi kalıtsal olarak almalarındansa şizofreniyeye yatkınlığa kalıtsal olarak sahip olduklarını varsaymak daha güvenli gibi görünmektedir. (Ollendick,& Hersen,1989)

Şizofrenik ebeveynleri olan çocuklar, şizofreniden farklı etkenlerden dolayı hassas,yatkın ve daha yetersiz olabilirler.Fakat şüandaki kanıtlar,bir ya da iki ebeveynin şizofrenik olduğu koşullarda en azından şizofreniyeye genetik bir yatkınlık olduğu düşüncesini desteklemektedir.

d)Kalıtsallık ve duygu durum bozuklukları:

Araştırmalar göstermiştir ki biyokimyasal süreçler aracılığıyla oluşan genetik faktörlerin şiddetli depresyon ve duygu durum bozukluğu vakalarında önemli bir rolleri vardır. Şizofreniklerde de görüldüğü gibi, ikizlerden birinde bipolar bir bozukluğun olduğu durumlarda diğer ikizinde aynı bozukluğu sergileme olasılığı %74'tür.

Duygu durum bozukluğuyla ilgili olan herhangi bir güvenilir genetik işaret keşfedilememiş olsa da, araştırmacılar hem manik-depresyon hem de depresyon için güçlü bir genetik yatkınlığın varolduğunu öne sürmektedirler. (Ollendick,& Hersen,1989)

Genetik Olmayan Etkenler:

a)Doğuştan gelen bozukluklar:

Konjenital,doğum sırasında varolan durum anlamına gelir.Fakat bu durumun kalıtsal olması zorunlu değildir.Bu durum gebelik ile doğum arasında gelişebilir. Birçok konjenital bozukluk kalıtsaldır.Fakat birçoğu da çevresel ya da dıştan gelen etkenlere bağlıdır.Bazı

araştırmacılar tüm genetik bozuklukların konjenital olmadığını da belirlemişlerdir.Örneğin,Huntington KORRA genetik bir bozukluk olmasına rağmen,hayatın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkar.

Ergenlik dönemi gebeliklerinin artması ve buna madde ve alkol kullanımının da eklenmesi, sigara kullanımının, kötü beslenmenin gelişen fetüsü etkilemesi olasılığı yüksektir. (Ollendick,& Hersen,1989)

b)Sonradan belirlenen bozukluklar:

Prematüre doğum, doğum yaralanmaları ve oksijen yetmezliği gibi sonradan edinilen bozukluklarla birlikte, daha sonra geçirilen kazalar ve yaralanmalar da gelişen çocuğu anlayabilmedeki önemli faktörlerdir. Prematüre çocuğun gelişimini etkileyen en önemli faktörün çocuğun sosyoekonomik durumunu ve ebeveynlerin eğitim düzeyi olarak tanımlanan kültürel çevresidir.

Alınan öykü bize çocuğun erken bebeklik dönemlerinden başlayarak şimdiye kadar nasıl bir çocuk olduğunu anlamamıza yardımcı olur.Çocuğun yaratılışıyla ilgili karakteristik özellikleri,çocuğun davranış tarzını tanımlayabilmek için kullanılan yollardan biridir.

c)Mizaç(Temperament):

Mizaç, çocuğun çevresiyle iletişim kurmasıyla sergilenen duygusal tepkisellik ya da davranış tarzı olarak tanımlanır.

Tek bir çocukla çalışıldığında mizacın çocuğun gelişimindeki rolü önemli bir yer tutar.Her çocuk diğerinden farklıdır.Her çocuk farklı bir mizaç sergiler.Thomas ve Chess(1977)çocukların sergileyebilecekleri 9 farklı mizaç karakteristiği belirlemişlerdir.Sağlıklı ya da psikopatolojik davranışın gelişimi bu mizaç karakteristikleriyle,çocuğun çevresinin arasında ki uyuma bağlıdır. (Ollendick,& Hersen,1989)

Bu 9 karakteristik özellik şunlardır:

- Hareketlilik düzeyi
- Ritimsellik (yeme, içme)
- Yeni ortamlardan uzaklaşma ya da bu ortamlara yaklaşma
- Uyumluluk
- Eşik seviyesi ya da tepkisellik
- Tepkinin yoğunluğu
- Duygu durumun niteliği
- İlginin kolayca başka yöne çekilebilmesi

- **Dikkat süresi ve dikkatin kalıcılığı**

Araştırmacılar, klinik boşluklarla aile işleyişi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Fonksiyonel olmayan ailelere erken müdahale edilmesinin ise çocukların psiko-sosyal prognozunu iyi yönde etkileyebileceğini öne sürmüşlerdir.

Çocuk psikopatolojisi üzerinde çalışan ruh sağlığı uzmanları, çocuğun mizaç karakteristiklerine önem verebilirler ve bunların aileyle nasıl bir uyum içinde olduklarını inceleyebilirler.

1.3.1.2. Psiko-sosyal Etkenler

a) Sosyo Kültürel Durum

Davranış problemlerine psiko-sosyal, biyolojik ve kültürel faktörlerden sadece bir etkenler grubuyla açıklamak oldukça zordur. Davranış problemlerini anlayabilmek için bu etkenlerin tümünün etkileşimini anlamak gerekir.

Çocuğun ailesi, ilk sosyalleşme birimidir. Çocuğun gelişimi, ebeveynleri ve çocuk arasındaki uyarıcı iletişimler aracılığıyla hız kazanır. Bu süreç iki ebeveynin de olduğu durumlarda daha hızlı ve düzenli olur. Ebeveynler uygun tepki vermede ve disiplinde iş birliği yaparsa değer sisteminin gelişimi sosyal normlara uygun olur. Ebeveynlerin uygun model olmaları da çocuğun sağlıklı bir feminen ya da masküler özdeşimi kazanmasını sağlar. Bu günün toplumu farklılaşmış aile yapılarının doğasının değerlendirilmesini gerektirir.

b) Aile Yapısı

Aile sistemi psikopatolojinin kaynağı olarak görüldüğünde ve aile sistemini tedavi etmek bir yöntem olarak benimsendiğinde çocuğun psikopatolojisi aile çevresi içinde değerlendirilmesi uygun olur. Çocuğun sergilediği semptomların ailede bir rolü olduğu ya da aile içindeki işlevsel olmayan ilişkilerden dolayı semptomların ortaya çıktığı düşünülebilir. Bu durumda ailedeki işlevsellik problemlerinin tedavi edilmesinin çocuğun semptomlarındaki iyileşmeyi sağlaması beklenir.

c) Boşanma ve Aile Dinamikleri

Boşanma, karmaşık bir kültürel, sosyal, legal, ekonomik ve psikolojik süreçtir. Tek ebeveynlerin %95'i annelerdir. Birçok anne, tek başınayken, boşanmadan kaynaklanan stresle başa çıkabilmektedirler ve mutlu, sağlıklı çocuklar yetiştirmektedirler. Bazı durumlarda çocuklar düşmanca ve rahat olmayan bir çevrede yaşamaya başladıkları için boşanmadan olumlu yönde faydalanabilmektedirler. Bir çok durumda boşanmanın geride kalan aile üyeleri için sağlıklı bir ortam oluşturduğu gözlenmiştir.

Fakat tek olan ebeveyn için çocuk yetiştirmek daha zordur. Birçok anne, harcamalarını

karşılatabilmek için ev dışında işler aramak zorunda kalır. Bu durum annenin daha çok enerji ve çaba harcamasına ve daha çok başa çıkma mekanizmasına ihtiyaç duymasına sebep olur.

Çocuklar boşanmaya çeşitli tepkiler verebilirler. Bazıları boşanmayı reddedip orda olmayan ebeveynlerinin ne zaman döneceğini sorabilirler. Bazıları benzeri tepkiler gösterirler fakat evde hiçbir değişiklik yokmuş gibi olayla ilgili duyduklarını bastırabilirler. İkinci tip Tepki, depresif semptomların ortaya çıkmasıdır. Üçüncü tip tepki ise boşanmaya regresif davranışlarla tepki vermedir. Bu yolla, tek olan ebeveynin dikkatini çekmeye ve diğer ebeveynin boşluğunu doldurmaya çalışırlar. Diğer tepkiler ise, ebeveynin yokluğuna öfke duymak veya ebeveynin kendisinin daha önceki davranışlarından dolayı evi terk ettiğini düşünmek ve suçluluk duymaktır.

Birçok yeni araştırma boşanmanın erkek çocuklar üzerinde ters, yeniden evlenmenin de kız çocuklar üzerinde daha rahatsız edici etkileri olduğunu göstermiştir.

Boşanmaya daha az uyum sağlayan çocukların boşanmadan önce çatışma yaşayan ailelerin çocukları olduğu belirtilmektedir. Boşanmış ailelerin çocukları negatif yaşam değişikliğinden kaynaklanan davranış problemleri sergilerler.

1.3.2. PSİKODİNAMİK ETKİ

Psikoanalitik kuram çerçevesinde psikopatoloji çeşitli yollarla gözlenebilir. Örneğin, gelişim sürecinde gözlenebilir. Freud, gelişimin belli bir psikoseksüel döneminde çok fazla psüchic enerjinin depolanabileceğini söylemiştir. Normal gelişim sürelerindeki sapmaların psikolojik çatışmalar yarattığını ve yetişkinlik dönemine taşındığını ve belki de hiçbir zaman tam anlamıyla çözülemeyeceğini savunur. Freud bu çatışmaların çoğunun bilinçaltı olduğunu ve bu nedenle bunları belirlemenin ve bunlarla verimli şekilde baş etmenin zor olacağını söylemektedir. Freud'un teorisi ağırlıklı olarak davranış için yaşa uygun normlara bağlıdır. Anormal olarak değerlendirilen davranışlar, daha genç bir çocuk için uygun ve kabul edilebilir olabilir. Freud'un teorisine göre cinsel sapmalar, oedipus kompleksi sürecinin başarılı bir şekilde çözümlenmemesinden kaynaklanabilir.

Freud'un psikopatolojiyi iyi tanımlamak için kullandığı başka bir yol ise, kaygı ve çatışma kavramlarını kullanarak yaptığı açıklamadır.

Bireyin impulslarını kontrol edememesi işleyiş bozukluğuna yol açacağından, bunu önlemek için çok sayıda savunma mekanizması kullanılmalıdır. Bu nedenle ego gücü kavramı önemlidir. Verimli ve iyi işleyişe sahip birey ego gücü yüksek bireydir. Ego zayıfsa birey verimsiz ve nevrotik olarak tanımlanır. Psikotik birey ise ego gücü dağılmış birey olarak tanımlanabilir. Bir çocuk klinisyeni, psikodinamik teoriyi ya da onun herhangi bir formunu

çocukların problemini anlayabilmek ve tedavi edebilmek için kullanılır.

Psikoterapinin psikodinamik modeli, psikopatolojiyi kavramsallaştırmada ve tedavi için genel bir stratejiyi belirlemede çok yararlı olsa da, bu yaklaşımla ilgili bir çok sorun vardır. Psikodinamik teorilerin genellikle bir tek vakaya dayanarak oluşturulması klinisyenin önyargılar ve genelleme problemini ortaya çıkarır. Aynı zamanda bu teorilerin geliştirildikleri zaman ve yer göz önüne alındığında evrene genellenmesi de sorundur.

1.4. GELİŞİM PSİKOPATOLOJİSİ

Gelişim psikopatolojisi iki temel gereksinime sahiptir birisi görgül, birisi kavramsaldır. Görgül olarak dünyevi olaylar karakteristik belirtiler ve takip eden psikopatoloji seyri betimlenmelidir. Kavramsal olarak normal ve psikopatolojik gelişim arasındaki ilişki ayrıntılı biçimde açıklanmalıdır. Psikopatolojinin normal gelişim sapması olarak formüle edilmesi birçok model tarafından kabul edilmesi için yeterlidir. Ancak bunun en iyi nasıl kavramsallaştırılacağı ve temel sorunların neler olduğu yönünde farklı görüşlerde vardır.

Çoklu Nedensellik ve Etkileşim:

Gelişim psikopatolojisi etioloji ile ilgili iki güncel görüşü onaylar. İlki tek bir neden yönelik araştırma basit ve nafiledir. Psikopatoloji çoklu nedenleri vardır, nedenler birisi diğerini etkiler. Ancak böyle birçoklu nedensellik birçok değişkenin de göz önüne alınmasına yol açar. Bunlar arasında en az ve en çok etkili olan değişkenlere değinmemiz gerekir. Etkileşim modeli her değişkenin etiolojiye anlamlı önemli katkıları olacağı anlamına gelmez. Hangi değişkenlerin ne kadar yeterli olacakları görgül bir meseledir. (Wenar,1994)

Gelişimsel yollar:

Psikopatoloji gelişimin kavramsallaşmasında bazı sorunlarla karşılaşılır. Öncelikle hangi zaman dilimi içerisinde hangi nedenlerin gelişimi normalden saptıracağı sorusudur. İkinci olarak, çocuğun hangi noktada psikopatolojik bir karışıklık yaşamada risk altında olacağıdır. Ancak risk altında bulunan her çocuk rahatsızlık yaşamıyor. Bu nedenle, söz konusu etkenler çocukları risk altında olmaları açısından daha yatkın yaparlar ve bu yüzden riskten koruyan faktörlerin ortaya çıkarılması gerekir. Risk ve yatkınlıkla koruyucu faktörlerin etkili hale gelmesi ile birlikte bir soru daha karşımıza çıkar. Bu faktörler gelişmiş bir psikopatolojiyi doğurmada nasıl çalışırlar? Son olarak, söz konusu rahatsızlıklar zamanla terk edildiği için, devam ettiren faktörler kadar, sönmesine neden olan faktörler ide anlamamız gerekmektedir. Gelişimsel yollarla ilgili başka karışıklarda vardır. Öncelikle zekâ, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum gibi demografik değişkenlerin etkili olup olmadığı ya da nasıl bir etkiye sahip olduğu

sorusu vardır. Bunun yanı sıra, psikopatolojilerde değişken başlangıç yaşını anlamamız gerekir. İki ayrı patolojinin birlikte seyretmesi de önemli bir durumdur. Klinisyenler tek bir bozukluk üzerine odaklanma ve onu tedavi etmeye çabalama eğilimleri vardır. Ancak son zamanlarda belirli rahatsızlıkların – kaygı ve depresyon gibi- sıklıkla birlikte yaşandığı açık hale gelmiştir. (Wenar,1994)

Risk, Yatkınlık ve Koruyucu Faktörler :

Risk, bir psikopatolojinin gelişme olasılığını yükselten durum ya da koşuldur. Organik boyutta risk, doğum komplikasyonlarını, nörolojik hastaları, yetersiz beslenme bilinen genetik bir unsurla beraber bozukluğu olan ebeveyni içerebilir. İçsel boyutta risk, düşük zekâ düzeyi düşük öz saygı, zayıf kendilik kontrolü olabilir. Kişiler arası içerikte ebeveynlerin ihmali, istismarı ya da zayıf akran ilişkileri , bilimsel boyutta fakirlik risk faktörü olabilir. Tek bir risk faktörü kümülâtif etkiye sahiptir.

Yatkınlık, riske yönelik tepkileri şiddetlendiren faktörleri ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Rutter bu faktörlerden bazılarını tanımlamıştır. Cinsiyet bunlardan biridir. Örneğin; her iki cinsiyet de ebeveyn uyumsuzluğundan olumsuz yönde etkilenirken, erkekler kızlara nazaran daha fazla bozukluk oranına sahiptirler. Mizaç bir diğer yatkınlık faktörüdür. Örneğim bakımı zor olan çocuklar ebeveynlerinin öfkesine, eleştirisine daha fazla hedef olurlar. Ayrıca ebeveynlerle iyi ilişkilerin yokluğu, olumlu okul yaşantılarının yokluğu, ebeveyn ölümü ya da boşanma sonrası destekleyici bakımın olmayışı da yatkınlık faktörleri arasında yer alır. (Wenar,1994)

Risk altında olan her çocuk rahatsızlık yaşamadığı için, sağlıklı gelişimi devam ettiren etkenler araştırılmıştır. Bunlara koruyucu faktörler denilmektedir. Rutter,koruyucu değişkenlerden çok koruyucu süreçlere aracılık eden mekanizmalarla ilgilenmiş ve görgül çalışmaları sonucunda dört mekanizmadan söz etmiştir. Birincisi,risk etkisini azaltmadır. Örneğin çocuğun akranları ile olan aktivitelerini sıkı bir biçimde denetleyen, tercihlerinde ona rehberlik eden ebeveynler çocuklarının suç işleme riskinin yüksek olduğu bir çerçevede yetiştirme olasılıklarını azaltırlar. İkinci mekanizma, ‘olumsuz zincirleme reaksiyonunu azaltma’dır. Risk kümülâtif olabilir. Örneğin meydan okuyan negativistlik bir çocuk sadece ebeveynlerinin boşanma sonucu ile başa çıkmak zorunda değildir ayrıca ebeveynlerinin hırslarını uysal kız kardeşlerinden çok kendisinden çıkarma eğilimleri olacağı gerçeğiyle de baş etmek durumundadır.

Bir diğerk mekanizma ‘öz saygı ve kendine yeterlik’ dir. Bu özellikler çocukların yaşam problemleriyle başarılı bir biçimde başa çıkmalarına yardım eder. Güvenli ve uyumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi bu açıdan önemlidir

Son olarak fırsatların açılımında söz edilir. Gelişim, risk faktörlerinin etkisini azaltan dönüm noktalarını içerir. Bu nedenle mesleki eğilimlerine yapabilmek için daha fazla fırsata sahip olan adölesanlar riski azaltabilirler.

İnsanın sosyalizasyonu doğum öncesinde başlayıp ölünceye kadar süren uzun bir süreçtir. Bu süreçte insana öğretilen en temel prensip, toplumun hangi evrelerde kendisinden hangi davranışları beklediğidir. Sosyalizasyon, bireyin içinde yaşadığı toplumun kurallarını öğrenmesi sonucunda, yaşadığı toplumdaki diğerk bireylerle daha uyumlu ve sağlıklı yaşamasını sağlar ki bu aynı zamanda onun toplumsal kimliğini de kazanmasıdır. (Baymur, 1994). Biyolojik olarak olgunlaşan bir birey, diğerk yandan da toplumun kurallarını öğrenmek suretiyle sosyalleşir.

Her birey için geçirilmesi zorunlu olan bu süreçte, bireye veya çocuğa yardımcı olan ve bu süreci kolaylaştıran aile, oyun grubu, okul, arkadaş grubu, kitle iletişim araçları gibi bir takım unsurlar vardır. Bu unsurlar arasında en önemli rolü oynayan ve bireye toplumsal değer hükümlerini kazandıran, ona ilk sosyal deneyim fırsatını veren “aile” dir.

Çocuk içinde büyüdüğü ailenin sosyal yapısından etkilenir. Ailenin birlik veya dağınık olması ya da anne - babadan birisinin ölümü çocuğun duygusal gelişimini son derece etkiler. Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi onun ilk sosyal deneyimlerini oluşturacak ve kişiliğinin gelişmesinde, ayrıca ebeveynin çocuğa sert ya da yumuşak tavırları, tutumları, ona değer verip vermemesi, ergenlik çağında ona yardımcı olup olmamasında son derece önemli rol oynayacaktır (Peker, 2000).

Öncelikle ailelerin çocuklarına karşı takındıkları olumsuz tavırlar çocuğun oluşturacağı kişilik yapısını belirler. Örneğin; Aşırı hoşgörü ve düşkünlük çocuğu bencil yapar; Aşırı koruma çocuğu diğerk kimselere bağımlı, güvensiz bir kişi yapar ; Reddedilen, istenmeyen çocuk sinirli, zayıflara ve küçüklere karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir; Baskı altında bulundurulmuş çocuk çekingen, aşırı duyarlı, başkalarının etkisinde kalan bir yapıya sahip olabilir.

Bozuk aile yapısı da çocuk suçluluğunda önemli etkenlerden biridir. Yıkılmış ya da parçalanmış ailelerden gelen çocuklar ile geçimsizliğin, sürekli karı-koca kavgasının olduğu, babası içki kullanan veya işsiz olan ailelerden gelen ve ailede suçlu bireylerin bulunması

durumunda da çocuk suça yönelebilir. Çünkü suçluluk öğrenilen bir davranıştır. Anne yoksunluğu veya düzensiz anne-çocuk ilişkisi çocuk suçluluğuna yol açabilir. Bebeklikte anne bakımından yosun çocuklarda hem fiziksel hem de ruhsal gelişim geriliği görülür. Çocuklar daha küçükken anne sevgisini ve ilgisini kaybetmemek için uslu durmayı, annenin istediği gibi davranmayı öğrenirler. Yani toplumsal davranışların öğrenilmesinin temelinde anneye duyulan sevgi ve bağlanma vardır. Bu sevgi ve bağlanma gelişmemişse çocuk toplumsal davranışları da öğrenemez. Başlangıçta anneye bağımlı olan çocuk, özellikle kişilik gelişimi için koruyucu ve gözetici bir babaya muhtaçtır. Baba, otorite ve toplumsal değerlerin temsilcisidir. Baba yokluğu, otorite boşluğu veya örnek olacak kişilik eksikliği yaratabilir.

Ayrıca, ailedeki birey sayısı ve konut durumu, okuma - yazma bilmeyen aile çocukları, çok çocuklu aile çocukları ve kendilerine ait olmayan meskenlerde oturan aile çocukları, suça daha çok eğilimli olabilmektedir.

1.5. ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİNDE TANISAL KAVRAMLAR

Ruh sağlığı alanında çalışanlar hatırlayacakları bir vakti tanısal konulara ayırdıkları halde çocuk psikopatolojisi alanında tanı koymanın doğası ve rolü üzerine tam bir anlaşma sağlanamamıştır. Örnek verecek olursak psikodinamik temelli çalışanlar tanı koyarken klinik görüşmelerden ve projektif testlerden elde ettikleri bilgiler ışığında altta yatan kişilik yapıları ve itici güçleri bulmaya çalışırlar. Davranışçı temelli çalışanlar ise tanı koymaktan tümüyle kaçınabilir ya da buna özel davranışları ve bunların uzantılarını değerlendirmekle sınırlayabilirler. Hatta aynı kuramsal temelleri paylaşan uzmanlar arasında bile anlaşmazlıklara rastlanabilir.

Uzmanlar arasında yapılan vaka toplantılarında örneğin davranış bozukluğu gösteren bir çocuğun aslında depresyondan muzdarip olup olmadığı ile ilgili tartışmaların yaşandığı görülür. Ancak tanıyla ilgili ortak bir sonuca ulaşmak, fikir birliğine varmak o vakanın ne şekilde ele alınmasına dair pek bir ipucu vermez. Genelde müdahaleler vakayı ele alan uzmanın uygun gördüğü yönde ilerler.(Acherbach, & Edelbrock,)

1.5.1. DAR BAĞLAMDA TANI: TANISAL SINIFLAMA

Tanı'nın sözlük anlamı 'ayrıt etmek', 'ayrımını bilmektir. Dar anlamıyla ele alacak olursak 'tanı' şu şekilde açıklanıyor. 'sınıflandırma' nın tıbbi bir terim olarak karşılığı. Bu dar açıdan bakacak olursak tanı koymak tıpkı DSM-4'te görüldüğü gibi vakaları bir tanısal

sınıflandırma sistemindeki kategorilere atamak olarak açıklanabilir. Bu şekilde konmuş bir tanı 'formel' ya da 'resmi' tanı olarak nitelendirilebilir.

1.5.2. GENİŞ ANLAMDA TANI:TANISAL FORMÜLASYON

Sınıflandırmanın tıbbi karşılığı olmanın ötesinde tanı 'bir koşul,durum ya da sorununun sebebi ya da doğasını araştırma ya da 'inceleme' ve 'bir olgunun doğası ya da sebebiyle ilgili durum ya da sonuç' olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda kullanıldığında 'tanısal çalışmalar' ve 'tanısal formülasyonlar' adını alır ki bu da bir sonuç hakkında bilgi toplamak ve sonuçları formül etmektir. (Acherbach,& Edelbrock,)

Resmi tanının işlevi DSM-4'te görüldüğü gibi yalnızca tanısal etiketler koymak olmamalıdır. Ayrıca dinamiklerini anladığımız hissine kapılıp rahatlamamıza da yol açmamalıdır. Bize şu şekilde yardımcı olmalıdır.

1. Resmi tanı bizim birey tarafından gösterilen sorun örüntülerine benzer belirtiler göstermiş olanlarla bağ kurabilmemizi sağlar. Önceki vakalarla yapılan çalışmalarda zaten nedensel etkenler, tedaviye cevap verebilme durumu ve prognozla ilgili bilgiler edinilmiştir. Bu sınıfa yeni dâhil olan vakalar da daha önce elde edilmiş bilgiler ışığında değerlendirileceklerdir.
2. Tanısal formülasyon ise bize resmi tanının da katkısıyla vakayla ilgili önemli detayları ele alıp farklı bilgileri birleştirerek vakaya yardım yollarını iyileştirme yolunu açar.

1.5.3. TAKSONOMİK KAVRAMLAR

Sınıflandırma bireylerin sistemli bir şekilde gruplara bölünmesidir. Ancak bu bölünme sırasında sınıflanan bireylerin temel özelliklerinin göz önünde bulundurulması şart değildir.

Sınıflandırmanın aksine taksonomi de bireylerin bu temel özellikleri büyük önem taşımaktadır. Nosoloji adı verilen tıbbi taksonomilerde bazı durumlar bilinen sebeplerine göre sınıflanmaktadır. Eğer sebeplerini bilmiyorsa bu durumlar fiziksel özelliklerindeki farklılara göre sınıflamaktadır.

Psikopatolojilerin tanısal sınıflama sistemlerinde de tıbbi nosolojiler örnek alınır,özellikle psikopatolojinin belirgin bir fiziksel özelliği ya da sebebi varsa(örneğin beyin zedelenmesi gibi)ancak çocuklarda görülen pek çok sorunda fiziksel bir anomaliye rastlanmamaktadır.

Şu andaki bilgilerimiz fiziksel anomalilere dayanarak bir çocuk psikopatolojisi taksonomisi oluşturmamıza yardımcı olacak düzeyde değildir. Ancak yine de benzer görünen vakaları birbirine bağlamakta taksonomik ilkelere ihtiyaç duyulmaktadır. Yani,önceki vakadan elde

edilmiş olan bilgileri yenilere uyarlamak, ortak noktaları bulmak için araştırma yapmak amacıyla asıl ayırt edici özelliği bilmesek de vakaları onları diğerlerinden ayıracak yönleriyle gruplamak gerekmektedir.

Özetle, eğer birbirleriyle ortak noktaları olan vakaları bağlantılandırmak ve farklı özellikler gösteren diğer vakalardan ayırt etmeyi hedefliyorsak hem tanısal sınıflama hem de tanısal formülasyon yaparken güvenilir taksonomik ayrılıkların varlığına ihtiyaç duymaktayız. İster tanısal sınıflama ister taksonomi hangi terimi kullanırsak kullanalım ele aldığımız vakanın diğer vakalarla benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyacak bilgiler elde etmemiz gerekmektedir. (Wenar, 1994)

1.5.4. DEĞERLENDİRME KONULARI

Hem tanısal sınıflama hem de taksonomi bireyleri birbirinden farklı özellikleriyle gruplamaktadır. Dolayısıyla bu farkların geçerli ve güvenilir bir biçimde ortaya konmasının zorunlu olduğu açıktır. Tanısal ve taksonomik yapıların oluşmasına yardımcı olan ayırt edici özellikler ise bireylerin değerlendirilmesiyle ortaya konmaktadır. Kategorilere ayırmak için bireyler öncelikle kendileri hakkında edinilen bilgilere göre gruplandırılmalıdır.

Örneğin DSM-4 tanı koymak için gerekli kriterleri belirtmektedir. Ancak zihinsel özür için gösterilen zekâ testleri dışında herhangi bir değerlendirme yöntemi önermemektedir. Bu karar tümüyle tanı koymakla yükümlü kişiye bırakılmıştır. Dolayısıyla DSM tanı kategorileri vakaların hangi tanı kategorisine uygun olduğunu belirleyecek ve her bir vakaya aynı şekilde uygulanacak operasyon el / işe vuruk tanımdan yoksundur

Eğer DSM kriterleri yalnızca fiziksel onomolileri içeriyor olsaydı tabi ki o zaman değerlendirme konusu bir karmaşa olmayacaktı. Ancak durum öyle değil. Çocuk psikopatoloji kriterleri genellikle var ya da yok olarak değerlendirilmesi gereken davranışsal-duygusal sorunlar listesinden oluşmaktadır. Maalesef bu sorunların çoğu kolayca var-yok olarak değerlendirilememektedir. Bunlar çocuğun yaşı, durumu (konumu) ve kendisiyle ilişki içerisinde olan kişiye göre değişmektedir.

Ruh sağlığı merkezlerine başvuru sebepleri genellikle klinik ortamın dışında oluşmuş olduğundan değerlendirme işlemi için klinikçilerin dışındaki kişilerden alınacak bilgilere de ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin ebeveynler ve öğretmenler gibi. Çocukları farklı ortamda gözlemlemelerinin ve çocuk açısından farklı rollere sahip olmalarının verecekleri bilgileri, raporu etkilemesi kaçınılmazdır.

1.5.4.1. Çok Eksenli Deneysel Temelli Değerlendirme

Son DSM' lerde ve ICD 10 da psikopatolojiyle ilgili farklı etkenleri temsilen 5 eksen bulunmaktadır.

Çok eksenli sistem,psikopatolojiyi değerlendirirken çeşitli farklı türden verilerin dikkate alınması ihtiyacının farkına varıldığıının göstergesidir. Ayrıca rahatsızlıkların yalnızca psikiyatrik sendromlar olarak değil aynı zamanda pek çok farklı açıdan ele alınmasının gerekliliği açıktır. Ancak DSM' deki zihinsel özür ve ICD-10'daki zihinsel işleyiş düzeyinin ölçümü için kullanılan zekâ testleri dışında çok eksenli sistemler rahatsızlıkları değerlendirmek için yöntemler belirtmezler.

1.5.4.2.Değerlendirme Eksenleri

Tıpkı tanısıl sınıflama sistemleri gibi değerlendirme işlemleri de çok eksenli olarak düzenlenebilir. Bu tip bir yaklaşımda tanı koyan kişinin var-yok dayandırılan kategorik tanı sırasında gözden kaçabilecek bilgilerin aydınlatılması ve korunması amaçlanmaktadır.

Ebeveyn raporları,öğretmen raporları,bilişsel değerlendirme,fiziksel değerlendirme ve gözlemler,klinik görüşmeler ve çocuğun kendine dair vermiş olduğu bilgileri içeren gözlem yoluyla doğrudan değerlendirmeden oluşan birçok eksenli değerlendirme modeli örneği bulunmaktadır. Bu alanlar bir çocuğun tam anlamıyla değerlendirilmesine yardımcı olacaktır. Ancak tabi ki her eksenin kullanılmasının gereksiz olduğu durumlarda görülebilir. Örneğin,henüz okula gitmeyen bir çocuk için öğretmen raporlarını içeren 2. Eksenin kullanılması anlamsızdır Ayrıca belli durumlarda ya da belli kuransal ya da tedavi modelini benimsemiş olanlar da farklı değerlendirme alanları dolayısıyla yeni eksenler ekleyebilirler. Örneğin,aile sistem terapistleri çocuğu değerlendirmeye alırken aile değerlendirme işlemlerini ekleyebilir.

1.5.4.3. Deneysel Temelli Değerlendirme

Çocuk rahatsızlıklarında iyi bir şekilde oturtulmuş,işe vuruk olarak tanımlanmış tanı kategorilerinden yoksun olunması nedeniyle değerlendirme mümkün olduğunca çocukların işleyişi ile ilgili doğrudan verilerin toplanmasıyla yapılmalıdır. Genellikle çok eksenli değerlendirmelerde ebeveynler, öğretmenler, gözlemciler, Klinisyenler ve çocukların kendilerinden yararlanılmaktadır. Bu tip raporlar çocukların başkaları tarafından nasıl görüldüğünü ortaya koymaktadır. 'deneysel' kelimesinin 'gözlem ve deneyimlere dayandırılmış' olarak tanımlandığı düşünülürse yukarıda sayılan bilgi kaynaklarının sundukları da 'deneysel temelli' dir

Her bir vakanın birbirinden ayrılan özelliklerini bulabilmek için şu ilkelere uyulması gerekmektedir:

- 1) Değerlendirme standart işlemler içermelidir.
- 2) İşleyişin her bir yönünü(farklı yönlerini) örneklendirmek için farklı başlıklar kullanılmalıdır.
- 3) Maddeler,işleyişin her bir yönünü sayısal değerlerle ifade edebilmek için toplanabilmektedir
- 4) Puanların normları bulunmalıdır ki bir bireyin ilgili referans grubuna göre ne durumda olduğu bulunabilsin
- 5) Gelişimle ilgili olması muhtemel değişkenler için yaş ya da gelişimin diğer yönleriyle ilişkili normatif referans grupları oluşturulmalıdır
- 6) Psikometrik açıdan etkili olabilmesi için değerlendirme işlemlerinin geçerli ve güvenilir olması gerekmektedir bu ilkeler çeşitle değerlendirme araçlarının gelişiminde yol gösterici rol oynamıştır.

Çocuk psikopatolojisinde Biyolojik etkileşim bağlamında çocuğun dünyasını iki açıdan ele almakta fayda vardır.

1.6. ÇOCUĞUN İÇ DÜNYASI

Suçluluk nedenlerinin araştırılmasında bazı bilim adamları ilgilerini suçluların biyolojik özellikleri üzerinde toplamışlardır. Hareket noktaları, bireyi herhangi bir şekilde suça itebilecek fizik ve psikolojik özelliklerdir. Bu bilim adamlarına göre, bazı özellikleri dolayısıyla bazı insanların diğer bireylere oranla daha sık suç işleme olasılıkları vardır.

İnsan ve suç incelenirken biyolojik yapı üzerinde ilk kez Fransız Dr. Gall tarafından durulduğu kabul edilmektedir.Pozitivist Ekolün temsilcileri ve Özellikle Lombroso ve Garofalo “suçu, suçlunun kendisinde bulunan etkenler doğurur” demektedirler. Lombroso’ya göre suç, organizma koşullarının ürünüdür. Bazı insanlar doğuştan suçlu doğmaktadırlar. (Aktan,1981)

Düşüncelerini Darwin’in evrimci kuramı, Cente’nin görüşleri ve C.Bernor’un deneyci yöntemi üzerinde temellendiren Lombroso’ya göre suçluluk insana özgü bir olgu değildir, bitkisel ve hayvansaldır. Lombroso yayımladığı, Deha ve Delilik, Akıl Hastalıklarının Adli Tıbbı, Suçlu Kadın, Suçlu Erkek, Cinayetler, Sebepleri ve Çareleri isimli eserlerinde, kalıtım, sinir hastalıkları gibi isteme bağlı olmayan koşullar, suçlu insanın ruhsal durumu üzerinde

önemli rol oynar ve bu durum onun sorumluluğunu azaltır demektir. Ve bundan dolayı da suçlu insan öncelikle hastadır demektir.(Larousse Ans, Lombroso maddesi.c.8) Lombroso sonraları bu katı tutumdan vazgeçerek “doğuştan suçlu kavramının bir kesim suçlulara indirgemek” suretiyle daraltmış ve bunların genel suçların %40 nı oluşturduğunu kabul ilke suç olgusunda toplumsal etkenlerin varlığını kabul etmiştir.

İnsanın fizyolojik yapısındaki farklılık ve eksikliklerinde suç işlemede etkili olduğu söylenmekte ise de, bedensel hastalıklar, cinsiyet farklılığı, organ bozukluklara şeklindeki fizyolojik yapıdaki farklılıkların suç işlemede hiçbir zaman ana faktör olarak nitelendirmek mümkündür. Bu hususlarda araştırmalar yapan Glueck’e yaptığı istatistiklerin neticesinde; herhangi bir beden tipinde, hatta suçluların en çok görüldüğü mezomorf tipler arasında bile bir suçlu kişiliği yoktur yargısına varmıştır.

Suçluluk ve fizyolojik anormalliklerin birlikte görülen bir süreç olabileceğini ve her ikisinin de daha derin bir takım nedenler sonucu ortaya çıktığını kabul etmek yerinde olur. Yavuzer’e göre, bu konuda bazı değişkenler arasında belirgin olarak saptanan bir karşılıklı ilişki söz konusu edilebilir, fakat genellikle her zaman için tam ilişkinin varlığını kanıtlamaya çalışmak çok zordur.(Yavuzer,1993)

Suçluluk teorileri arasında suçlulukla psikolojik nedenlerin daha etkili olduğunu ileri sürenler de vardır. Bu teoriler biyolojik nedenleri tamamen yadırgamamakla beraber, suçluluğun psikolojik nedenlerini ön plana geçirmektedirler. Ancak buradan, bütün suçlular, psikolojik olarak bozukturlar, rahatsızdırlar şeklinde bir genellemeye gitmek doğru değildir. Zira psikolojik bozuklukların ortaya çıkmasında kent yaşamının ve sosyal çevrenin getirdiği aile çevresinin uyumlu olmamasının doğurduğu bunalımların etkisi ekonomik etkenlerin ve ekolojik yapının olumsuzluklarının da etkisi vardır.

Bize göre suç gibi toplumsal bir olgunun varlığını tek bir nedene bağlamak doğru değildir. Suç nedenleri arasında bir veya bir kaç ağır basabilir, fakat suç uzun bir süreç içinde gerçekleşen tecrübeler olduğundan her ülkede, gerekli zamanlar da ve farklı bireylerde değişik görüntüler sergilediğinden yapısındaki örgü karışıktır. Sosyal bir olgu olması esasen bunu gerektirmektedir

İnsanı tanımak gerekir ki suçlulukta sanığın iç dünyasının bunda etkisi tespit edilebilsin. İnsan ise, başlı başına karmaşık ruhsal bir yapıya sahiptir. Bundan dolayı suçluluğun doğrudan bir nedene bağlanması mümkün değildir. (Balo,1995)

1.7. ÇOCUĞUN DIŞ DÜNYASI

Biyolojik, fizyolojik ve psikolojik yapısı itibariyle organik etkenlerin altında olan insan; aynı zamanda çevre koşullarının oluşturduğu dış dünyanın da etkilerine açıktır. İklim, eğitim, yaşam koşulları, gelenekler, göçler, kentler ve kırsal yapı vb. çocuğun dış dünyasını ve dolayısıyla dış etkenleri oluştururlar.

Ferri'ye göre Suç= Suçlu-Sosyal Çevredir. Suçlular hakkında yalnız önlem almak yeterli değildir; çevrenin etkilerini de ortadan kaldırmak gerekmektedir. İnsanın uyumsuzluğu konusundaki başarısızlığının, kişisel niteliklerinin sonucundan kaynaklanmadığı, anti-sosyal davranışının sosyal sistemden ileri geldiği zira suç işleyenlerin büyük bir çoğunluğunun hemen hemen normal kişiler oldukları savunulmuştur.(Aktan,1981)

Çocuk suçluluğunun önlenmesinde çocuğun, boş zamanlarının değerlendirilmesi de önem arz etmektedir.Çocuklar çoğu zaman eğitici ve öğreticilikten uzak seviyesiz TV programlarına mahkûm edilmektedir.Çocukların ilgileri ön planda tutulmak kaydıyla, spor, müzik gibi boş zaman etkinlikleriyle uğraşmaya teşvik edilmelidir. (Kart, 2003)

Evde çocuk bakım modeli geliştirilmeli ve kendi çocuğu yanında birkaç çocuk da bakabilecek ailelere eğitimci ve sosyal hizmet uzmanlarının desteği sağlanarak, bu yolla çalışan anneler okul öncesi yaşta olan çocuklarının bu yolla eğitim sağlanabilmelidir.

Çocuklarımıza beslenme konusundaki yetersizliği maddi imkânsızlıktan önce anne ve babaların beslenme konusunda bilgisizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan yaygın eğitimin önemi çok daha fazla anlaşılmaktadır. Yaygın eğitime de özgün eğitim kadar önem verilmelidir.

Çocuklarımıza öncelikle özel rehberlik hizmeti verilmeli, bunlara düzenlenen kurslara, psikolog, sosyal hizmet uzmanları ile rehberlik uzmanları da katılmalıdır. (Kart, 2003)

1.7.1. Okul Çevresi ve etkisi

Okul, çocukların davranışlarını kontrol ederek onları toplumsallaştırmak suretiyle geleceğe hazırlayan, aileden sonra ikinci sosyalleşme kurumudur. Hatta ailelerin fonksiyonlarındaki kayıplar nedeniyle önemi son yıllarda daha da artmıştır. Okulun çocuk hayatındaki düzenleyici rolü çok taraflıdır. Okul ilk olarak çocuğun fikren, ikinci olarak manen gelişmesini sağlayacak, ona ilk toplum kurallarını öğretecek, bir düzen içinde çalışma alışkanlığı verecek, son olarak onun zamanını faydalı şekillerde kullanmasını sağlayarak kötü yollara girme şansını azaltacaktır. Okul bu fonksiyonlarında gereği gibi başarı sağladığı

takdirde çocuk serseriliğinden ve dolayısıyla çocuk suçluluğun önemli bir faktörü ortadan kaldırılmış demektir. (Gölcüklü., 1962)

Okul, toplumsallaşmada ikinci araç olup, çocuk için, toplum tarafından oluşturulan ilk kendini deneme yeridir. Okul, toplumun ve yetişkinlerin, çocuğun yaşamında doğrudan etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturur. Aile ve okulda edinilen bilgi ve beceriler, kazanılan tecrübe ve dostluklar olumlu bir kişilik, sevgi, saygı, çalışma ve başarılı olma arzusu ile sağlıklı bir ortam , çocuğun suç işlemesini engelleyebilmektedir. Okulun ana görevi, çocukları ve gençleri toplumsallaştırmak, toplum kültürünü aşılama ve beklenen insan gücünü yetiştirmek olduğundan ve çocukların zamanının büyük bir kısmı, burada geçtiğinden, okulun suçluluğu önlemedeki önemi büyüktür. Kaldı ki okul, çocuk ve gençlerin büyük bir kısmını sokakların tehlikelerinden ve suça yönelmekten uzak tutma görevini de görmektedir.

(Ayanoğlu,,2002)

Okul, çocuğun akran gruplarıyla olan etkileşimine fırsat tanıyan bir ortam oluşturmasının yanında, çocuğun model almaya ve taklit etmeye çaba göstereceği kişilerle karşılaşmasına da olanak sağlar. Okul, birbirinden çok farklı fikri yeteneklere sahip çocuk ve gençleri, toplum kültüründeki modele göre şekillendirerek ve onlarda topluma uygun değerlerin yerleşmesine ve gelişmesine olanak sağlayacaktır.

XVII. yüzyılda Victor Hugo: “Bir okulun yapılması, bir hapisanenin kapanması demektir.” sözüyle eğitim ve suçluluğun arasında doğrudan bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Birçok araştırmada da okul, çocuk suçluluğunu yok edici bir kurum olarak sunulmuştur (Yavuzer,1993).Okul ve suçluluk arasındaki ilişkide iki önemli faktör söz konusudur. Birincisi, yetenek eksikliğinden veya öğrenme güçlüğünden kaynaklanan akademik başarısızlık, ikincisi eğitim uygulamasından uzaklaşma, bir başka deyişle okula devam etmemedir.

Eğitim ve öğretim sürecinin aynı zamanda insanın başarılı bir toplumsallaşmaya ulaştırma süreci olduğunu açıklamıştık. Bunun doğal sonucu olarak, okulun bu işlevini herhangi bir nedenle yerine getirememesi, bireyin başarısını, gelişimini, çevresine uyumunu ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecektir. İnsancıl, bireyi geliştiren, yaşama hazırlayan eğitimin etkinliğine ve önemine karşılık, eksik, yetersiz, yanlış eğitim birçok sorunun kaynağı olabilmektedir. (Ayanoğlu, 2002)

Bazı hallerde okul, çocukların gelişme ve uyum güçlüklerini çözmeye yardımcı edecek yerde, farkında olmadan güçlüğü arttırıcı etkiler eklemektedir. Bunun bir sonucu olarak da, okuldan kaçmak, hırsızlık vb. gibi sorun ve suçlar ortaya çıkmaktadır.

Okuldaki başarı durumu ile suçluluk arasında ilişki olup olmadığı hep tartışılmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, okuldaki genel başarısı düşük olan öğrenciler, diğer öğrencilere göre daha çok suç işleme eğilimi göstermektedirler. Ancak, sınıfta kalmak tek başına suçluluğun nedeni sayılmamakla birlikte, nedenler zincirinin bir halkasını oluşturmaktadır. Akademik yetersizlik, okulda başarısız olmaya, başarısızlık okuldan soğumaya, dolayısıyla uzaklaşmaya, uzaklaşma ise otoriteyi reddetmeye ve suça neden olabilmektedir. Ancak öğrenme yetersizliği ile çocuk suçluluğu arasında ilgili bir bağ bulunduğunu gösteren bir bilgiye rastlanmamaktadır. (Demirbaş, 2001)

Okulun olumlu etkisinden yararlanamamış ve iyi bir aile ortamına sahip olmayan çocukların suça öncelikle okulda başladıkları görülmektedir. Bu tehditle kendisinden küçük çocukların harçlıklarını alma ile başlamakta, zamanla şiddete yönelen çeteleşmeye kadar gitmektedir. Okul idarelerinin ve ailelerin gerekli özen göstermemeleri halinde bu zamanla yaralama ve adam öldürme ile sonuçlanan suçlara kadar gitmektedir.

Öğretmenle öğrenci arasında kurulan sevgi ve saygıya dayanan iletişim sayesinde okulun çocuk suçluluğunu önlemedeki etkisi artacaktır. Özellikle ortaokul ve liselerde rehberlik öğretmenlerinin yanı sıra sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi personelin görevlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu uzmanlar, özellikle ergenlik dönemi çatışmalarında öğrenciler ve öğrenci velilerine danışmanlık ederek ergenlik çatışmalarının zararsız atlatılmasını, anti-sosyal davranışların önlenmesini sağlayabilirler. (Taner,1985)

Ailenin çocuğun okulu ve dersleri ile olan ilgisine müdahale şekli de çocuğun davranışlarını etkileyecektir. Ülkemizde özellikle karne günlerinde evden kaçmalar, yalan söylemeler, intihar teşebbüsleri ve intiharlar ailenin davranış şeklinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca okullarımızda kurulan Okul Aile Birliklerinin çocuklarımızın bedeni, akli, sosyal ve psikolojik gelişimlerdeki görevlerini yerine getirebilmeleri, okullu çocukların suça itilmelerine karşı durabilecek önemli bir direnç sağlayacaktır.(Akıncı ve Atakan,1968) Maalesef Okul Aile Birlikleri bugün için daha ziyade mali ihtiyaçları karşılamak amacıyla çalışmaktadır.

Çocuğun eğitim düzeyinin suçluluğu belirleyici etkenlerden olduğu, cezaevlerine giren hükümlü çocukların suçu işlediği andaki eğitim düzeyinin dağılımı araştırmalar incelendiğinde de görülmektedir. Eğitim düzeyi ile suç işleme oranı arasındaki ilişkide ters orantı vardır. Çocuğun eğitim seviyesi yükseldiği oranda suç işleme eğilimi azalmaktadır.

Sonuç olarak, bir toplumsallaştırma kurumu olarak okulun işlevi büyüktür. Okul bir sosyal kurum olarak gerektiğinde bir aile ve yakın çevrenin veremediği olumlu etkileşim ortamını hazırlayan, bu boşluğu dolduran bir kuruluştur. Okul, bu önemli işlevini gereği gibi

yerine getirebildiği ölçüde başarılı sayılır. (Yavuzer,1993) Okul tek başına suçluluk problemini kontrol edemez. Ancak gençlik üzerinde suçluluğu önlemede olumlu bir adım olabilir.

1.7.2. Kitle İletişim Araçlarının Rolü

Kitle iletişim araçlarının hızla yayılması, bunlarla seyirci, dinleyici ve okuyucuya şiddet eylemleri ve suçlu davranış biçimlerinin sunulması, suçlu davranışla kitle iletişim araçları arasındaki ilişki sorununu ön plana çıkarmıştır.

Şimdiye kadar yapılan araştırmalar, çocuk suçluluğuyla kitle iletişim araçlarında sunulan saldırgan davranışlar arasında dolaysız bir ilişkinin olduğunu ortaya koyamamıştır. Bu nedenle yazarlar daha çok kitle iletişim araçlarının çocuk suçluluğuna dolaylı etkisinden söz etmektedirler. İlk çocukluk döneminden itibaren çocuklar, kendilerine model olarak seçtikleri, televizyon, dizi kahramanlarının özelliklerini günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Televizyon dizi kahramanı, çeşitli davranış ve hareketleriyle, çocuktaki saldırganlık dürtülerini harekete geçirebilir ve onu saldırgan yapabilir. Çünkü çocukta dürtülerini dizginleme yeteneği çok zayıftır. Çünkü çocuklar yeterince toplumsallaşmadıkları için, saldırganlık eğilimlerini denetleyemedikleri gibi, gördüklerini de taklit etmektedirler. Ancak çocukların, içinde saldırganlık öğeleri bulunan yayınları izledikten sonra saldırgan davranışlarda bulunmaları ortama bağlıdır. Eğer öğrendikleri saldırgan davranışları uygulayabilecek bir ortamdaysalar saldırganlık gösterebilirler, hatta suça yönelebilirler.

Dönmezer, Medya organlarının çocukların suça yönelmesindeki bu etki mekanizmasını şu şekilde özetler. (Dönmezer,1965)

1. Suç haberlerini verirken, suçluların fillerini ne suretle işlediklerini hikâye etmek sureti ile suç tekniğini bilmeden öğretmekte ve suçluların ne gibi hatalar dolayısıyla yakalandıklarını anlatmakta böylece adeta suç eğitimi verilmektedir.
2. Her gün ve muntazam suç haberlerini vermek suretiyle suçun tabii ve olağan bir olay olduğunu telkin etmektedir. Bu yolla iyi vatandaş suçların azalabileceği hakkında karamsarlığa düşmektedir.
3. Öncelikle gençler üzerinde suçun faydalı olduğu fikri ile izlenimi meydana getirmekte taklitçi etkiler çoğaltılmaktadır. Ekonomik durumları düşük olan aile çocukları, suçun heyecan veren bir eğlence olduğunu telkin etmekte, kişilerin her zaman istediği bazı şeyleri ele geçirmenin çok kolay olduğu düşüncesini yaygınlaştırmaktadır.

4. Suçluya prestij sağlamaktadır. Gençler gazete sütunlarına geçmek için suç işlemekte sakınca görmemektedir. TV ve filmler kişinin başarıları olarak bir otomobili çalmasından duyacağı coşkuyu resmederek veya bir kişi dövmek sureti ile duyacağı zevki vurgulayarak suçun maddi olmayan ödünlerine çocukları özendirilmektedir.
5. Yapılan yayınlarla sempati çekilmekte, adeta suçlunun; acınan, kendisine merhamet duyulması gereken bir kişi haline getirilmeye çalışılmaktadır.
6. Medya, içinde yaşanan kültürün suç doğurucu etkilerini yansıtan bir kültür aracıdır. Bu sebeple suçların işlenmesinde etki yapmaktadır.
7. Suçluyu cezalandırmak için harekete geçen polis ve adliye mekanizmasını gültünç duruma düşürmektedir.
8. Sosyal sınıflar arasındaki mevcut gelir dağılımındaki uçurumları sürekli resmederek çocuğun suça yönelmesine neden olmakta ya da suça yönelmiş çocuğun davranışının normal ve haklı olduğu vurgulamaktadır.

Radyo ve televizyonun çocuklar, hatta yetişkinler üzerinde olumsuz etki yapabilen yayınlarından biride reklâmlardır. Reklâmlar daima daha fazla ve yeni gereksinmeler yaratmaktadır. Çocukların gerçek gereksinmelerini, gerçek olmayan gereksinmelerinden ayırt edebilmeleri oldukça zordur. Gelir düzeyinin düşüklüğü başlı başına çocuğu suça yöneltici bir etken değildir. Fakir ailelerin birçoğunun çocuklarının suç işlemesi, gelir düzeyi iyi olan ailelerin çocuklarında da bu tür davranışlara rastlanması bunu açıkça göstermektedir. Çocuk suçluluğunda etkili olan, ailenin gelir düzeyinin düşüklüğü değil, bunu nasıl algıladığı ve çocuklara nasıl yansıttığıdır. Son zamanlarda özellikle gelişmiş ülkelerde gençlerin büyük bir bölümünün otomobil, motosiklet ve büyük mağazalardan tıraş losyonu, tuvalet sabunu, kazak vb. şeyler çaldıkları için mahkeme önüne çıkmalarında reklâmların önemli bir rolü vardır.

Kitle iletişim araçlarının çocuk üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgili yorumlardan bir diğeri, bu araçların müstehcenliği artırarak çocuğun cinsel suçlara yönelmesini kolaylaştırdığı ve “televizyon, sinema ya da bilgisayar oyunlarında çok fazla şiddet izlemenin çocuklarda saldırgan davranışlara yol açtığı” şeklindedir.

Alt sosyal sınıflardan gelen çocuklarda daha çok görülme olasılığı olan bu durum, çocuğu suça yönlendirebilir. Son dönemlerde çocukların işlediği suçların başında cep telefonu hırsızlıklarının gelmesi dikkate şayandır.

Sonuç olarak radyo ve televizyonun bütün bu olumsuz etkilerinin çocuğu suça itebilmesi için bugüne kadar ki bireysel ve toplumsal kazanımlarının olumsuz ve içinde bulunduğu ortamın da suça elverişli olması gerekir (Yavuzer, 1998).

1.8. ÇOCUK PSİKOPATOLOJİSİNDE SINIFLANDIRILMIŞ HASTALIKLAR

Günümüzde genel kabul edilmiş şekliyle çocuk suçluluğunun biyolojik etkenlerden çok, çevresel faktörlerden etkilendiğidir. Bununla birlikte çocuk psikopatolojik yapılanmasında görülen sınıflandırılmış ve farik mümeyyizlik durumunu etkileyen hastalıkları şunlardır. (Tüzün, 1995)

1.8.1. Çocukta Zekâ Geriliği (Oligofreni)

Çocuğun sosyal çevresinin yetersiz ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyde bulunması, Çevre uyarılarının yetersizliği anlamına gelmekte, bu da zekâ gelişimini engelleyen ve geciktiren başlıca nedenlerdendir.

Sosyal debil veya pseudo debilitate deyimleriyle belirtilen daha çok geçici zekâ gerilikleri ise; çocuğun erken çağıdaki anne yoksunluğuna ve hatalı psiko-pedagojik tutumlara bağlı gelişmektedir.

Zekâ geriliğinin çocuk popülasyonunda % 3 oranında olduğu, bu olguların % 75'inin hafif, %20'sinin orta, % 5'inin de ağır düzeyde olduğu genellikle kabul edilmektedir. Ayrıca sınır zekâlıların %15 oranında olduğu ileri sürülmektedir

Bu gruptaki çocukların kolaylıkla suç işlemeye ikna edilebilir ve kolay kandırılabilir kişilik yapısına sahip oldukları ve otokontrolleri yetersiz olduğundan agresif davranışlarda bulunmalarının doğal olduğu görüşü ileri sürülmektedir. (Cebiroğlu, 1982 – Dinçmen, 1984 – Özyayın,,1984 – Songar, 1977)

1.8.2. Çocukluk Devresi Psikozları

Çocukta psikoz tanısını koymak yetişkindeki kadar kolay değildir. Çocuğun kişiliği gelişim içinde olduğundan, yetişkindeki psikozda genellikle görülen kişilik parçalanması veya davranışlar arası tutarsızlıktan henüz kişiliği gelişmemiş olan çocukta söz etmek mümkün değildir.

Çocuğun yaşının ve zihinsel gelişimin düzeyinde kendiden beklenen uyum ve davranışı gösterememesi veya gerçeklerden kopukluğu psikoz tanısı için önemli ipuçları oluşturmaktadır.

İlgisizlik, insanlar arasında ilişkide zorluk ve yetersizlik, engellenmeye tahammülsüzlük, ataklık, immatürite, affeksiyonda donukluk veya labilite, muhakeme bozuklukları, konuşma gelişiminde gecikme, ekolali veya mutism, büyük çocuklarda görülen fobi, obsesyon, hipokondri, anti sosyal davranışlar veya agresif eylemler, otizm sıklıkla gözlenen belirtilerdir. Çocuktaki psikozların oluşumunda organik ve psikojen kaynaklı etiyolojik faktörleri savunan görüşlerin yanı sıra son zamanlarda beyinde formatio

retikularisin doğum veya erke çocuklukta zedelenmesi, olgunlaşamaması sorumu tutulmaktadır. (Öztürk, 2001 – Özaydın,1984)

1.8.3. Epilepsi

Beynin bir bölgesinin anormal nöronal deşarjı olarak tanımlanan epilepsi, beyindeki afete uğramış olan bölgeye göre değişen klinik seyir gösteren, hemen hemen daima şuur kaybı ve nöbetler ile seyreden bir hastalıktır.

Epileptik çocuğun adolesans çağında gösterdiği davranış değişiklikleri normal çocuğunkine benzese bile çoğu zaman ilaca veya hastalığa bağlanabilir. Epileptik çocuk normal olmak, arkadaşları tarafından kabul edilmek ve beğenilmek, bazen gerçeği aşan başarılar kazanmak ister ve bunları başarmak için, hiçbir rahatsızlığının olmadığını denemek isteyebilir ve ilacını almayı reddeder, unutabilir. Bazen de anti-sosyal davranışlarda bulunabilir. Nöbet esnasında veya nöbetlerin başında ve hemen daima sonunda görülen ağır kon füzyon devresinde işlediği suçların farik ve mümeyyizi değildir. (Dinçmen,1984 – Eriş, 1988)

1.8.4. Davranım Bozukluğu (Conduct Disorders)

Çocukluk ruhsal bozuklukları arasında önemli yer tutmaktadır. Yapılan araştırmalar, bu bozukluğun ilk belirtilerinin 1–5 yaşlarında görülebileceğini, ancak tanının 8 yaş sonrasında konulabileceğini bildirmektedir. Çocukluklarında davranım bozukluğu gösterenlerin yetişkinlikte de anti-sosyal davranışlar gösterdiği vurgulanmaktadır. Erkek çocuklarda kızlara göre 4 kat daha fazla görülen davranışların başlıcaları; başkalarıyla karşı karşıya gelmeksizin hırsızlık yapma, en az iki kez gece evden kaçma, sık sık kavga çıkarma, birde fazla kavgada silah kullanma, başkalarının malına bilerek zarar verme ve fiziksel olarak insanlara eziyet etmedir.

DSM IV R kriterlerine göre; bu davranışlardan en az üçünün son altı ay içinde yineleyen biçimde çocukta görülmesi halinde tanı konulabilmektedir.

Etiolojide; ana-babadaki ruhsal bozuklukların psiko-sosyal etken, S.S.S.'ni zedeleyen özellikle ansefalitlerin organik etken olarak rol oynadığı belirtilmekte, son yıllarda genetik etkenler üzerinde durulmaktadır. Tedavide ise en çok önerilen yöntem; aile danışmanlığı ve bireysel psikoterapidir.

Davranım bozukluğu gösteren çocuklar; işledikleri suçların farik mümeyyizi kabul edilirler. (Gelder, and the others1993 – Öztürk,2001– Satterfield, and the others.,1993 – Scheldrick, ,1994 – Zoccolillo,,Rogers.,1991)

1.8.5. Disosyal Kişilik

Disosyal çocuk genellikle iyi bir realitesine sahip olmasına rağmen kendi çevresi dışında genel toplumsal kurallara uyum güçlüğü göstermektedir. İşledikleri suçların farik ve mümeyyizi olarak kabul edilemezler. (Eriş, 1988 – Nelson, 1978)

1.8.6. Obsesif Kompulsif Bozukluk

Çocuğun genelde saçma olduğunu bildiği halde sahip olduğu saplantıda sürekli yineleyen, tedirgin edici düşüncelere obsesyon bunların davranış olarak görülmesine kompülsiyon denilmektedir. Çocuklar, bu davranışlar doğrultusunda işledikleri suçların farik ve mümeyyizi olarak kabul edilemezler.(Dinçmen, 1981 – Gelder, and the others1993)

1.8.7. Dissosyatif Bozukluk

Bilincin kısa süreli fonksiyonel bir bozukluğu olup, özellikle büyük çocuklar ve ergenlerde somnanbulizm (uyurgezerlik) şeklinde görülebilir. Dissosyatif bozukluğu olan çocuklar nöbet esnasında işledikleri suçun farik ve mümeyyizi değildirler. (Eriş,1988 – Nelson, 1978)

1.9 SUÇ İŞLEYEN ÇOCUKLARIN ISLAHINA YÖNELİK BİR MODEL

GRUP OLUŞTURMA

Suç işlemiş çocukların kurumsal yaşama uyumunu sağlamaya ve bu bağlamda çocukların ıslahı ve topluma kazandırılmasına yönelik olarak geliştirilmiş, aynı koşullarda ve benzer sorunlar ve özelliklere sahip bireylerin oluşturacağı bir yapı içerisinde çocukların kendilerini ifade ederek paylaşım ve dolayısı ile Katarsis yaşayabilecekleri bir ortam oluşturmak için geliştirilmiş bir modeldir. Modelin aşama ve kavramsal tanımlamaları şöyledir.

1.9.1 Projeksiyon Uygulaması

Kendilerini kaybolmuş veya ümitsizlik içinde hisseden çocuklar kurum yaşantısına farklı biçimlerde uyarlar. Suçluluk hissi duyduklarında, bu hissi izole etmek yolunda sorumluluğu başkasına yüklemeye girişirler.”Onlar bana bunu yaptılar; bende bu yaşamdan kendim için ne sağlayabilirsem kardır” diyerek kendi durum ve hareketini haklı göstermeye çalışabilirler. Böylece uyum yolundaki birinci yöntem “projeksiyon” uygulaması olarak bilinmektedir. (Akt. Germeç,2002)

1.9.2. Asosyallik

Suçlu ikinci bir yöntemle de, “kendisini reddedenleri reddederek” uyum göstermeye çaba gösterebilir. Toplum onu cezalandırarak ve ıslahevine göndererek hür dünyadan uzaklaştırmıştır. Bu durum karşısında toplumu temsil eden personeli inkâr yolu seçilir. Bu süreç çocuğun kişiliğini koruma yolunda kullanabileceği tek tercih aracı olarak belirebilir. Red yoluyla uyum süreci, bazı yazarlar tarafından isyan olarak nitelendirmiş, kişide “asosyal” olarak tanımlanmıştır.

Red yoluyla uyum sağlayan çocuk, düzene uymayı kabullenmeyen ve kendisine sunulan iyileştirme programını reddedendir. Kurumda yer alan bir olay karşısında suçlu arkadaşlarının yanında yer alır ama olaya katılmaktan kaçınır. (Akt. Germeç,2002)

1.9.3. Pro-Sosyallik

Suçlu çocuk personelin görüşünü ve iyileştirme programını benimsemekte, kendisinden beklenen davranışları yerine getirmektedir. Uyum iyidir ve mevcut programlardan yarar sağlamaya çalışır. (Akt. Germeç,2002)

1.9.4. Pseudo-Sosyallik

Çocuk suçlunun iyileştirme programını kötüye kullanması durumudur. Çocuk kurumun düzenine ve iyileştirme programına uyar gibi gözükürse de, uyumu gerçekte sunudur.

Kendisinin yüzeydeki görünüşü altında egoistik istekleri yatar ve gelişmesi ve iyileşmesi için kurumun programlarına ilgi duymaz. (Akt. Germeç,2002)

1.9.5. Grup Tartışması

Suçluların psiko-sosyal anketleri yapıldığında çoğunun toplumun normlar düzeyi dışında bir yaşam sürdürdükleri; bu tarz yaşantıya bazen çevre ve bazen de ailesinin tesiriyle itildikleri; suçluluk biçimini normal olarak kabullendikleri görülmektedir.

Bu tip suçlular bazen cinsel sapkınlık derecesine varan patolojik bir yetersizlik nedeniyle mala karşı suç da işleyebilirler. Kleptomani buna bir örnektir. Bu nedenle, mala karşı suç işleyenlerin ıslahında cinsel patoloji üzerine de eğilmesi de gereklidir. (Yücel,1973)

Bu tedbir ve kurumlar arasında yeni bir ıslah tedbiri olarak grup tartışması yer almaktadır. Sosyal bir yaratık olan insan için yalnız yaşamak ruhen zararlı ve hemen hemen imkânsız olması karşısında, suçluların dürtü ve tavırlarını değiştirmek ve sosyalleştirmek yolunda grup tartışması umut verici bir tedbir olarak belirmektedir. B u çerçeve içerisinde

iyimser olmak ve suçluda iyiliğe doğru yönelebilecek bir potansiyelin varlığını kabullenmek ıslahın ana ögesini kapsamaktadır.

Grup tartışması,yukarıdaki genel tanımlama açısından şu konular etrafında gelişebilir.

1-Kurumu terk ettiğinde ne yapacağım?

2-Neden suç,örneğin hırsızlık, suçunu işliyorum?

3-Suçluya kişiliği ve yaşamı hakkında genel bir görüş temin etmesini sağlamak içinde,Hayatın ne olacak ? Sorusu da olabilir.

Suçlu kendisi için mümkün olabilecek açıklamaları ya da kendisinin tatmin edilmemiş ihtiyaçları ile suçluluğu arasındaki ilişkiler hakkında bazı açıklamaları bulup çıkarmalıdır. Bunlar grup önünde tartışılabilir.(Uluğtekin, 1983)

Bu tip bir çalışma araştırmacının katılmış olduğu bir projede cezaevindeki suç işlemiş gençlerle psikolojik destek babında bir sohbet toplantısı şeklinde yapılmış ve bu çalışmada başlangıçta çekinik olan grubun kendileri için orada bulunduğunu hissedip grubun iç dinamiği ile katılımcı interaktif sohbet ortamları gerçekleştirilebilmiştir. Ve çocukların kendilerini ifade etmek için fırsat aradıkları kanaatine varılmıştır.

Bütün bu konular, suçlular ve onların bakımı ile görevli kişiler için önem taşıyor niteliktedir. Bunların tartışılması sırasında suçlular kendilerini açığa vurular; bu açığa vurmada,sadece ne söyledikleri değil, nasıl söyledikleri ve grubun diğer üyelerine karşı gösterdiği reaksiyonlar göz önünde tutulmalıdır.Suçluların yüzlerindeki maske, bu toplantılar neticesi yavaş yavaş inmeğe,sorunlarının neler olduğu,nasıl olup ta bu hale geldiklerini görmek mümkün olur. (Germeç,2002)

Grup çalışmasının asıl amacı, hükümlünün suçluluğuna neden olan, kendisi ve toplum hakkında taşıdığı anormal görüşlerin değişmesine sınırlı ölçüde de olsa yardım etmektir.

Grup ilişkilerine katılacak suçlunun serbest olarak katılma isteği ön plana alınmalı; grup liderlerinin de, ıslaha yöneltecek yeterli mesleki ve manevi niteliklere sahip olması aranmalıdır.Sosyal bir yaratık olan suçlunun grup içerisinde normal ilişkiler kurması, konuşması, dinlemesi ıslah etmede önemli bir rol oynayabilir.

Suçluların personel veya diğer bir kaynaktan gelen gerçekçi önerilere açık olmadıkları; buna karşın, arkadaşlarından gelen önerileri kabullendikleri görülmüştür. Kendilerinin grup tarafından bir insan olarak kabul edilmeleri ve otoriteyi kendilerini reddeden bir unsur olarak görmeleri, arkadaşları tarafından yapılan önerileri kabullenmelerine yöneltilmektedir. Bu tedbir ve metot sayesinde suçlular kendilerinin ve hareketlerinin, gerçek bir portresini görebilmek olanağını sağlayabilmektedirler.

Grup tartışması, suçluların hislerini serbestçe ifade etmek, sorunlarını emniyet içerisinde tartışmak olanağını sağlayabilmesi sonucu suçluların ve grubun tansiyonunu düşürmektedir.(Cressey,1961)

Grup tartışmasında, suçluluk kayıtlarına karşın, suçlunun potansiyel yönden iyi bir kişi olduğunu kabullenmek ve kendi ayakları üzerinde durmasını hedeflemek esas olmalıdır.

İnsan doğası gereği kötü olmayıp, ancak, yetişme ve gelişmesi için yeterli koşulların yoksunluğu nedeniyle bu yola girmiştir. Kötülüğün kalıcı bir varlığı olmayıp, ancak iyiliğin noksanlığında ve insanın yaşamdaki başarısızlığı sonucu belirlenmektedir.Diğer bir deyişle suçlular kendilerine ve diğerlerine karşı olan duygu ve fikirlerin değişmesine neden olan yaşamlarında durum ve koşullarla suçlu olmuşlardır.

Grup tartışmasında suçlu kendisinin başlangıçta sağlıklı bir kişiliğe sahip olduğuna inandırılmalıdır. Bu sağlandığında kendisine ve başkalarına beslenen nefret ve düşmanlıkta büyük ölçüde azalma görülmeye başlar.

Bu ıslah metodu kurumda müdür dâhil tüm personelin bu metoda inanması gerekir. Bu metodun tanıtılması, suçluların düşüncesinde değişiklik gerektirdiği gibi personel düşüncesinde ve kurum organizasyonunda da değişiklik gerektirmektedir.Bu metodun uygulanması ile birlikte kurumda belirebilecek güçlükler şu noktalar etrafında toplanmaktadır:

- 1-Tartışma için yapılacak toplantı saatlerinin çalışma günü programına uyumu,
- 2-Tartışma grubunun, personelin rolü ve işlevleri üzerindeki etkisi ve kurumun asli görevinin tayini,
- 3-Personelin çalışma saatler üzerine etkisi-günlük izinler, fazla mesai v.s,
- 4-Personelin eğitilmesi

Grup tartışması, personel-suçlu ilişkisi bakımından daha az emniyet ve koruma ve daha çok tretman bakımından öncelik sırasını değerlendirmeye yöneltilmelidir.

Grup metoduyla çalışma da önemli olan, suçlu kişide var olan olumlu yönlerin ortaya çıkartılarak işlenmesi ve toplumca kabul gören değerlerin benimsemelerine yardımcı olabilmektir. (Germeç,2002)

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde ele alınan problem ortaya konulmuş, amaç, önem, varsayım, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalara yer verilmiştir.

2.1. Problem

Suç işleme davranışını bireysel ve toplumsal kökenli birçok nedene bağlı olarak gerçekleşmektedir. Ancak çocuğun gelişimsel dönemleri, sosyo-ekonomik yapısı, kişilik gelişimini etkileyen bütün unsurlarla beraber suç işlendikten sonraki yaşantı sürecini de unutmamak gerekmektedir. Zira şu bir gerçektir ki suç işleyen çocuk sayısı kadar suç davranışını tekrarlama oranı da azımsanmayacak düzeydedir. Bu da demek oluyor ki, suç işleyen çocukların bu davranışı gerçekleştirme nedenlerinin araştırıldığı kadar bu çocukların kişilik yapıları da incelenerek psikolojik ağırlıklı bir yapılanma ile bu çocukların suç davranışlarını yineleme ihtimalleri ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır.

İşte suç işlemiş çocukların psikopatolojilerini inceleyerek bu durumlarının gerek bireysel gerekse ailelerini değerlendirmeleri ile karşılaştırmasını yapmak bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

2.2. Amaç

Bu araştırmanın ana amacı herhangi bir nedenden ötürü suç işlemiş çocukların aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları arasında ilişkilerin karşılaştırılmasıdır.

Bu ana amaç doğrultusunda oluşturulan sorulara cevap aranması bu araştırmanın hedeflerini oluşturmaktadır.

1 – Araştırma kapsamına giren suç işlemiş çocukların psikopatolojik bulguları dağılımları nelerdir?

2 - Araştırma kapsamına giren suç işlemiş çocukların sosyo-ekonomik demografik özellikleri dağılımları nelerdir?

3 - Araştırma kapsamına giren suç işlemiş çocukların aile değerlendirme ve alt testlerden aldıkları puanlar dağılımları nelerdir?

4 – Araştırma kapsamına giren suç işlemiş çocuklarda saptanan psikopatolojik bulgular ile demografik özellikler arasında manidar ilişkiler var mıdır?

5 - Araştırma kapsamına giren suç işlemiş çocuklarda saptanan psikopatolojik bulgular ile çocukların aile değerlendirmeleri arasında manidar ilişkiler var mıdır?

2.3. Önem

Bireyin toplumsal değer hükümlerini kazandıran, ona ilk sosyal deneyim fırsatını veren aile ortamının gelişim sürecindeki önemi büyüktür. Kişinin ailesiyle ilişkisi zayıfladıkça, aile içinde bireylerin birbirlerine sorumluluk duygularında, ilgi ve şefkatlerinde azalma oldukça, kişi daha çok dışa ve kendi özel ilgilerine yönelir. Ailenin disiplin anlayışındaki tutarsızlık, bozuk aile yapısı, anne veya baba yoksunluğu, yıkılmış veya parçalanmış aileler, aile içi şiddet ve ailede suçlu bireylerin bulunması gibi durumlar çocuğu suça iten en önemli faktörlerdir.

İnsan sosyal bir varlıktır. Sosyal bir çevrede doğar ve çevrenin şartlarıyla şekillenir. Toplumca belirlenmiş din, ahlak ve hukuk gibi üstyapı kurallarına uyar. Toplumca kendine verilen görevleri yerine getirir. Her çocuk gelişimin ilk evrelerinde yaşamını çoğunlukla anti sosyal dürtülerle yönlendiren bir varlıktır. Çocuk üç aylıkken anlam vermeye başlar ve bu seviyeden sonraki gelişimi ailenin kendisine vereceği telkinlerle, eğitimle, terbiyeyle, motivasyonla şekillenir. Ailede sosyal ilişkiler iyi ve düzenli ise ve çocuk yeterince motive ediliyorsa, çocuk sosyal bir insan olarak gelişimini devam ettirir. Ancak ailede sosyal ilişkiler çok zayıf ve çocuğun aktivitelerini örnek alabileceği kimse yoksa çocuk körelir. Böyle çocukların yardıma ve rehberliğe ihtiyaçları vardır.

Toplumca uyulması gereken kurallar, bu çağdaki çocukların dürtüleriyle çelişmektedir. Çünkü çocukluk döneminde fert, henüz sosyalleşme sürecini tamamlamamıştır. Dolayısıyla suç işlemeye yönelmesi olağandır. Suçlu olmak içgüdüsel değildir. Aslında hemen hemen bütün çocuklar hayatlarının bir döneminde herhangi bir tip suçlu davranışta bulunmuşlardır. Bazıları ciddi, tekrarlayıcı şekilde suçlu davranışa katılırken, diğerleri nispeten daha basit sayılabilecek suçlu davranışlarda bulunurlar (İçli,1994).

Ergenlik dönemindeyse, suça yönelten etkenler, hızlı bir bedensel ve ruhsal değişimden, kalıtımsal nedenlerden, zekâ potansiyelinin sınırlılığında kaynaklanacağı gibi, çocukluk evresine dek uzanan yanlış eğitim ve yetersiz sevgi kökenli de olabilir. Öte yandan, değişen değer yargıları, ahlak kurallarının yarattığı karmaşa, hızlı ve düzensiz kentleşme ve sanayileşme, göçler, ekonomik bunalımlar gibi sosyo-ekonomik kaynaklı nedenlerde ergeni suça iten etkenler arasında sayılabilir (Yavuzer,1999).

Araştırmacılar arasında ana-babaya ilişkin değişkenlerle(davranış, tutum, kişilik) çocuk davranışı ve kişilik değişkenleri arasında direkt ve açıkça görülebilir bir ilişki olduğu kanısı vardır. Bu yanlıştır çünkü çocuk davranışının nedenleri karmaşıktır.Bu nedenler arasında ana babanın, kardeşlerin, akran gruplarının ve çocuğun çevresindeki psikolojik önemi olan diğer kişilerin etkileri söz konusudur.

İkinci önemli konu ise ana-baba ve çocuk birbirlerini karşılıklı iki yönlü bir şekilde etkilerler. Buna karşılık araştırmaların çoğu tek yönlü kurama dayandırılmaktadır. Hâlbuki davranış, tutum ve kişilik özelliklerinden oluşan ana baba özellikleri, fizik görünüşü, sağlık,cinsiyet,canlılık,hareket düzeyi gibi öğeleri kapsayan çocuğun özellikleri ile etkileşim halindedir. Her iki özellikler grubu tek yönlü değil, iki yönlü olarak birbirlerini etkiler.

Ana-baba-çocuk ilişkileri iki yönlü ele alınmadığı takdirde, ana-baba-çocuk ilişkilerinin doğasını tam olarak ortaya koymak mümkün olmadığı gibi, ana babanın tutum ve davranışlarının çocuk üzerinde bazı etkilerinden söz etmek de tümüyle yanlış olmasa bile eksik yetersiz bir görüş olarak ortaya çıkacaktır.

Buradan yola çıkarak çocuk psikopatolojisinde de değinildiği üzere çocuğun gerek kişilik gelişimi gerekse patolojik gelişim sürecine etki edecek en önemli unsurlardan olan aile durumu, psiko-sosyal ve özellikle psiko seksüel gelişim sürecinde etkilenmektedir. Aile bütünlüğü ve bu bütünlüğe bağlı olarak geliştirilen yaşam düzeni çocuk psikopatolojisinin yapılanmasında da etkindir. Parçalanmış aile yapıları elbette ki olumsuz sonuçlar doğurmaya elverişli ortamlar oluşturacaktır. Parçalanmış aileden kasıt; ailenin bir üyesinin, ana ya da babasının ya da her ikisinin birden ölüm, terk, boşanma ve ayrılık nedeniyle mevcut olmayışıdır. Bununla beraber, şuna işaret etmek gerekir ki parçalanmış aile ortamı, pek çok suçlu çocuğu bu tip davranışa itebilecek bir ön zemin olarak görülebilir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre: 1) Herhangi bir parçalanmış aile mutlaka çocuğu suça itmez. Davranış hatasında parçalanmış ailenin etkisinin olabilmesi için çocuğun gelişimi sırasında aile çevresinde zararlı diğer bazı faktörlerinde mevcut bulunması gerekmektedir. 2) Parçalanmış ailenin çocuk üzerinde zararlı etkisi olması genellikle ailenin içyapısına bağlı olup bu çevreden ebeveyn hangisinin yok oluşu ile ilgilidir. 3) Kız çocuklar, erkek çocuklara nazaran daha büyük bir oranla ebeveynlerden birinin yokluğundan etkilenmektedirler. 4) Çocuğun davranışı, ailenin ne vakit parçalandığı konusu ile sıkıca ilgili görülmektedir. Erkek çocuklar için aile parçalanması 10 yaşları civarında son derece tehlikeli bulunmuştur. Genel olarak parçalanma 10 ve daha küçük yaşlardaki çocuklar için ciddi sorunlar ortaya çıkaracak niteliktedir.

Şu husus önemle belirtilmelidir ki; “problemlı çocuk” daima kanunlara karşı gelen çocuk anlamından çok daha geniştir. Bu konuda asıl bilinmesi gereken çeşitli konularla (kanunla) başı belaya giren çocukların ne kadarının parçalanmış ailelerden gelmiş olduğu değil de, psikolog ve psikiyatrların “problem” olarak tanımladığı davranış bozuklukları olan çocuklar ele alınarak her yönlü kişilik bozuklukları tanımlanıp incelenirken bu bozukluklara sahip suç işlemiş çocukların ailelerinin de durumları incelenmelidir.

Bu araştırma, çocukların suç işlemeye potansiyel olarak yatkın olduğu düşünölen daha çok alt sosyo-ekonomik yaşantı düzeyindeki ailelerin bulunduğu Güneydoğu Anadolu bölgesi, Diyarbakır ili cezaevindeki çocukların -özellikle psikopatolojik kişilik özelliklerinin- incelenerek kendi ailelerini değerlendirdikleri durumları ile patolojik bulgular arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. Elde edilen bulguların, özellikle suç işleyen çocukların daha çok sosyolojik yönden ve suç işleme davranışının nedenleri üzerine yapılan çalışmalardan farklı olarak bu çocukların suç işleme davranışına yönlendirebileceği düşünölen kişilik yapılarının ve bu kişilik yapılarının oluşma ortamlarının etkileri açısından önemli katkılar getirmesi beklenmektedir.

2.4. Varsayım

Araştırma da kullanılan ölçme araçlarına ve anketlere suç işlemiş çocukların test maddelerinin hepsine içten ve samimi olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

2.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sağlıklı bir biçimde yürütölebilmesi için bazı sınırlamalar getirilmiştir.

- Araştırma Diyarbakır ili cezaevinde tutuklu olarak bulunan suç işlemiş çocuklarla sınırlandırılmıştır.

2.6. Tanımlar

Bu araştırma raporunda geçen belli başlı terimler aşağıda tanımlanmıştır.

Suç: Belli bir yasal sistem içerisinde ceza yasasını ihlal eden herhangi bir davranış

Ceza: Suç işleyen kişilere devletçe uygulanan yaptırım.

Taksonomi: Bilimsel sınıflamalar yöntemi.

Somatizasyon: Çökkünlük yaşamış bireylerde ruhsal acının bedensel olarak anlatılmasıdır.

Anksiyete: Yaygın olarak gözlenebilen hoş olmayan bir endişe hissi.

Obsesyon: İstenç dışı gelen, bireyi tedirgin eden, benliğe yabancı (ego-dystonic), bilinçli çaba ile kovulamayan, inatçı biçimde yineleyen düşüncelerdir.

Depresif: Depresyona yatkın içe dönük, sıkıntılı bunaltı hali.

Psikotik: İçe kapanık, toplumdan izole olma, şizoid hayat stilinde olma.

Paranoid: Yoğun, sürekli ve her şeyden şüphe duyma. Şüphencilik hali.

Öfke: Bitmeyen ve ifade edilemeyen kızgınlıklar. Ve sürekliliği.

Fobik: Normalde korkulmayacak belli bir durum ya da nesne ile karşılaşınca ortaya çıkan korkudur.

Problem Çözme: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, ailenin karşılaşılabilecek sorunlarla baş edebilme düzeyini ifade eder.

İletişim: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, aile içi iletişim düzeyini ifade eder.

Roller: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, aile içerisindeki bireylerin rol tanımlaması ve bu rollere uygun davranışlar olup olmadığını ifade eder.

Duygusal Tepki Verme: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, aile içerisinde bireylerin birbirlerine yönelik duygularını ifade edebilme düzeylerini ifade eder.

Gereken İlgi Gösterme: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, aile içi bireylerinin birbirlerine gereken ilgiyi gösterebilme düzeylerini ifade eder.

Davranış Kontrolü: Araştırmada kullanılan Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinden, aile içinde bireylerin bir birlerine karşı davranışlarında kontrollü olup olmadıklarına yönelik düzeyi ifade eder.

2.7. Yöntem

Bu araştırmanın ana amacı herhangi bir nedenden ötürü suç işlemiş çocukların aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları arasında ilişkilerin karşılaştırılmasıdır.

Bu sebeple araştırmanın modeli tarama tipi bir araştırmadır.

2.8. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın verileri Diyarbakır ili kapalı cezaevinde bulunan 11–17 yaş arasındaki suç işlemiş çocuklardan elde edilmiştir. Diyarbakır ili kapalı cezaevinde kalmakta olan 82 tutuklu çocuk bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturmaktadır.

2.9. Verilerin toplanması

Araştırmada verilerin toplanması için öncelikle Diyarbakır ceza evinde çalışabilmek için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra araştırmacı araştırmada kullanılan ölçekler ve anketi kendisi cezaevine giderek çocuklar ile yüz yüze testleri uygulamak vasıtası ile verileri toplamıştır. Veriler toplanırken herhangi bir zorlukla karşılaşılmemiştir. Varsayımlar kısmında da belirtildiği gibi araştırmaya katılan çocukların testlere içten ve samimi olarak cevap verdikleri gözlenmiştir. Okuma yazma bilmeyen çocuklara test maddeleri okunmuştur.İlgili seçenekler çocukların söylemiş şekilde işaretlenmiştir.Mevcut bütün çocukların hepsinin uygulamaya katılımları sağlanmıştır. Verilerin toplanmasına cezaevi öğretmenleri de gerekli desteği sunarak yardımcı olmuşlardır.

2.10. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Ölçekler

Araştırmanın yöntemi, Diyarbakır ceza evinde çeşitli suçlardan tutuklu olan 82 çocuğa 18 maddeden oluşmak üzere geliştirilmiş anket formu, 90 maddeden oluşan derecelendirilmiş 5 seçenekten oluşan Psikiyatrik Belirti Tarama Listesi SCL 90 (Symptom Check List–90) ve 60 maddeden 4 derecelendirilmiş seçenekten oluşan Aile Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Anket, Ölçek ve Envanterden elde edilen veriler bilgisayar ortamında toplanarak bu verilerin istatistiksel değerlendirilmeleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar haline getirilerek araştırma raporunun Bulgular kısmında yorumlanmıştır.

2.10.1. Belirti Tarama Listesi (SCL 90 – R)

Belirti Tarama Listesi (Symptom Check List – 90) norm çalışmaları Amerika Birleşik Devletlerinde 1000 psikiyatrik hastadan oluşan heterojen bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Amacı kişinin psikolojik belirtilerini saptamaktır. Uyarlaması Birsöz (1980) tarafından yapılan test 90 maddeden oluşmakta ve dokuz ana bölümden oluşmaktadır. Kişinin kendisiyle ilgili psikolojik belirtilerini gösteren cümlelerden oluşan maddeleri içermektedir. Test likert tipi olup puanlama 0- 4 arasındadır. Testi cevaplayan kişilerden,

madde de belirtilen durumun kendinde ne derece bulunduğunu ve rahatsız ettiğini, 0-Hiç, 1-Çok az, 2-Orta derecede, 3-Oldukça fazla, 4-İleri derecede şeklinde düzenlenmiştir.

Belirti Tarama Listesi (SCL 90 – R) Güvenirliği

Güvenirlik hesaplamaları Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemiyle hesaplanmıştır. Genel ve alt ölçekler için belirlenen güvenilirlik katsayıları .77 ile .90 arasında olmuştur. Testin genel güvenilirlik katsayısı (&) olarak hesaplanırken, somatizasyon için .86, öfke-düşmanlık için .84, Fobik Anksiyete için .82, Paranoid düşünce için .80, psikotizm için .77 olarak bulunmuştur.

Belirti Tarama Listesi (SCL 90 – R) Geçerliliği

Testin geçerlilik çalışmaları 100 erkek ve 109 kadından oluşan bir gönüllüler grubuna belirti tarama listesi ve MMPI Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanterini birlikte uygulanarak yapılmıştır. Belirti tarama listesinin dokuz ana boyutu ile MMPI'nin çeşitli skalaları karşılaştırılmış ve sonuçta buldukları yüksek korelasyon gösteren her bir boyutun ilgili semptom yapılarını ölçebileceğini göstermiştir. Birsöz (1980) araştırmasında Belirti Tarama Listesini 18–60 yaşları arasında 80 psikiyatri hastası ve 40 fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı kişiye uygulamış, aracın bu grupları birbirinden ayırdığı görülmüştür. Tüm belirti ortalamaları, sağlıklı grupta .41, psikiyatrik hasta grubunda ise nevrotilerde 1.64, psikotiklerde 1.55 olarak ortaya çıkmıştır.

2.10.2. Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile değerlendirme ölçeği Amerika Birleşik Devletlerinde Brown Üniversitesi ve Butler hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiş olup, ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğini veya getiremediğini belirleyen bir ölçü aracıdır. Bu ölçek ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini ve aile üyeleri arasındaki etkileşimi, “sağlıklı” ve “sağlıksız” olarak ayırt edebilecek şekilde tanımlamıştır. ADÖ yedi alt ölçekten oluşmaktadır. ADÖ 60 maddeden oluşmaktadır. Her madde aile yaşamına ilişkin olumlu ve olumsuz ifadelerin yer aldığı bir cümleden meydana gelmiştir ve her biri yedi alt ölçekten birine aittir. Her madde için cevap seçenekleri 0 – 4 puan arasında dört sınıfta toplanmıştır. A) Aynen katılıyorum B) Büyük ölçüde katılıyorum C) Biraz katılıyorum D) Hiç katılmıyorum.

Aile Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliği

Aile Değerlendirme Ölçeğinin her alt ölçeğinden tesadüfi olarak sorular seçilmiş ve her alt boyutun kendi iç tutarlılığı Cronbach-alfa katsayısı en az .70 olana kadar bu işleme

devam edilmiştir. İç tutarlılık (alfa katsayısı) altı boyutta .72 ile .92 arasında değişmektedir. Bu da ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Aile Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliliği

Ölçeğin geçerlik çalışması, 1983'de Epstein ve Bishop tarafından yapılmıştır. Ölçek.218, normal, 98 psikiyatrik hasta ailesinden yalnız birer kişiye uygulanmış, her alt ölçekte normal ailelerinin aldıkları puan ortalamaları, hasta ailelerin aldığı puan ortalamalarından daha düşük (daha sağlıklı) çıkmıştır. İki grubun aldığı puanlar arası fark, istatistikî olarak yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($P<0.001$).

Testin genel uyum geçerliliği aynı kişiler tarafında yapılmıştır. 60 yaşlarındaki,178 emekli çifte ADÖ ile birlikte Philadelphia Geriatrik Moral Skalası ve Locke Wallace Evlilik Doyum Skalası aynı anda uygulanarak regresyon analizi yapmışlardır. LWEDS ile aralarında önemli bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($R=0.53$). Aynı zamanda ADÖ den alınan puanlarla gerek erkekler, gerekse kadınların PGMS dan aldıkları puanlar arasındaki ilişki 0.47 olarak bulunmuştur.

2.11. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde; sosyo-demografik verilerin analizi için frekans tabloları oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen puanlar arasındaki ilişkiler için pearson momentler çarpımı Korelasyon tekniği uygulanmıştır. İki değişken ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı için İlişkisiz T – testi uygulanmıştır. İki den fazla grupların ortalamaları aralarındaki farkın manidarlığı için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri sonucu bulgular tablolara dönüştürülerek yorumları ile bu bölümde sunulmuştur.

FREKANS TABLOLARI

TABLO – 1 ANKET MADDELERİ FREKANS ve YÜZDELİKLER TABLOSU

		FREKANS (N)	YÜZDELİK (%)
YAŞ	14 – 16 yaş arası	38	46,3
	17 – 18 yaş arası	44	53,7
CİNSİYET	Erkek	82	100,0
	Kız	0	0
İKAMET YERİ	Köy	11	13,4
	İlçe	15	18,3
	İl	56	68,3
AİLENİN GÖÇ EDİP ETMEDİĞİ	Göç Var	24	29,3
	Göç Yok	58	70,7
BABANIN EĞİTİM DURUMU	Okuryazar değil	21	25,6
	Okuryazar	31	37,8
	İlkokul	20	24,4
	Ortaokul	5	6,1
	Lise	5	6,1
ANNENİN EĞİTİM DURUMU	Okuryazar değil	56	68,3
	Okuryazar	12	14,6
	İlkokul	6	7,3
	Ortaokul	4	4,9
	Lise	4	4,9
KARDEŞ SAYISI	3 – 5 kardeş	31	37,8
	6 – 8 kardeş	29	35,4
	9 ve üstü	22	26,8
AİLENİN GELİR DÜZEYİ	Geliri Yok	8	9,8
	0–250 YTL	33	40,2
	251–500 YTL	26	31,7
	501–750 YTL	8	9,8
	751–1000 YTL	7	8,5
AİLENİN BOŞANIP BOŞANMADIĞI	Boşanma Var	6	7,3
	Boşanma Yok	76	92,7
ANNE KAYBI+	Anne Kaybı Var	6	7,3
	Anne Kaybı Yok	76	92,7
BABA KAYBI +	Baba Kaybı Var	5	6,1
	Baba Kaybı Yok	77	93,9
ALIŞKANLIKLAR	Alışkanlık Var	64	78,0
	Alışkanlık Yok	18	22,0
KULLANILAN MADDELER+	Sigara	23	28,0
	Alkol – Hap - Bali	22	26,8
	Hepsi	19	23,2
	Hiçbiri	18	22,0

Tablo 1 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocukların % 46,3 ü 14–16 yaş arasında(n=38), %53,7 si 17–18 yaş arasındadır.(n=44).Araştırma grubunu oluşturan suç işlemiş çocukların hepsi erkektir.

Suç işlemiş çocukların %68,3 ü İl de (n=56), %18,3ü İlçede (n=15) ve %13,4 ü köy de (n=11) oturmaktadır.% 70,7 si göç etmemiş ailelerden(n=58), %29,3 ü ise göç etmiş ailelerden oluşmaktadır.

Suç işlemiş çocukların Baba eğitimleri; %37,8 i okur-yazar(n=31), %25,6 sı okur-yazar değil(n=21), %24,4 ü ilkokul mezunu (n=20), %6,1 i ortaokul mezunu (n=5), %6,1 i lise mezunu (n=5) dur.Anne eğitim düzeyleri ise; %68,3 ü okur-yazar değil (n=56), %14,6 sı okur-yazar(n=12), %7,3 ü ilkokul mezunu(n=6), %4,9 u ortaokul mezunu (n=4), %4,9 u lise mezunu (n=4) dur.

Suç işlemiş çocukların %37,8 i 3 – 5 kardeş (n=31), %35,4 ü 6 – 8 kardeş (n=29) ve %26,8 i 9 ve üstü kardeş (n=22) tir tir. Ailelerinin gelir düzeyleri; %40,2 si 0 – 250 YTL (n=33), %31,7 si 251 – 500 YTL (n=26), %9,8 i geliri olmayan ve 501 – 750 YTL (n=8) ve %8,5 i 751 – 1000 YTL(n=7) düzeyindedir.

Suç işlemiş çocukların %92,7 sinin ebeveynleri boşanmamış (n=76), %7,3 ünün ebeveynleri ise boşanmıştır (n=6). %92,7 sinde anne kaybı olmazken (n=76), %7,3 ü ise anne kaybı yaşamıştır. (n=6). Yine %93,9 unda baba kaybı olmazken (n=77), %6,1 i ise baba kaybı yaşamıştır. (n=5).

Suç işlemiş çocukların % 78,0 i madde alışkanlıkları varken (n= 64), sadece %22 sinde madde alışkanlıkları yoktur(n=18) %28 i sadece sigara kullanırken (n=23), % 26,8 i sadece alkol – hap – bali (n=22) ve % 23,2 si ise bunların hepsini kullanmaktadır(n=19).

TABLO – 2 SCL – 90 R ÖLÇEĞİ PUANLARINA GÖRE FREKANS TABLOSU

	PUANI < 1 OLANLAR		PUANI = veya > 1 OLANLAR	
	Frekans	Yüzdelerik	Frekans	Yüzdelerik
Somatizasyon	62	75,8	20	24,2
Anxiete	66	80,6	16	19,4
Obsesif-Kompulsif	65	79,5	17	20,5
Depresyon	65	79,5	17	20,5
Kişilerarası duyarlılık	56	68,7	26	31,3
Psikotik	69	84,3	13	15,7
Paranoid	58	70,8	24	29,2
Öfke	59	72,2	23	27,8
Fobik	60	73,3	22	26,7
EK	52	63,7	30	36,3
Genel Semptom İndeksi	59	70,3	23	29,7

SCL – 90 R ölçeği puanlamasına göre alt ölçeklerden alınan 1 ve yukarısı puan bireyin o alt ölçeğe ait patolojik özellikler gösterebileceği şeklinde yorumlanmaktadır. Bu bilgi ışığında;

Tablo 2 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocukların SCL -90 R semptom tarama ölçeğinden almış oldukları puanlara göre, aldığı puan 1 e eşit ya da 1 den büyükse psikopatolojik özellikler göstermektedir. Buradan, %36,3 (n=30) ile uyku bozukluğu, yeme içme bozukluğu, uyum sorunu vb sorunları içeren EK alt ölçekten elde edilen puanlar en yüksek oranda çıkmış; daha sonra %31,3 (n=26) ile kişiler arası duyarlılık puanları gelmiş; onu % 29,7 (n=23) ile belirlenen klinik alt ölçeklerden elde edilen puanlar dâhil olmak üzere genel şikayetlerin çoğunlukta olduğu Genel Semptom indeksi izlemiş; %29,2 (n=24) ile Paranoid alt ölçeğinden alınan puanlar % 27,8 (n=23) ile Öfke alt ölçeğinden alınan puanlar, %26,7 (n=22) ile Fobik alt ölçeğinden alınan puanlar, %24,2 (n= 20) Somatizasyon, %20,5 (n=17) ile Obsesif-Kompulsif ve Depresyon eşit oranda bulunmuş, %19,4 (n=16) Anxiete ve en düşük oran olarak %15,7 ile Psikotik alt ölçeği gözlenmiştir.

**TABLO – 3 AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE
PROBLEM ÇÖZME ve DUYGUSAL TEPKİ VERME FREKANS TABLOSU**

	0 – 12 PUAN ARASI OLANLAR		13 – 24 PUAN ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdellik	Frekans	Yüzdellik
Problem Çözme	32	39,0	50	61,0
Duygusal Tepki Verme	24	29,3	58	70,7

Tablo 3 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocukların aile içinde aile bireylerinin problemlerin çözümü konusunda %61,0 inde (n=50) sorun yaşanırken, %39 unda (n=32) sorun yaşanmamaktadır. Yine aile içindeki bireylerin Duygusal Tepki Verebilme konusunda %70,7 si (n=58) sorun yaşandığını ifade ederken, %29,3 ü (n=24) bu konuda sorun yaşanmamaktadır.

**TABLO – 4 AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE
İLETİŞİM ve DAVRANIŞ KONTROLÜ FREKANS TABLOSU**

	0 – 18 PUAN ARASI OLANLAR		19 – 36 PUAN ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdellik	Frekans	Yüzdellik
İletişim	23	28,0	59	72,0
Davranış Kontrolü	30	36,6	52	63,4

Tablo 4 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocukların aile içinde aile bireylerinin birbirleri ile iletişim kurabilmeleri konusunda %72,0 sinde (n=59) sorun yaşanırken, %28 inde (n=23) sorun yaşanmamaktadır. Yine aile içindeki bireylerin Davranış Kontrolü konusunda %63,4 ü (n=52) sorun yaşandığını ifade ederken, %36,6 sı (n=30) bu konuda sorun yaşanmamaktadır.

**TABLO – 5 AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE
ROLLER FREKANS TABLOSU**

	0 – 22 PUAN ARASI OLANLAR		23 – 44 PUAN ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdellik	Frekans	Yüzdellik
ROLLER	16	19,5	66	80,5

Tablo 5 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocuklar, aile bireylerinin aile içindeki rollerinin belirginliği konusunda %80,5 i (n=66) sorun yaşandığını ifade ederken, %19,5 i (n=16) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir.

TABLO – 6 AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE GEREKEN İLGİYİ GÖSTERME FREKANS TABLOSU

	0 – 14 PUAN ARASI OLANLAR		15 – 28 PUAN ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdelerik	Frekans	Yüzdelerik
Gereken İlgii Gösterme	37	45,1	45	54,9

Tablo 6 da görüldüğü gibi suç işlemiş çocuklar, aile bireylerinin aile içinde birbirlerine gereken ilgiyi gösterme konusunda %54,9 u (n=45) sorun yaşandığını ifade ederken, %45,1 i (n=37) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir.

TABLO – 7 AİLE DEĞERLENDİRME ENVANTERİ PUANLARINA GÖRE GENEL İŞLEVLER FREKANS TABLOSU

	0 – 24 PUAN ARASI OLANLAR		25 – 48 PUAN ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdelerik	Frekans	Yüzdelerik
GENEL İŞLEVLER	38	46,3	44	53,7

Tablo 7 de görüldüğü gibi suç işlemiş çocuklar, aile bireylerinin aile içindeki Genel İşlevlerinin bilinip bilinmediği konusunda %53,7s i (n=44) sorun yaşandığını ifade ederken, %46,3 ü (n=38) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir.

TABLO – 8 SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLAR YAŞ DAĞILIMLARINA GÖRE SCL – 90R ÖLÇEĞİ ALT ÖLÇEKLERDEN (PUANI = 1 veya > 1) OLANLARA AİT FREKANS TABLOSU

	14 – 16 YAŞ ARASI OLANLAR		17 – 18 YAŞ ARASI OLANLAR	
	Frekans	Yüzdelerik	Frekans	Yüzdelerik
Somatizasyon	8	40	12	60
Anxiete	9	56,25	7	43,75
Obsesif-Kompulsif	11	64,71	6	35,29
Depresyon	9	52,94	8	47,06
Kişiler arası duyarlılık	12	46,15	14	53,85
Psikotik	7	53,85	6	46,15
Paranoid	14	58,33	10	41,67
Öfke	13	56,52	10	43,48
Fobik	13	59,09	9	40,91
EK	14	46,67	16	53,33
Genel Semptom İndeksi	12	52,17	11	47,83

SCL – 90 R ölçeği puanlamasına göre alt ölçeklerden alınan 1 ve yukarısı puan bireyin o alt ölçeğe ait patolojik özellikler gösterebileceği şekilde yorumlanmaktadır. Bu bilgi ışığında;

Tablo 8 de görüldüğü gibi, suç işlemiş çocukların yaş dağılımları psikopatolojik bulguları incelendiğinde; 14 – 16 yaş arası çocukların Anksiyete (%57,25), Obsesif-Kompulsif (%64,71), Depresyon (%52,94), Psikotik (%53,85), Paranoid (%58,33), Öfke (%56,52), Fobik (%59,09), Genel Semptom İndeksi (%52,17) alt ölçekler özellikleri görülme sıklığı 17 – 18 yaş dönemi suçlu çocuklara oranla daha fazladır. Diğer alt ölçekler Somatizasyon (%60) Kişiler arası Duyarlılık (%53,85), EK (%53,33) incelendiğinde 17–18 yaş grubunda görülme sıklığının arttığı gözlenmiştir.

TABLO –9 SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLAR AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ PUANLARI ve SCL – 90 R ÖLÇEĞİ PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

		Problem	İletişim	Roller	Duygusal tepki verme	Gereken ilgi göst.	Davranış kontrolü	Genel işlevler
omatizasyon	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,116 ,301 82	-,108 ,333 82	-,005 ,967 82	,050 ,655 82	,059 ,598 82	-,058 ,606 82	-,003 ,977 82
Anxiyete	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,172 ,122 82	-,058 ,608 82	-,099 ,376 82	,049 ,663 82	-,019 ,862 82	,036 ,747 82	-,157 ,160 82
Obsesif- kompulsif	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,273 * ,013 82	-,146 ,192 82	,040 ,718 82	-,086 ,442 82	-,036 ,748 82	-,200 ,072 82	-,220 * ,047 82
Depresyon	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,240 * ,030 82	-,026 ,815 82	,034 ,762 82	-,016 ,885 82	-,034 ,763 82	-,016 ,888 82	-,108 ,335 82
İşilerarası duyarlılık	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,070 ,531 82	-,182 ,101 82	,065 ,565 82	-,044 ,697 82	,159 ,154 82	,068 ,546 82	-,042 ,705 82
Psikotik	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,050 ,656 82	-,081 ,471 82	-,124 ,266 82	,032 ,777 82	,094 ,401 82	-,114 ,309 82	-,097 ,385 82
Paranoid	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,044 ,695 82	-,115 ,304 82	-,014 ,904 82	-,092 ,410 82	-,002 ,987 82	,083 ,457 82	,023 ,838 82
Öfke	PearsonCor Sig(2tailed) N	,016 ,887 82	-,041 ,713 82	-,099 ,377 82	-,151 ,175 82	,186 ,094 82	-,109 ,328 82	,028 ,803 82
Fobik	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,183 ,099 82	-,112 ,318 82	-,162 ,145 82	-,039 ,729 82	-,123 ,273 82	-,007 ,949 82	-,143 ,199 82
EK	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,183 ,100 82	-,205 ,064 82	-,076 ,498 82	,038 ,733 82	-,041 ,714 82	,101 ,368 82	-,145 ,195 82
Genel Semp. İndeksi	PearsonCor Sig(2tailed) N	-,210 ,058 82	,043 ,704 82	-,029 ,798 82	,006 ,958 82	-,277 * ,012 82	-,019 ,866 82	-,242 * ,029 82

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

Tablo 9 da görüldüğü üzere suç işlemiş çocukların Aile değerlendirme ve Alt ölçekleri puanları ile SCL-90 R alt ölçekler puanları arasındaki korelasyon bulguları incelendiğinde:

Problem çözme alt ölçeğinden alınan puanlar ile Obsesif –Kompulsif alt ölçeğinden alınan puanlar arasında ilişki ($r = 0.013$, $p < .05$), 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bir başka

deyişle suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerin problem çözme düzeyleri azaldıkça suç işlemiş çocuklar Obsesif-Kompulsif özellikler göstermektedirler.

Problem çözme alt ölçeğinden alınan puanlar ile Depresyon patolojik özellikler puanları arasındaki ilişki ($r = 0.030$, $p < .05$) 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bir başka deyişle suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerin problem çözebilme düzeyleri azaldıkça suç işlemiş çocuklar Depresyon özellikler göstermektedirler.

Gereken İlgii gösterebilme düzeyleri puanları ile Genel Semptom İndeksi patolojik özellikler puanları arasındaki ilişki ($r = 0.012$, $p < .05$) 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bir başka deyişle suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerinin Gereken İlgii gösterebilme düzeyleri azaldıkça suç işlemiş çocuklar Genel semptomatik özellikler göstermektedirler.

Genel İşlevler beceri düzeyleri puanları ile Obsesif-Kompulsif patolojik özellikler puanları arasındaki ilişki ($r = 0.047$, $p < .05$) 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bir başka deyişle suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerin aile içi Genel İşlevlerinin sağlıklı algılanması, suç işlemiş çocuklarda Obsesif-Kompulsif özellikler göstermektedir.

Genel işlevler alt ölçeğinden alınan puanlar ile Genel Semptom İndeksi alt ölçeği puanları arasındaki ilişki ($r = 0.029$, $p < .05$), 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bir başka deyişle suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerinin aile içi Genel İşlevlerinin sağlıklı algılanması suç işlemiş çocuklarda patolojik Genel semptomatik özellikler göstermektedir.

Diğer Aile değerlendirme alt ölçekler ile patolojik bulgular arasındaki korelasyon 0.05 ve 0.01 düzeyinde anlamlı bulunamamıştır.

TABLO – 10 GÖÇ ETME DAVRANIŞI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T-TESTİ SONUÇLARI

GÖÇ	N	x	ss	Sd	t	p
Göç yok	58	1.24	0.85	80	2.36	.05
Göç var	24	1.74	0.93			

Suç işlemiş çocukların ailelerin göç edip etmemeleri ile , SCL 90 TESTİ alt ölçeklerinden sadece fobi alt testi puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80) = 2,36$ $p < .05$]. Göç eden ailelerin çocukları ($x=1.74$) göç etmeyen ailelerin çocuklarına göre ($x=1.24$) Fobik özellikler göstermektedir.

Göç davranışı ile suç işlemiş çocukların aile değerlendirme ve alt ölçekleri puanları arasında yapılan ilişkisiz t-testi sonuçlarına göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TABLO – 11 BABANIN EĞİTİM DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ OBSESİF KOMPULSİF ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI

Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	4,82	4	1,21	3,0	0,23
Grup içi	30,90	77	0,40		
Toplam	35,72	81			

Analiz sonuçlarına göre suç işlemiş çocuktaki obsesif – Kompulsif özellikler babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(4-77)=3$, $p<.05$]. Başka bir deyişle suç işlemiş çocuklardaki obsesif – Kompulsif özellikler babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Babanın eğitim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre Lise($x=1,88$), ortaokul ($x=1,53$), ilkokul ($x=1,49$), okuryazar ($x=1,27$) ve okuryazar değil ($x=0,68$) bulunmuş, bu bağlamda babanın eğitim düzeyi yükseldikçe suç işlemiş çocuklarda obsesif-Kompulsif özellikler artmaktadır.

Babanın eğitim düzeyi ile suç işlemiş çocukların SCL 90 alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucuna göre anlamlı ilişkiler, bulunmamıştır.

Babanın eğitim düzeyi ile suç işlemiş çocukların Aile değerlendirme alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizine göre anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Annenin eğitim düzeyi ile suç işlemiş çocukların SCL 90 alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucuna göre anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Annenin eğitim düzeyi ile suç işlemiş çocukların Aile değerlendirme alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizine göre anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Kardeş sayısı ile suç işlemiş çocukların Aile Değerlendirme ve alt ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkilere aşağıda yer verilmiştir.

TABLO – 12 KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE İÇİ PROBLEM ÇÖZME ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI

Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	144,43	2	72,21	3,66	0,30
Grup içi	1558,46	79	19,73		
Toplam	1702,89	81			

Analiz sonuçlarına göre aile içinde problem çözme becerileri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(2-79)=3,66$, $p<.05$]. Başka bir deyişle aile içinde problem çözme becerileri kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Kardeş sayıları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacı ile yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; 3–5 kardeş ($x=15,52$), 6–8 kardeş ($x=13,86$), 9 ve üstü kardeş ($x=12,18$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça aile içerisinde problemleri çözebilme becerileri azalmaktadır.

TABLO – 13 KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE İÇİ GENEL İŞLEVLER ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI

Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	524,74	2	262,37	6,54	0,002
Grup içi	3167,67	79	40,10		
Toplam	3692,40	81			

Analiz sonuçlarına göre aile içinde bireylerin genel işlevleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(2-79)=6,54$, $p<.05$]. Başka bir deyişle aile içinde aile bireylerinin genel işlevleri kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Kardeş sayıları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacı ile yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; 3–5 kardeş ($x=27,81$), 6–8 kardeş ($x=27,03$), 9 ve üstü kardeş ($x=21,77$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça aile bireylerinin genel işlevlerini yerine getirme düzeyleri düşmektedir.

TABLO – 14 KARDEŞ SAYISI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞERLENDİRME TOPLAM PUANLARI ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI

Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	5205,68	2	2602,84	6,73	0,002
Grup içi	30541,93	79	386,61		
Toplam	35747,61	81			

Analiz sonuçlarına göre suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerine ilişkin genel bakış açıları kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(2-79)=6,73$ $p<.05$]. Başka bir deyişle aile içinde suç işlemiş çocukların aile değerlendirmeleri kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Kardeş sayıları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacı ile yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; 3–5 kardeş ($x=144,03$), 6–8 kardeş ($x=135,06$), 9 ve üstü kardeş ($x=123,04$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerine yönelik olumlu bakış açıları azalmaktadır.

Yukarıdaki üç tabloda da görüldüğü gibi ailede kardeş sayısının artması gerek problem çözme becerilerinde, aile bireylerinin genel işlevlerinde ve gerekse de suç işlemiş çocukların genel aile değerlendirmelerinde olumsuz sonuçlar çıkarmaktadır.

Suç işlemiş çocukların kardeş sayısı ile psikopatolojik bulguları arasında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ne göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TABLO – 15 AİLENİN GELİR DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ EK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI

Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	11,74	4	2,93	3,75	0,008
Grup içi	60,28	77	0,78		
Toplam	72,01	81			

Analiz sonuçlarına göre suç işlemiş çocuklarda Ek alt ölçeğinden alınan puanlar (uyku bozuklu, yeme bozukluğu vb.) ailenin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(4-77)=3,75, p<.05$]. Başka bir deyişle suç işlemiş çocukların ek alt ölçeğinden alınan puanlar ailenin gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Aile gelirleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacı ile yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; Geliri olmayanlar ($x=2,45$), 0–250 YTL ($x=1,98$), 251–500 YTL ($x=1,44$), 501–750 YTL ($x=1,32$), 751–100 YTL ($x=1,19$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda ailenin gelir düzeyi azaldıkça, suç işlemiş çocuklar uyku düzensizliği, yeme-içme vb. bozukluklar göstermektedir

Ailenin gelir düzeyi ile suç işlemiş çocukların aile değerlendirme alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) ne göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

TABLO – 16 ANNE BABANIN BOŞANMA DURUMU İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SOMATİZASYON ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI

Boşanma	N	x	ss	Sd	t	p
Boşanmamış	76	1,12	0,79	80	3,70	0.001
Boşanmış	6	1,60	0,22			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 alt ölçeklerinden alınan puanlardan sadece somatizasyon alt ölçeğinden alınan puanlar, ana-babaların boşanmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)= 3,70 p<.005$]. Boşanmış ailelerin çocukları ($x=1.60$) boşanmamış ailelerin çocuklarına göre ($x=1.12$) somatizasyon özellikleri göstermektedir.

Ailenin boşanma durumu ile suç işlemiş çocukların aile değerlendirme ve alt ölçekleri puanları arasında yapılan ilişkisiz t-testi sonuçlarına göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

TABLO – 17 ANNE KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİ ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T-TESTİ SONUÇLARI

Anne kaybı	N	x	ss	Sd	t	p
Kayıp yok	76	1,30	0,85	80	3,20	0.002
Kayıp var	6	2,46	0,96			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 alt ölçeklerinden alınan puanlardan sadece fobi alt ölçeğinden alınan puanlar, anne kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)=3,20$ $p<.005$]. Anne kaybı olan çocuklar ($x=2,46$) Anne kaybı olmayan çocuklara göre ($x=1,30$) Fobik özellikler göstermektedir.

TABLO – 18 ANNE KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞERLENDİRME ve ALT TESTLER PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T-TESTİ SONUÇLARI

Anne kaybı	N	x	ss	Sd	t	p
Kayıp yok	76	19,42	4,47	80	2,06	0.043
Kayıp var	6	15,33	7,12			

Suç işlemiş çocukların aile değerlendirme ve alt testlerden aldıkları puanlardan sadece davranış kontrolü ölçeği puanları, anne kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)=2,06$ $p<.005$]. Anne kaybı olan suç işlemiş çocukların ($x=15,33$) aile bireylerinin aile içinde davranış kontrolü, anne kaybı olmayan suç işlemiş çocukların ($x=19,42$) aile bireylerinininkilere göre daha olumsuzdur.

TABLO – 19 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN AİLE DEĞERLENDİRME DAVRANIŞ KONTROLÜ ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI

Baba kaybı	N	x	ss	Sd	t	p
Kayıp yok	77	15,19	4,45	80	2,28	0.026
Kayıp var	5	10,60	2,41			

Suç işlemiş çocukların aile değerlendirme ve alt testlerden aldıkları puanlardan sadece davranış kontrolü ölçeği puanları, baba kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

[$t(80)= 2,28$ $p<.005$].Baba kaybı olan suç işlemiş çocukların ($x=10,60$) aile bireylerinin aile içinde Gereken İlgiyi Göstermeleri, baba kaybı olmayan suç işlemiş çocukların($x=15,19$) aile bireylerininkilere göre daha olumsuzdur.

Baba kaybı ile suç işlemiş çocukların SCL–90 Testi alt ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkilere aşağıda yer verilmiştir.

TABLO – 20 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL–90 TESTİ SOMATİZASYON ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI

Baba kaybı	N	x	ss	Sd	t	p
Kayıp yok	77	1,06	0,37	80	2,82	0.027
Kayıp var	5	1,59	0,78			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi somatizasyon alt testinden elde edilen puanlar baba kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.[$t(80)= 2,82$, $p<.005$]. Baba kaybı olan çocuklar ($x=1,59$) Baba kaybı olmayan çocuklara göre ($x=1,06$) psikopatolojik olarak Somatizasyon özellikleri göstermektedir.

TABLO – 21 BABA KAYBI İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL–90 TESTİ PARANOİD ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI

Baba kaybı	N	x	ss	Sd	t	p
Kayıp yok	77	0,60	0,46	80	3,76	0.009
Kayıp var	5	1,46	0,88			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi Paranoid alt testinden elde edilen puanlar baba kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)= 3,76$, $p<.005$]. Baba kaybı olan çocuklar ($x=1,46$) Baba kaybı olmayan çocuklara göre ($x=0,60$) psikopatolojik olarak Paranoid özellikler göstermektedir.

Diğer psikopatolojik bulgular ile Baba kaybı arasında yapılan ilişkisiz t-testine göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Suç işlemiş çocukların SCL–90 Testi alt ölçeklerinden alınan puanlar ile Aile Değerlendirme alt testlerinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkilere aşağıda yer verilmiştir.

TABLO – 22 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ PROBLEM ÇÖZME İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL–90 TESTİ OBSESİF-KOMPULSİF ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T –TESTİ SONUÇLARI

Problem çözme	N	x	ss	Sd	t	p
0 –12 puan	32	1,27	1,51	80	2,11	0.038
13–24 puan	50	1,58	1,47			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi obsesif-Kompulsif alt ölçeğinden elde edilen puanlar ailelerin problemlerle baş edebilme düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.[$t(80)= 2,11$ $p<.005$]. Problemlerini çözebilmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,58$) problemlerini çözebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,27$) psikopatolojik olarak obsesif-Kompulsif özellikleri göstermektedir.

TABLO – 23 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ PROBLEM ÇÖZME İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ DEPRESYON ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T -TESTİ SONUÇLARI

Problem çözme	N	x	ss	Sd	t	p
0-12 puan	32	1,26	1,79	80	2,04	0.044
13-24 puan	50	1,61	1,67			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi depresyon alt ölçeğinden elde edilen puanlar ailelerin problemlerle baş edebilme düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)= 2,04$ $p<.005$]. Problemlerini çözebilmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,61$) problemlerini çözebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,26$) psikopatolojik olarak Depresyon özellikleri göstermektedir.

Diğer psikopatolojik bulgular ile ailelerin problemlerle baş edebilme düzeyleri arasında ilişiksiz t-testine göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TABLO – 24 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT ÖLÇEĞİ GENEL İŞLEVLER İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ FOBİK ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T -TESTİ SONUÇLARI

Genel İşlevler	N	x	ss	Sd	t	p
0-24 puan	38	1,20	1,98	80	2,07	0.042
25-48 puan	44	1,60	1,95			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi Fobik alt ölçeğinden elde edilen puanlar ailelerin genel işlevlerinin algılamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)= 2,07$ $p<.005$]. Aile içi genel işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,60$) aile içi işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,20$) Fobik özellikleri göstermektedir.

TABLO – 25 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT TESTİ GENEL İŞLEVLER İLE SUÇ İŞLEMİŞ ÇOCUKLARIN SCL-90 TESTİ GENEL SEMPTOM İNDEKSİ ALT ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİSİZ T – TESTİ SONUÇLARI

Genel İşlevler	N	x	ss	Sd	t	p
0 –24 puan	38	1,38	1,58	80	2,26	0.027
25–48 puan	44	1,74	1,58			

Suç işlemiş çocukların SCL 90 testi genel semptom indeksi alt ölçeğinden elde edilen puanlar ailelerin genel işlevlerinin algılamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80) = 2,26$ $p < .005$]. Aile içi genel işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,74$) aile içi işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,38$) Genel semptomlar ile ilgili özellikler göstermektedir.

Diğer SCL 90 testi alt ölçekleri ile aile değerlendirme ölçeği genel işlevleri alt testleri puanları arasında ilişiksiz t-testine göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4. Tartışma

4.1. Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları ve yapılan literatür taraması ışığında elde edilen verilerin değerlendirilmesi, sonuçlar, tartışma ve önerilerin birbirleri ile bağlantılı olduğu düşüncesi ile sonuç ve öneriler bir başlık altında sunulmuştur.

Bu araştırmada, gelecek olarak nitelendirilen bugünkü çocukların durumunu suç işlemiş çocukların ailelerine bakışları ve psikopatolojik durumları açılarından tekrar aynı davranışı gösterme riskleri düşüncesi temelinde incelendi. Gelişmiş ülkelerde durumu mukayese etme şansı olmamakla beraber Avrupa Birliğine girme sürecinde bugünden alınması gereken tedbirler üzerinde durulması gerekmektedir.

Türkiye de çocuk suçluluğu ile ilgili yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında suç kavramı ve çocuk suçluluğunun bireysel farklılıklardan ya da toplumsal sistemden kaynaklandığı gözlenmektedir.

Araştırmanın bulguları değerlendirilmeye alındığında bazı dikkat çekici bulgular araştırmanın önemli sonuçlarını oluşturmaktadır.

Suç işlemiş çocukların % 46,3 ü 14–16 yaş arasında(n=38), %53,7 si 17–18 yaş arasındadır.(n=44) .

Suç işlemiş çocukların % 70,7 si göç etmemiş ailelerden(n=58), %29,3(n=24) ü ise göç etmiş ailelerden oluşmaktadır. Literatüre bakıldığında göç eden ailelerin çocukları göç etmeyen ailelerin çocuklarına göre suç işlemeye daha eğilimli oldukları gözlemlenirken, bu araştırmada benzeri sonuçlar elde edilmemiştir.

Suç işlemiş çocukların Ana-babanın eğitim düzeylerine bakıldığında suç işlemiş çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin düşük olduğu gözlenmiştir.. Suç işlemiş çocukların babalarının eğitim düzeylerine baktığımızda babalarının % 25,6 sının okuryazar olmadığı bu oranın annelerinde %68,3 e yükseldiği görülmüştür. Bu bağlamda ana-babanın eğitim düzeylerinin düşüklüğü çocuklarının suça eğilimleri açısından önemli bir etken olduğu belirtilebilir.

Araştırma grubundaki suç işlemiş çocukların %37,8 i 3 – 5 kardeş (n=31), %35,4 ü 6 – 8 kardeş (n=29) ve %26,8 i 9 ve üstü kardeşten (n=22) oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında kardeş sayısının artmasının, suç işleyen çocuklarda aile ilişkilerinin sağlıklı

algılanmasına sebebiyet verdiği söylenebilir. Buna bağlı olarak aile çocuğun sosyalleşmesinde en önemli kurumlardan biridir. Bu sebeple aile içi ilişkilerin sağlıklı algılanması, çocuğu suça iten nedenlerdendir. Araştırma bulguları göstermektedir ki kardeş sayısının fazlalığı aile içi ilişkilerini zedelemektedir.

Ekonomik problemler ister istemez aile içi ilişkilere zarar vermektedir. Araştırma elde edilen bulgulara bakıldığında suç işlemiş çocukların ailelerinin ekonomik düzeyleri oldukça düşüktür. Bulgulara göre suç işlemiş çocukların ailelerinin gelirleri; %40,2 si 0 – 250 YTL (n=33), %31,7 si 251 – 500 YTL (n=26), %9,8 i geliri olmayan ve 501 – 750 YTL (n=8) ve %8,5 i 751 – 1000 YTL(n=7) düzeyindedir. Bunun sonucu olarak da çocukların çalışma ortamına itilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Erdoğdunun araştırmasından elde edilen bulgulara bakıldığında ailelerin ekonomik düzeylerinin düşüklüğü çocuğun sokakta çalışmasına sebebiyet vermektedir buna bağlı olarak sokakta çalışan çocuklarında suç işleme eğilimleri yüksek olmaktadır. Sokakta çalışan çocuklar sokakta çalışmayan çocuklara göre daha saldırgan eğilimlere sahiptirler. Çocuğun sokakta çalışmasının en temel nedeni aileye ekonomik katkı sağlaması gereken bir fert olarak düşünülmesindedir. (Erdoğdu,2005)

Araştırmada elde edilen bulgularda suç işlemiş çocukların çoğunluğunda (% 78,0) madde bağımlılığı mevcuttur. Madde bağımlılığı olan çocukların kullandıkları maddelere göre dağılımları ise : suç işlemiş çocukların %28 i sadece sigara kullanırken (n=23), % 26,8 i sadece alkol,hap, bali (n=22) ve % 23,2 si ise bunların hepsini kullanmaktadır (n=19).

Son zamanlarda sayıları hızla artmakta olan “ tiner koklayan çocuklar” toplumsal yaşam içinde önemli bir sorun oluşturmaktadır ve bu tür madde bağımlılığı olan çocuklara yönelik hiçbir sosyal hizmet imkânı verilmemektedir. Suçlu çocuk statüsüne girmediklerinden haklarında koruma önlemi alınmayan bu çocuklara ilişkin yeni düzenlemeler gerekmektedir.Araştırma sonuçlarına bakıldığında bu tür çocukların suç işleme açısından riskli çocuklar kapsamında olduğu söylenebilir.

Araştırmada yer alan suç işlemiş çocuklarda boşanmış aile sayısı 6, Anne kaybı olan çocuk sayısı 6 ve baba kaybı olan çocuk sayısı 5 tir tir.

Tartar'a göre (1993) suça eğilimli çocukların büyük bir bölümü, çözülmüş ya da parçalanmış aile çocuklarıdır. Araştırma bulgularına bakıldığında ise suç işlemiş çocukların ailelerin parçalanmış ailelerden geldiklerini belirtmek anlamsızdır. Bu bağlamda araştırma bulguları göstermektedir ki, araştırmaya alınan suç işlemiş çocuklarda, çocuğu suça iten nedenlerden ailelerin parçalanmış aile olmaları önemli bir etken olarak görülmemektedir.

Çocuğun sokağa yönelmesinde aile çevresindeki diğer koşulların etkisi de büyüktür. Bunlar, kalabalık aileler, elverişsiz konut şartları, geçim zorlukları ve ya parçalanmış aile faktörleridir. Ailenin çocuğun yaşamındaki önemi, çocuğun korunması yetiştirilmesi, eğitilmesi gibi birçok açıdan ele alındığında düşünülecek olursa, aile içi bireylerin araştırmada ele alınan aile değerlendirme ölçütlerinin roller, duyguların ifade edilmesi, iletişim vs. suç işleyen çocuklarca algılamaları bu çocukların suç işleme davranışını sürekliliğinde ve bu süreçte psikopatolojik özellikler göstermelerine zemin hazırlamaktadır.

Çalışan çocuklarla ilgili hükümler kanunlarda çok çeşitli ve dağınıktır. Bu önlenmeli ve bunlar tek bir konuda toplanmalıdır. Sokaklarda çalışan çocukların fiziki ve cinsel yönden istismarını önlemek için bu çocukların yoğun olarak çalıştıkları yerlerde “semt sosyal hizmet büroları” açılmalıdır.(Özkan,1994)

Araştırmanın ana amacına yönelik bulguların sonuçlarına gelince, özellikle Aile değerlendirme ve alt ölçeklerden elde edilen bulgular ve SCL – 90 R sonuçlarından elde edilen veriler önemli değerlendirmeler yapılacak bulgulardır.

Suç işlemiş çocukların SCL -90 R ölçeğinden almış oldukları puanlara göre, 1 ve üstünde alınan puanlar, suç işleyen çocuklarda patolojik bulguların varlığını göstermektedir. Araştırma grubundaki suç işleyen çocukların %36,3 (n=30) uyku bozukluğu, yeme içme bozukluğu, uyum sorunu vb sorunları içeren EK alt ölçekten alınan puanları en yüksek oranda çıkmıştır. Bu da suç işlemiş çocukların psikopatolojik olarak bir takım problemlerinin olduğunu ve her an psikiyatrik hastalık riskleri taşıdıkları anlamına gelmektedir. Daha sonra %31,3 (n=26) ile kişiler arası duyarlılık alt ölçeği gelmiştir. Nitekim cezaevi şartlarının çocukların doğal ortamlarından uzak kalmalarına bağlı olarak kişisel duyarlılık alt ölçeğinden yüksek puan almalarının nedenlerinden olduğu belirtilebilir. Onu % 29,7 (n=23) ile belirlenen tüm klinik alt ölçekler dâhil olmak üzere genel şikâyetlerin çoğunlukta olduğu Genel Semptom indeksi izlemekte bu da yine ilk sıradaki EK ölçekteki sonuçlarla bütünleşmektedir. Bu üç patolojik bulgulardan sonra Paranoid, Öfke ile Fobik özellikler sıralanmaktadır. Somatizasyon, Obsesif-Kompulsif ve Depresyon eşit oranda bulunmakla birlikte en düşük , anxiyete ve Psikotik özellikler gözlenmiştir.

Bu sonuçlara bağlı olarak psikopatolojik genel dağılımlarla beraber suç işlemiş çocukların yaş dağılımlarına göre psikopatolojik bulgularının da önemli sonuçlar gösterdiği düşünülmektedir. 14 – 16 yaş arası çocukların yüksek çıkan patolojik bulguları sıralandığında Anksiyete (%57,25) en yüksek, daha sonra Obsesif-Kompulsif (%64,71), Depresyon

(%52,94), Psikotik (%53,85), Paranoid (%58,33), Öfke (%56,52), Fobik (%59,09), ve en sonda da Genel Semptom İndeksi (%52,17) olduğu gözlenmektedir. Bu veriler 17 – 18 yaş dönemi suçlu çocuklara oranla daha fazladır. Diğer alt ölçekler Somatizasyon (%60) Kişiler arası Duyarlılık (%53,85), EK (%53,33) incelendiğinde ise bu üç alt ölçek 17–18 yaş grubunda daha yoğun saptanmıştır. Bu da bize suç işlemiş çocukların yaş dönemlerine göre psikolojik direnç sistemlerinin araştırmada ele alınan her bir özelliğin etkisi ve buldukları koşullarında etkileri ile psikopatolojik bulgularda farklılıklar oluşturduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Aile Değerlendirme ve alt ölçekler bulguları da suç işlemiş çocukların aileleri hakkındaki ifadeleri, onları nasıl algıladıkları açısından önemli bulgular elde edilmiştir.

Suç işlemiş çocukların, aile içinde aile bireylerinin problemlerin çözümü konusunda sıkıntılar yaşadıkları gözlenmiştir. %61,0 inde (n=50) sorun yaşanırken, %39 unda (n=32) sorun yaşanmamaktadır. Bu da Suç işleyen çocukların sorunlarını çözme konusunda ailelerinde olumlu model olmadığı için ya sokakta arayışa girmek zorunda kaldıklarını ya da boş verip problem çözmek yerine problem olmalarını sağlamaktadır. Yine aile içindeki bireylerin Duygusal Tepki Verme konusunda suç işlemiş çocuklar araştırma sonuçlarına göre duygusal tepkiler verme açısından aile bireylerini sağlıklı algılamaktadır. Araştırma bulgularına göre %70,7 si (n=58) sorun yaşandığını ifade ederken, %29,3 ü (n=24) bu konuda sorun yaşamamaktadır. Bu da Aile içinde Duygularını tam ifade edemeyen bireylerin ya duygularını ifade edebilecekleri yerlere yöneleceklerini ki büyük olasılıkla yanlış bir biçimde ifade etmelerini sağlayacak yanlış ortamlara yönelme şeklinde olacaktır, ya da hiçbir şekilde ifade etmeyip bastırarak içe kapanık, anti sosyal kişilikler oluşumuna yarayacaktır.

Suç işlemiş çocukların aile içinde aile bireylerinin birbirleri ile iletişim kurabilmeleri konusunda da sıkıntılar yaşadıkları anlaşılmaktadır. %72,0 sinde (n=59) sorun yaşanırken, %28 inde (n=23) sorun yaşanmamaktadır. İletişim bir ailede olumlu olması gereken çok önemli bir durumdur. İletişimin olmadığı yerde bireyler kendilerini ifade edebilecekleri başka ortamlar ararlar. Bir başka düşünülebilecek şey ise yanlış veya kötü iletişim örüntüsü de aile içi iletişimin kopuk olmasını yani iletişimin olmadığına ifadesi olabilir. Araştırma sürecinde de gerek ölçek ve anketlerin uygulanmasında gerekse çocuklarla yapılan konuşmalarda suç işlemiş çocukların bunun farkında olup bu sorunlarını ifade edebildikleri gözlenmiştir.

Yine aile içindeki bireylerin Davranış Kontrolü konusunda suç işlemiş çocuklarda sıkıntılar yaşanmaktadır. %63,4 ü (n=52) sorun yaşandığını ifade ederken, %36,6 sı (n=30) bu konuda sorun yaşanmamaktadır demıştır. Davranış kontrolünden kasıt aile fertlerinin duygu

ve düşüncelerini ifade etmede aşırılık veya gerektiği şekilde davranamama durumudur. Suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerin davranışlarını kontrol edememeleri saldırgan davranışlarda aşırılık, olumlu sayılabilecek davranışlarda ise yok denecek kadar durgun olma veya önemsememe şeklinde olduğu düşünülmektedir. Bunun sonucu olarak aile içi şiddet yaşanma olasılığı da artabilir. Bu durumu yaşayan çocuğun da davranışlarını kontrol edemeyeceği ve bunun sonucu olarak da suç kavramı içerisinde girecek davranışları daha rahat gerçekleştirebileceği söylenebilir.

Araştırma sonuçları Suç işlemiş çocukların aile bireylerinin aile içindeki rollerinin belirginliği konusunda sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir. %80,5 i (n=66) sorun yaşandığını ifade ederken, %19,5 i (n=16) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir. Oranlara bakıldığında suç işlemiş ailelerin fertlerinin aile içindeki rollerinin bilincinde olmadıkları kolayca görülmektedir. Bu da suç işleyen çocukların ailelerinin özellikle ebeveynleri başta olmak üzere rol karmaşası yaşadıklarının ve böylece de bu karmaşıklığın ailenin iletişiminden, duyguların ifadelerine davranış kontrolüne kadar hemen tüm aile dinamiklerine etki etmesine neden olacaktır. Aile içinde kimsenin rolünün farkında olmaması aile içinde bireylerden beklenen davranışların yerine getirilmemesi sonucunda çocuklarında rollerini bilememeleri anlamına gelmektedir.

Suç işlemiş çocuklar, aile bireylerinin aile içinde birbirlerine gereken ilgiyi gösterme konusunda da sorunlar yaşandığı gözlenmiştir. %54,9 u (n=45) sorun yaşandığını ifade ederken, %45,1 i (n=37) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir. Aile içinde aile fertlerinin birbirlerine ilgi göstermeleri daha çok duygusal boyutta ve bağlanma olduğunda söz konusu olmaktadır. Zira özellikle iletişim hususunda sorunlar yaşanırken aile içerisinde gelişebilecek felaket düzeyindeki olumsuzluklarda gereken ilgi düzeyi artış gösterecektir. Anca bu ilgi aile bireylerinin sorunlarına yaklaşma, o soruna çözüm konusunda yardım etme aşamasında zayıf olacaktır. Zira duygusal bağlılık boyutu ile ilgi karıştırılmaktadır.

Suç işlemiş çocuklar, aile bireylerinin aile içindeki Genel İşlevlerin sorgulanmasında da sıkıntılar olduğu gözlenmiştir. %53,7s i (n=44) sorun yaşandığını ifade ederken, %46,3 ü (n=38) bu konuda sorun yaşanmadığını ifade etmiştir. Genel işlevler denince Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerinin tamamı hakkında ortak ve genel bir fikir ifade edilmesi beklenmektedir. Araştırma sonuçları aile içinde genel işlevlerin algılanması açısından da aile içinde sorunlar olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak aile değerlendirildiği içinde suç işlemiş çocukların gelmiş oldukları ailelerin yapıları hakkında da araştırma sonuçları ile önemli veriler elde edilmiş olmaktadır.

Bu bağlamda suç işleyen çocukların aile yapıları ile psikopatolojik durumları arasında ki ilişki çeşitli istatistik yöntemleriyle (T-Testi, Korelasyon, Tek Yönlü Varyans Analizi) ortaya konmuş ve oldukça önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Suç işlemiş çocukların Aile değerlendirme ve Alt ölçekleri puanları ile SCL-90 R alt ölçekler puanları arasındaki korelasyonlar incelenerek aile değerlendirme ve patolojik bulgular arasında ilişkiler aranmıştır. Bu bağlamda; Suç işlemiş çocukların aile fertlerinin aile içerisinde Problemlerle baş edebilmeleri olumsuz olduğu sürece suç işlemiş çocukların Obsesif-Kompulsif patolojik özellikler gösterme olasılığı artmaktadır. ($R=0.013$, $p<.05$) 0.05 Suç işlemiş çocukların aile fertlerinin aile içerisinde Problemlerle baş edebilmeleri olumsuz olduğu sürece suç işlemiş çocukların patolojik Depresyon özellikler gösterme olasılığı artmaktadır. ($R=0.030$, $p<.05$) 0.05 .

Bir diğer değerlendirmeye göre suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerinin Gereken ilgiyi gösterebilme düzeylerinde azalma oldukça suç işlemiş çocukların patolojik Genel semptom özellikleri gösterme olasılığı artmaktadır.($R=0.012$, $p<.05$) 0.05

Suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerinin aile içi Genel İşlevlerinin farkında olmamaları ve buna göre de bu işlevleri uygulama düzeyleri azaldıkça suç işlemiş çocukların Obsesif-Kompulsif patolojik özellikler gösterme olasılığı artmaktadır. ($R=0.047$, $p<.05$) 0.05 Suç işlemiş çocukların ailelerindeki fertlerinin aile içi Genel İşlevlerinin farkında olamaması ve bu işlevlerini uygulama düzeylerinin azalması sonucunda suç işlemiş çocukların patolojik Genel semptom özellikler gösterme olasılığı artmaktadır. ($R=0.029$, $p<.05$) 0.05

Araştırmada kullanılan anket maddeleri ile aile değerlendirme ve SCL - 90 R envanteri bulguları değerlendirilerek yapılan istatistik verilerinin anlamlı çıkan bulgularında önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Suç işlemiş çocuklar ailelerin göç edip etmemelerine göre psikopatolojik özellikler göstermektedir [$t(80)= 2,36$ $p<.05$]. Göç eden ailelerin çocukları ($x=1.74$) göç etmeyen ailelerin çocuklarına göre ($x=1.24$) psikopatolojik olarak Fobik özellikler göstermektedir.

Suç işlemiş çocukta babanın eğitim düzeyine göre patolojik özelliklerde anlamlı çıkmıştır.[$F(4-77)=3$, $p<.05$]. Suç işlemiş çocuklardaki obsesif - Kompulsif özellikler babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Babanın eğitim düzeyi yükseldikçe suç işlemiş çocuklarda obsesif-Kompulsif psikopatolojik özellikler gözlenmektedir.Lise($x=1,88$), ortaokul ($x=1,53$), ilkokul ($x=1,49$), okuryazar ($x=1,27$) ve okuryazar değil ($x=0,68$).

Aile içinde problem çözme becerileri suç işlemiş çocukların kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişiklik göstermektedir. [$F(2-79)=3,66, p<.05$]. 3-5 kardeş ($x=15,52$), 6-8 kardeş ($x=13,86$), 9 ve üstü kardeş ($x=12,18$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça aile içerisinde problemlerle baş edebilme bu problemleri çözebilme becerileri azalmaktadır. Zira evdeki çocuk sayısı arttıkça problemlerde artacak, ebeveynlerin sorumlulukları da doğru orantılı olarak fazlalaşacak zaten aile içi iletişim bozuklukları yaşanan ortamlarda da problemlere eğilme ve bunlara çözüm yolları bulabilme güçleşecektir.

Yine bir diğer anlamlı bulgu aile içinde bireylerin genel işlevleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(2-79)=6,54, p<.05$]. 3-5 kardeş ($x=27,81$), 6-8 kardeş ($x=27,03$), 9 ve üstü kardeş ($x=21,77$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça aile içerisinde aile bireylerinin genel işlevlerinin çocuklar tarafından sağlıklı algılanması azalmaktadır

Kardeş sayısına göre anlamlı çıkan bir başka anlamlı bulgu suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerine ilişkin genel bakış açılarında gözükmektedir. [$F(2-79)=6,73 p<.05$]. 3-5 kardeş ($x=144,03$), 6-8 kardeş ($x=135,06$), 9 ve üstü kardeş ($x=123,04$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kardeş sayısı arttıkça suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerine yönelik olumlu bakış açıları azalmaktadır.

Bu üç bulgudan da anlaşılacağı üzere ailede kardeş sayısının artması gerek problem çözme becerilerinde, aile bireylerinin genel işlevlerinde ve gerekse de suç işlemiş çocukların genel aile değerlendirmelerinde olumsuz sonuçlar çıkarmaktadır.

Suç işlemiş çocuklarda ailenin gelir durumuna göre EK psikopatolojik özellikler (uyku bozukluğu, yeme bozukluğu vb.) gözükmektedir. [$F(4-77)=3,75, p<.05$]. Geliri olmayanlar ($x=2,45$), 0-250 YTL ($x=1,98$), 251-500 YTL ($x=1,44$), 501-750 YTL ($x=1,32$), 751-100 YTL ($x=1,19$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda ailenin gelir düzeyi azaldıkça suç işlemiş çocukların Ek psikopatolojik özellikler (Uyku düzensizliği, yeme-içme bozukluğu vb.) göstermesi artacaktır. Ekonomik düzey çocuğun ebeveynlerden beklenti ve isteklerinin karşılanması konusunda bir takım duygu ve düşüncelere yönlendirecektir. Bu durumda suç işlemiş çocukların aile gelir düzeyleri yüksek bir oranda en alt seviyede olduğundan, çocuk için ihtiyaçların karşılanması için yeni arayışlar aramasını gerektirecektir. İşsizliğin genel nüfus içerisindeki oranı ve çocuk çalıştıran işyerlerinin çocukların kaldıramayacakları koşullarda olduğu bilgisi ile çocuğun suç işleme olasılığının artacağını tahmin etmek zor olmayacaktır.

Suç işlemiş çocukların ailelerin boşanmaları psikopatolojik özellikler oluşmasına zemin oluşturmaktadır.[$t(80)= 3,70$ $p<.005$]. Boşanmış ailelerin çocukları ($x=1.60$) Boşanmamış ailelerin çocuklarına göre ($x=1.12$) psikopatolojik olarak Somatizasyon özellikleri göstermektedir. Ebeveynleri boşanmış çocukların normal yaşam süreci içerisinde ne kadar olumlu koşullarda yaşarlarsa yaşasınlar bu durumdan etkilenirken suç işlemiş, aile yapısı genel olarak sorunlu olan çocukların bir de ebeveynlerinin boşanmış olmaları parçalanmış aile yapısında daha fazla etkilenmelerine neden olacaktır. Organizmanın en çabuk tepki gösterme yöntemi olan somatik sancılar da bu boşluktan yararlanarak kendini gösterir.

Suç işlemiş çocukların anne kaybı yaşamış olmaları da patolojik özellikleri arasında ilişkiler gözlenmektedir.[$t(80)= 3,20$ $p<.005$]. Anne kaybı olan çocuklar ($x=2,46$) Anne kaybı olmayan çocuklara göre ($x=1,30$) psikopatolojik olarak Fobik özellikler göstermektedir. Güven duygusunun temelinin psiko sosyal gelişim sürecinde anne ile kurulan süt emme davranışı iletişimde gerçekleştiği bilgisi ile Fobik duygu durumundaki korku ve anksiyetelerin sebebini oluşamayan ve gelişemeyen güven örüntüsüne bağlayabiliriz. Annenin olmayışı aynı zamanda suç işlemiş çocukların tutukluluk süreci içerisinde kalmış oldukları koşullara göre de psikopatolojik oluşumlara sebebiyet verecektir.

Anne kaybı aile değerlendirme ve alt testlerden aldıkları puanlara göre de anlamlılık göstermiştir.[$t(80)= 2,06$ $p<.005$].Anne kaybı olan suç işlemiş çocukların ($x=15,33$) aile bireylerinin aile içinde davranış kontrolü, anne kaybı olmayan suç işlemiş çocukların ($x=19,42$) aile bireylerinininkilere göre daha olumsuzdur. Anne kaybı yaşamış bireylerin aile yapısı içerisinde aile fertlerinin aile içi eğitiminde annenin rolünün önemine istinaden bundan mahrum kalmaları özellikle kalabalık ailelerde davranışların kontrolünü sağlamada sorunlar oluşturacaktır. Nitekim araştırma sonucunda da bu durumu destekleyecek bulgulara ulaşılmıştır.

Suç işlemiş çocukların baba kaybı yaşamaları aile değerlendir alt ölçekleriyle karşılaştırıldığında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. [$t(80)= 2,28$ $p<.005$].Baba kaybı olan suç işlemiş çocukların ($x=10,60$) aile bireylerinin aile içinde Gereken İlgiyi Göstermeleri, baba kaybı olmayan suç işlemiş çocukların($x=15,19$) aile bireylerinininkilere göre daha olumsuzdur. Aile içinde model alarak öğrenme çok yoğun olarak gerçekleşir çocuğun gelişim sürecinde. Aile yapılanmasında babanın ailedeki her fert ile ilgilenmesi aile bağının güçlenmesi hususunda önemli bir durumdur. Babanın olmaması bu davranışın gerçekleşmesi olasılığını azaltmaktadır. Böylece davranış olmayınca model alarak öğrenme ve gelişme

süreci de olmayacağından çocuklar arasında da gereken ilgiyi gösterme davranışı da gelişmemiş olacaktır. Bu durumun suç işlemiş çocukların ifadelerinden de anlaşılmaktadır.

Baba kaybı psikopatolojik etkileri bazında incelendiğinde ise suç işlemiş çocukların psikopatolojik bulguları baba kaybına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(80)= 2,82$, $p<.005$]. Baba kaybı olan çocuklar ($x=1,59$) Baba kaybı olmayan çocuklara göre ($x=1,06$) psikopatolojik olarak Somatizasyon özellikleri göstermektedir. Aynı durum bir diğer psikopatolojik özellikte de istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. [$t(80)= 3,76$, $p<.005$]. Baba kaybı olan çocuklar ($x=1,46$) Baba kaybı olmayan çocuklara göre ($x=0,60$) psikopatolojik olarak Paranoid özellikler göstermektedir. Baba kaybı ile birlikte bir anlamda otorite yitimi de gerçekleşmiş olmasından ötürü çocuğun sosyo-psiko-seksüel gelişim süreçlerinde aksaklıklar olması beklenebilen bir durumdur. Baba kaybı yaşamak, bu aksaklıkların nedeni olmakla beraber aynı zamanda patolojik özelliklerin oluşumunda da sebep olacaktır. Bu araştırmada bu durum somatizasyon ve Paranoid özellikler olarak saptanmıştır.

Suç işlemiş çocukların ailelerinin problemlerle baş edebilme düzeylerine göre psikopatolojik durumlar oluşmaktadır. Bunlar Obsesif-Kompulsif ve Depresyondur. Obsesif-Kompulsif için: [$t(80)= 2,11$ $p<.005$]. Depresyon için: [$t(80)= 2,04$ $p<.005$]. Problemlerini çözebilmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,58$) problemlerini çözebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,27$) psikopatolojik olarak obsesif-Kompulsif özellikleri göstermektedir. Aynı şekilde, problemlerini çözebilmede zorlanan ailelerin çocukları ($x=1,61$) problemlerini çözebilen ailelerin çocuklarına göre ($x=1,26$) psikopatolojik olarak Depresyon özellikleri göstermektedir. Diğer bir ifade ile aile içi problem çözebilme gücü aile fertlerinin iç ve dış yaşam zorluklarına karşı direnebilmeyi etkilemektedir. Bu yüzden aile içinde problemlere karşı güçlü bir şekilde karşı koyabilme özgüven ve bununla birlikte sağlıklı bir psikolojik yapılanma anlamına gelmektedir. Suç işlemiş çocukların aile yapısında bu durum zayıf ve güçsüz olunca psikosomatik özelliklerin yaşanması da kaçınılmaz olmaktadır. Aynı durum ölçekler den elde edilen puanlar arasındaki ilişkilerde de gözlenmiştir. Bu da bulguların doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Aynı bulgular doğrultusunda suç işlemiş çocukların ailelerin genel işlevleri yerine getirebilme düzeylerine göre patolojik bulgular anlamlı çıkmıştır. Bunlar Fobik ve Genel Semptom İndeksidir. Fobik için: [$t(80)= 2,07$ $p<.005$]. Genel Semptom İndeksi için: [$t(80)= 2,26$ $p<.005$]. Aile içi genel işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirmede zorlanan

ailelerin çocukları (x=1,60) aile içi işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirebilen ailelerin çocuklarına göre (x=1,20) psikopatolojik olarak Fobik özellikleri göstermektedir.

Aynı biçimde, Aile içi genel işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirmede zorlanan ailelerin çocukları (x=1,74) aile içi işlevlerinin farkında olup bunları yerine getirebilen ailelerin çocuklarına göre (x=1,38) psikopatolojik olarak Genel Semptomlar ile ilgili özellikler göstermektedir. Diğer bir ifade ile aile içerisindeki fertlerin genel işlevlerinin farkında olmaları ve bunları yerine getirebilmeleri bireylerin psikolojik durumları ile doğru orantılı olacaktır. Zira ailede gerçekleşen işlevlerin işlerliği her ferdi ayrı ayrı mutlu, huzurlu ve güvenli kılacaktır. Ancak suç işlemiş çocukların verileri doğrultusunda gözlenen aile içi genel işlevlerin farkında olunmadığı dolayısı ile bu işlevlerin yerine getirilmediğidir. Ve nihayetinde de psikopatolojik olarak Fobik ve genel semptom indeksine bağlı özellikler gösterdikleri sonucuna varılmıştır.

Buraya kadar olan bölümde daha çok elde edilen verilerin bulguları sonuç mahiyetinde değerlendirilmiş kısa öneriler üzerinde de durulmuştur. Bu değerlendirmeler göstermektedir ki suç işlemiş çocukların aile yapıları sağlıklıdır. Her ne kadar çocuklar bu durumu ifade edebilecek kadar farkında olsalar da bu durum onların üzerinde psikopatolojik özellikler gösterecek kadar etkilidir. Çocuk psikolojisi bize, çocuğa karşı her alanda yetişkinden farklı davranılması gerektiğini göstermektedir ve farklılıklara karşı genel tutumlarımızı belirlemedikçe de çocuklara karşı tutum ve davranışlarımızı da belirleyemeyeceğimizi dikkate almamız gerekmektedir.(Bağlı,M., 2002)

Bu çocuklar her ne yaşayarak cezaevi veya ıslah evine girmiş olsalar da önemli olan sadece bu tip araştırmalar yapıp durum tespiti ile kalınmamalı ve bu çocukların özellikle mevcut buldukları koşullardaki zorluklarını göz önünde bulundurmak gerekir. Bu yüzden saptanan psikopatolojik boyut önemi doğrultusunda ve aile değerlendirme bulgularını da gözleterek bundan sonraki paragraflarda daha çok durum tespitine değil de bu tespitlerle beraber varolan koşullarını (cezaevi ve ıslahevi) düzeltmeye yönelik öneriler ve orada yapılması gerekenlere değinilmiştir.

Önlemler açısından birinci öncelik, çocuğu ailesi içinde korumaktır. Onun sağlıklı gelişmesi, ancak sağlıklı aile ortamında gerçekleşecektir. Ailenin bütünlüğünün korunması ve çocuğun aileden uzaklaştırılmasını önlemek için her türlü hizmet ve destek aileye verilmelidir. Elde edilen bulgular da aile içi ilişkilerde yaşanan sorunların önemli olduğunu ve bunların üstüne gidilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

Suçlu çocukların, yetişkin suçlularla ayrı olarak ele alınması çocuğun korunması açısından önemlidir.

Yakalanan çocukların muhafaza edildiği nezarethaneler ile tutukluların koyulduğu tutuk evleri veya cezaevlerinin bu amaçları için ayrılmış kısımlarının durumları hiç de iç açıcı değildir.

Çocuk Mahkemelerinin verdiği kararlar, bu kararları uygulayacak teşkilat ve kurumlar bulunduğu müddetçe başarılı olacaktır. Bunun için kanunda ön görülen çocuk tutukevleri eğitim ve ıslahevleri açılması zorunluluk halini almıştır.

Araştırma bulguları göstermektedir ki suçlu çocuklarda belki aile içi ilişkilerin sağlıksızlığı belki de cezaevi koşulları bu çocuklarda psikopatolojik özelliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Haklarında bir yaptırım uygulanmasına karar verilen suçlu çocukların; eğitim, iyileştirme ve topluma kazandırılması günümüz koşullarına göre geliştirilmiş yapısal özellikleri ve bölümleri olan, eğitim ve iyileştirme ilkelerine uygun niteliklerde ve sayıda yetişmiş personelin çalıştığı eğitim ve iyileştirme-ıslahevlerinde sağlanabilir.

Suçlu çocuğun iyileştirilerek yeniden topluma kazandırılması süreci, suçun olduğu anda başlatılmalıdır. İnsanı değiştirebilmek, suça karışması sonucu değişik etkilenmeler ve baskılarla karşılaşan suçlu çocuğu yeniden topluma kazandırmak kolaylıkla erişilebilecek bir sonuç değildir.

Özellikle çocuğu topluma kazandırmada Çocuk mahkemelerine atamada öncelik sırası aranmadan sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagoğ ve psikiyatrlar hemen atanmalıdır ve bu kişilere hazırlık soruşturması anında savcının yanında görev verilmelidir. Personelin hizmet öncesi (temel), ve hizmet içi (hazırlık) ve görevde yükselmelerine yönelik eğitimlerle verimliliğini arttırmak olanaklıdır.

ıslahevlerinde suçlu çocukların eğitim ve iyileştirilmesi sonucu yeniden topluma kazandırılması; amaca uygun örgütlenme, personel kullanma ve kuramsal işleyiş yanında, toplum desteğini de gerektirir. Toplum bireyelerine suçlu çocukların kendi çocuklarıymış gibi hissetmeleri ve onların iyileştirilerek topluma kazandırılacağı inancı sağlandığında amaca ulaşmak çok daha kolay olacaktır.

Psikolojik ve duygusal yönde çocuğu olumsuz olarak etkileyen durumlar, sosyal çalışmalarla yok edilir. Suç işlemiş çocukların ıslahına yönelik program mahkeme sürecinin başlangıç aşamasından itibaren uzmanlar tarafından planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Hüküm giyerek ıslahevinde yıllarını geçiren çocuklara, suçluluklarını unutturup onları yaralamadan iş ve meslek sahibi yapmak, kendilerine ve topluma yararlı bireyeler haline getirmek için de gerekli desteği sağlamak en büyük görevlerimizden biri olmalıdır.

İslahevleri de, suçlu çocuğun topluma kazandırılmasının son aşaması olarak yaptırımın yerine getirilmesinden sonra topluma uyum sağlayana kadar çocuğu izlenmeli ve gerektiğinde ona yardımcı olmalıdır. Cezası infaz edilen çocuğun topluma salıverilmesinden itibaren belli bir süre izlenerek topluma uyum sağlaması için destek olunmalıdır. Böylelikle topluma uyum sağlayan çocuğun düzeni bozacak davranışlarda bulunması engellenecektir.

Uygulamada “şüpheli çocuk” veya “küçük” veya “genç” değil, “suçlu çocuk”tan söz edilmesi, en azından onlara bu gözle bakılması hukuk devleti ilkesine en azından masum belirtisine aykırıdır. Bu söz kullanılmamalıdır.

Son söz olarak, suç, çocuk, çocuk suçluluğu gibi konularda gerek sosyal bilimlerde gerekse sağlık bilimlerinde sayısız araştırmalar yapılmış, projeler planlanmış, kimisi gerçekleştirilmiş kimisi yarım kalmıştır. Ancak dikkat çekici bir nokta vardır ki hemen hepsi özelliklede çocuk suçluluğu konusunda suç davranışının çeşitli ve değişik nedenleri üzerine yapılmıştır. Bu tez planlanırken konunun hassas olması ile beraber suç işleme davranışı kadar, bu davranışı gerçekleştirme nedeni, suç davranışını gerçekleştiren çocukların bu davranışlarından ötürü buldukları yer, ve yaşam koşulları içerisinde psikolojik açıdan ne durumda oldukları, herhangi bir psikopatolojik özellik taşıyıp taşımadıkları ve özelliklede aile yapıları ile bunun kendilerince değerlendirmeleri sonucunda aralarında bir ilişkinin olup olmadığı merak edilmiştir. Bu bağlamda literatürde çocuk suçluluğunda suç işleyen çocuğun psikolojik yapısını inceleyen bir araştırma, bir makale veya bir teze rastlanmamıştır. Bu anlamda böyle bir çalışmanın çocuk suçluluğu konusunda ilk olması araştırmaya ayrı bir önem katacağı düşünülmektedir.

Araştırmada suç işlemiş çocukların Aile değerlendirmelerinde elde edilen birçok veride özellikle dikkat çeken şey suç işlemiş çocukların vermiş oldukları samimi bilgiler ışığında olumsuz olan aile yapılarını olumlu gösterme çabasında olmadıklarıdır. Bu onların suç işlemiş olmalarına rağmen ne kadar saf ve yönlendirmeye, eğitime, rehberliğe ihtiyaçlarının olduğunun göstergesidir. O halde bizde en az onlar kadar samimi ve içten olup gerçekten geleceğimizi düşünüyorsak ve bu dünyadan gittikten sonra kalacak olanların hayal ettiğimiz gibi mutlu, üretken, sevgi dolu bir ortamda yaşamalarını istiyorsak yapmamız gereken şeyler olduğu bilinci ile geleceğimizi İhmal etmememiz gerekmektedir. Geleceğimiz çocuklarımız ise onları hiç ihmal etmememiz gerekir. Ruh sağlığı bozuk insanların oluşturduğu toplumlar sağlıksız toplumlardır. Bu günün çocuklarının bu yaşlarda psikolojileri bozulursa sağlıksız toplumların eşiğindeki süreçteyiz demektir.

KAYNAKÇA

- ACHERBACH, T.M. & EDELBROCK, C. “**Çocuk Psikopatolojisi: Tanısal Kavramlar ve Değerlendirme**”
- AKTAN, H.Y., (1981) “**Suç ve Suçluluk Nedenleri**”, Adalet Dergisi s:2
- AKINCI, Y., ATAKAN, T., (1968) “**Suç İşleyen ve Suça Giden Çocuklar**”
- AKINCI, S. F. (1993) “**Çocuk Suçluluğu Kriminolojisinde Aile Faktörü. Facultatis Decima Anniversaria.**” M.Ü. Hukuk Fakültesi 10. Yılı Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu İSTANBUL. M.Ü. Hukuk Fak. Yayın No: 536, s: 127–132
- AYANOĞLU, H., (2002) “**Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri İle Uluslar arası ve Ulusal Hukukta Çocuğun Hakları**”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- BAĞLI, M. (2002) “**Türk Modernleşmesi Bağlamında Hukuk ve Yargılama: Çocuk Yargılaması**”, II. Ulusal Çocuk ve Suç Kongresi, Ankara.
- BALO, Y.S., (1995) “**Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim dalı, İstanbul.
- CÜCELOĞLU, D., (1999) “**İnsan ve Davranışı**”, 9.Baskı Remzi Kitapevi, İstanbul.
- CEBİROĞLU, R. (1982) “**Çocuk Akıl Sağlığı ve Hastalıkları.**” İstanbul Tıp Fakültesi Klinik Ders Kitapları. Cilt 17 İSTANBUL. s: 8–10, 21–30, 38–47, 52–9, 61–2, 102–5
- DİNÇMEN, K.(1983) “**Farik ve Mümeyyizlik Kavramının Adli Psikiyatri Açısından İrdelenmesi,**” M.Ü.Hukuk Fakültesi Yayın No:441,İstanbul
- DÖNMEZER, S., (1993) “**Genç Suçluluğu**”, M.Ü. Hukuk Fakültesi Yayın no:441,İstanbul
- DÖNMEZER, S.,(1994) “**Kriminoloji**”, Beta Yayınları,8.Basım, İstanbul
- DEMİRBAŞ, Timur, (2001)“**Kriminoloji**”, Ankara
- DÖNMEZER, S.,(1965) “**Çocuk Ve Gençlik Suçluluğunda Boş Zamanların Rolü**”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:30, S:1–2, İstanbul
- DİNÇMEN, K., (1984) “**Adli Psikiyatri**”, Birlik Yayınları.İstanbul.s:16–9,81–92
- ERDENTUĞ, (1987) “**Suç Kavramının Kültür Farklılığı Açısından Değerlendirilmesi**”,
- ERİŞ, S., (1988) “**Adli Tıpta Suçlu Çocuklar Kavramı**”, Uzmanlık Tezi.Adli Tıp Kurumu İstanbul,s:6–20

- ERKAN, Rüstem (1995) '**İstanbul Çocuk Mahkemelerine Gelen Çocukların Sosyo-Kültürel Çevresi Üzerine Bir İnceleme**', Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- ERKAN,R., ve diğerleri,(2001) "**Sosyal Çevrenin Çocuk Suçluluğuna Etkisi:Diyarbakır Örneği**", I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Ankara.
- GERMEÇ, E., (2002) "**Suçlu Çocukların Yeniden Topluma Kazandırılması (Ankara Cezaevi Örneği)**", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim dalı, Sakarya
- GELDER, M., GATH, D., MAYOU, R.(1993) "**Child Psychiatry: In Oxford Textbook of Psychiatry**". Oxford University Press, Second Edition pp: 761–865
- GÖLCÜKLÜ, F.,(1962) "**Türkiye de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma**", AÜSBF. Yayını no.141,Ankara.
- HANCI, İ.H.,(1999) "**Çocuk Suçluluğu: Aile ve Eğitim Etkisi.**" 7. Ulusal Adli Tıp Günleri. 1 – 5 Kasım Antalya. Kongre Kitabı s: 333–41
- İÇLİ, T.,(1984) "**Kriminoloji**" Bizim Büro Yayınları,Ankara
- KART, K., (2003) "**Sosyo Kültürel ve Demografik Yönden Bursa'da Çocuk Suçluluğu**" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim dalı, Bursa.
- KEKLİKKIRAN,M., (1999) "**Türkiye'de Çocuk Suçluluğu**", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- M.Larousse Ansiklopedisi, "**Lambrosso Maddesi**", c:8
- OTO, Remzi ve ark (Haziran 2002) "**Çocuklarda Suç Davranışları, Farik ve Mümeyyizlik ve Sosyo-demografik Özellikler**". 3P Dergisi, 10(2).
- OTO,Remzi (1998) "**Çocuk,Suç ve İsnat Yeteneği**", Kamu Hukuku Arşivi, 1998, 1.
- OTO, Remzi, Erilmez, L.(1991) "**Diyarbakır'da Çocuk Suçluluğu**".Dicle Tıp dergisi, 18.67–72.
- OTO, Remzi, Antar S. (1996) "**Diyarbakır Kapalı Cezaevinde Tutuklu Bulunan Gençlerin Bazı Sosyo-demografik Özellikleri ve Zekâ Düzeyleri**". Dicle Tıp Dergisi,23 (3), 37–45
- NELSON. (1978) "**Çocuk Hastalıkları (Pediatri)**." Cilt I. Güven Kitapevi, Ankara, s:70–88
- OLLENDICK , T.H & Hersen, M (1989) . Hondbook of Child Psychopathology (Eds) . New York : Plenum Dress.

- ÖZAYDIN, S.,(1984) **“Psikiyatri”**. İstanbul Tıp Fakültesi Ders Kitapları Cilt 7. İstanbul. s: 15–23, 518–520, 534–541,543–551
- ÖZKAN, Ö., (1994) **“Hukuki ve Sosyolojik Açından Ülkemizde Çocuk ve Çocuk Suçluluğu”** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Anabilim Dalı, İstanbul.
- ÖZTÜRK, O.,(2002) **“Ruh Sağlığı ve Bozuklukları.”** Feryal Yayıncılık.8.Baskı Ankara
- POLAT, Oğuz,(2002) **“Çocuk Hakları”**,Analiz Yayınları İstanbul
- PEKER, H.,(2000) **“Çocuk ve Suç”**, Çocuk Vakfı Yayınları,
- TARTAR, G., (1993) **“Metropolitan Alanda Çocuk Suçluluğu İstanbul Çevresinde Yapılmış Bir İnceleme”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Genel Sosyoloji ve Metodoloji Programı, İstanbul.
- TÜZÜN, B., (1995) **“Çocuk Suçluluğu Kavramı ve Yasal-Kuramsal Düzenlemeler”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim dalı, İstanbul.
- SOKULLU AKINCI, F.,(1999) **“Kriminoloji”**, 2.Baskı, İstanbul
- SONGAR, A.(1977) Psikiyatri. **“Modern Psikobiyoloji ve Ruh Hastalıkları”**. Geçit Kitapevi.İstanbul 1.Baskı.
- SATTERFIELD, J. SWANSON,J.,SCHELL,A.,LEE,F.,(1994) **“Prediction of Antisocial Behaviour in Attention Deficit Hyperactivity Disorders Boys from Aggression, Defiance Scores”**.I.Am.Acad.Child Adolescence. Psychiatry 33 (2):185-
- SCHELDRIK, C.(1994) **“Treatment of Delquents: In Child and Adolescent Psychiatry,”** Modern Approaches,Ed:Rutter,M., Taylor,E.,Hersoy,L. Blakwell Science, third Edition.pp:968–82
- TANER, M., (1985) **“Çocuk Niçin Suç İşliyor?, Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri Ve Eğitim Yolu İle Korunmaları”**, Ankara.
- T.C. Başbakanlık (1995) **“D.İ.E., A.İ”**.
- ULUĞTEKİN, S.,(1983) **“Suçlu ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar”**.
- ULUĞTEKİN, S.,(1991) **“Hükümlü Çocuk Ve Yeniden Toplumsallaşması”**, Ankara
- YÜCEL,M.T, (1973) **“Suç ve Ceza Anatomisi”**, Yarı Açık Cezaevi Matbaası,Ankara
- YAVUZER,H., (1998) **“Çocuk ve Suç”**, 9.Baskı,Remzi Kitapevi,İstanbul.
- YAVUZER, H.(1998), **“Çocuk Psikolojisi”**, 19. Baskı, Remzi Kitapevi İstanbul
- YAVUZER, H.,(1987) **“Çocuk Suçluluğu Sorunu”**, İÜHF. Dergisi cilt 63, sayı 1-4,İstanbul
- YAVUZER, H.,(1994) **“Ana-Baba ve Çocuk”**, 7. Basım Remzi Kitapevi, İstanbul

- YAVUZER, H., (1999) “**Çocuk eğitimi el kitabı**” remzi yayın kitap evi 12.baskı İstanbul
- YAVUZER, H.,(1981) “**Ülkemizde Suçlu Çocuklar Sorunu ve Çocuk Mahkemeleri Yasasının Psiko sosyal Açıdan Önemi**” Edebiyat Fakültesi Matbaası Ayrı Basım. İstanbul
- YAVUZER, H., GÜNGÖRMÜŞ, O., MİNİBAŞ, J.,(1993) “**Suçlu Gençlerin Yakın Çevre Özellikleri**”, İstanbul Üniversitesi Pedagoji Dergisi, İstanbul, s. 11–16
- WENAR, C . (1994) Developmental Psychopathology (Eds). New york : McGraw- Hill.
- ZOCCOLILLO,M.,ROGERS,K., (1991) “ **Characteristics and Outcome of Hospitalized Adolescent Girls with Conduct Disorders**”, I. Am. Acad. Child. Adolesc. Psychiatry 30 (6):973–81

E K L E R

Sevgili gençler, bu araştırmaya katıldığınız için sizlere teşekkür ediyoruz. Araştırma çocukluk çağı yaşantılarıyla ilişkili bazı ruhsal belirtileri taramak için planlanmıştır. Kişisel değerlendirme yapılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanız da istenmemektedir. Araştırma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için gereken titizliği göstereceğinize inanıyoruz.

1 – Yaş:

2 – Cinsiyet:

3 – Ailenin İkamet yeri: () Köy () İlçe () İl

4 – Göç: () Yok () Var ise, siz kaç yaşındaydınız?.....

5 – Babanın Eğitim Durumu :

Okur – yazar değil () Okur – Yazar () İlkokul ()
Ortaokul () Lise () Yüksekokul ()

6 – Annenin Eğitim durumu :

Okur – Yazar Değil () Okur – Yazar () İlkokul ()
Ortaokul () Lise () Yüksekokul ()

7 – Annenizi nasıl tanımlarsınız? (birden çok işaretleyebilirsiniz.)

() Otoriter () Hoşgörülü () Soğuk () Samimi () Sinirli () Sakin
() Girişken () Pasif () Çalışkan () Tembel () Konuşkan () Suskun

8 – Babanızı nasıl tanımlarsınız? (birden çok işaretleyebilirsiniz.)

() Otoriter () Hoşgörülü () Soğuk () Samimi () Sinirli () Sakin
() Girişken () Pasif () Çalışkan () Tembel () Konuşkan () Suskun

9 – Kardeş Sayısı:..... kız,.....erkek,.....ncı çocuğum.

10 – Ailenin ortalama Geliri (milyonTL)

11 – Ekonomik olarak ailenizi hangi düzeyde görüyorsunuz?

() Alt () Orta () Üst

12 – Anne Baba boşanması: () Yok () Var ise, siz kaç yaşındaydınız?.....

13 – Anne kaybı: () Yok () Var ise, Annenizi kaç yaşında kaybettiniz?.....

14 – Baba kaybı: () Yok () Var ise, Babanızı kaç yaşında kaybettiniz?.....

15 – Üvey anne () Yok () Var

16 – Üvey baba () Yok () Var

17 – Aşağıdaki maddelerin kullanım sıklığını belirtiniz (miktar/gün, süre):

Yok ()

Sigara (.....)

Alkol (.....)

Diğer (.....)

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA: İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. **Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür.** Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum)

Her cümle için 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar **çabuk ve samimi cevaplar** veriniz. **Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz.** Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	()	()	()	()
2. Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	()	()	()	()
3. Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunu nedenlerini bilir.	()	()	()	()
4. Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	()	()	()	()
5. Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	()	()	()	()
6. Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	()	()	()	()
7. Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	()	()	()	()
8. Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	()	()	()	()
9. Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
10. Gerekğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	()	()	()	()
11. Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	()	()	()	()
12. Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	()	()	()	()
13. Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	()	()	()	()
14. Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	()	()	()	()
15. Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	()	()	()	()
16. Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	()	()	()	()
17. Evde herkes başına buyruktur.	()	()	()	()
18. Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	()	()	()	()
19. Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	()	()	()	()
20. Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	()	()	()	()
21. Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
22. Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	()	()	()	()
23. Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	()	()	()	()
24. Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	()	()	()	()
25. Bizim ailede herkes kendini düşünür.	()	()	()	()
26. Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	()	()	()	()

27.Evimizde banyo ve tuvalet(yüz numara)bir türlü temiz durmaz.	()	()	()	()
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	()	()	()	()
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	()	()	()	()
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	()	()	()	()
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	()	()	()	()
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	()	()	()	()
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	()	()	()	()
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	()	()	()	()
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	()	()	()	()
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz.	()	()	()	()
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	()	()	()	()
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	()	()	()	()
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	()	()	()	()
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	()	()	()	()
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	()	()	()	()
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	()	()	()	()
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	()	()	()	()
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	()	()	()	()
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	()	()	()	()
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	()	()	()	()
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	()	()	()	()
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	()	()	()	()
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	()	()	()	()
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	()	()	()	()
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	()	()	()	()
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	()	()	()	()
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	()	()	()	()
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	()	()	()	()
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	()	()	()	()
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	()	()	()	()
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	()	()	()	()
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	()	()	()	()

SCL-90-R

Aşağıda “**zaman zaman herkeste olabilecek**” yakınma ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatlice okuyunuz. Sonra her bir durumun, **bugün de dahil olmak üzere son on bes gün içinde** sizi ne ölçüde **huzursuz ve tedirgin ettiğini** göz önünde alarak, cevap kağıdında belirtilen tanımlamalardan (**Hiç / çok az / Orta derecede / Oldukça fazla / İleri derecede**) uygun olanın (**yalnızca bir seçeneğin**) altındaki parantez arasına bir (X) işareti koyunuz. Düşüncelerinizi değiştirirseniz ilk yaptığınız işaretleme yi silmeyi unutmayınız. Lütfen anlamadığınız bir cümle ile karşılaştığınızda uygulamacıya danışınız.

	Hiç	Çok Az	Orta Derece	Oldukça Fazla	İleri Derece
Baş ağrısı	()	()	()	()	()
Sinirlilik ya da içinin titremesi	()	()	()	()	()
Zihinden atamadığınız, yineleyici, hoş gitmeyen düşünceler	()	()	()	()	()
Baygınlık veya baş dönmesi	()	()	()	()	()
Cinsel arzu veya ilginin kaybı	()	()	()	()	()
Başkaları tarafından eleştirilme duygusu	()	()	()	()	()
Herhangi bir kimsenin düşüncelerimizi kontrol edebileceği fikri	()	()	()	()	()
Sorunlarımızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği duygusu	()	()	()	()	()
Olayları anımsamada güçlük	()	()	()	()	()
0. Dikkatsizlik ve sakarlıkla ilgili endişeler	()	()	()	()	()
1. Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi	()	()	()	()	()
2. Göğüs veya kalp bölgesinde ağrılar	()	()	()	()	()
3. Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi	()	()	()	()	()
4. Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali	()	()	()	()	()
5. Yaşamınızın sonlanması düşünceleri	()	()	()	()	()
6. Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma	()	()	()	()	()
7. Titreme	()	()	()	()	()
8. Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği hissi	()	()	()	()	()
9. İştah azalması	()	()	()	()	()
10. Kolayca ağlama	()	()	()	()	()
11. Karşı cinsten kişilerle utangaçlık ve rahatsızlık hissi	()	()	()	()	()
12. Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi	()	()	()	()	()
13. Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma	()	()	()	()	()
14. Kontrol edilemeyen öfke patlamaları	()	()	()	()	()
15. Evden dışarı yalnız çıkma korkusu	()	()	()	()	()
16. Olanlar için kendini suçlama	()	()	()	()	()
17. Belin alt kısmında ağrılar	()	()	()	()	()
18. İşlerin yapılmasında erteleme duygusu	()	()	()	()	()
19. Yalnızlık hissi	()	()	()	()	()
20. Karamsarlık hissi	()	()	()	()	()
21. Her şey için çok fazla endişe duyma	()	()	()	()	()
22. Her şeye karşı ilgisizlik hali	()	()	()	()	()
23. Korku hissi	()	()	()	()	()
24. Duyularınızın kolayca incitilebilmesi hali	()	()	()	()	()
25. Diğer insanların sizin özel düşüncelerinizi bilmesi	()	()	()	()	()
26. Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu	()	()	()	()	()
27. Başkalarının sizi sevmediği yada dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi	()	()	()	()	()
28. İşlerin doğru yapıldığından emin olabilmek için çok yavaş yapma	()	()	()	()	()
29. Kalbin çok hızlı çarpması	()	()	()	()	()
30. Bulantı veya midede rahatsızlık hissi	()	()	()	()	()
31. Kendini başkalarından aşağı görme	()	()	()	()	()
32. Adale (kas) ağrıları	()	()	()	()	()

	Hiç	Çok Az	Orta Derece	Oldukça Fazla	İleri Derece
43. Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi	()	()	()	()	()
44. Uykuya dalmada güçlük	()	()	()	()	()
45. Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme	()	()	()	()	()
46. Karar vermede güçlük	()	()	()	()	()
47. Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu	()	()	()	()	()
48. Nefes almada güçlük	()	()	()	()	()
49. Soğuk veya sıcak basması	()	()	()	()	()
50. Sizi korkutan belirli uğraş, yer ve nesnelere kaçınma durumu	()	()	()	()	()
51. Hiçbir şey düşünememe hali	()	()	()	()	()
52. Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması	()	()	()	()	()
53. Boğazınıza bir yumru tıkanmış olma hissi	()	()	()	()	()
54. Gelecek konusunda ümitsizlik	()	()	()	()	()
55. Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük	()	()	()	()	()
56. Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi	()	()	()	()	()
57. Gerginlik veya coşku hissi	()	()	()	()	()
58. Kol veya bacaklarda ağırlık hissi	()	()	()	()	()
59. Ölüm ya da ölme düşünceleri	()	()	()	()	()
60. Aşırı yemek yeme	()	()	()	()	()
61. İnsanların size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma	()	()	()	()	()
62. Size ait olmayan düşüncelere sahip olma	()	()	()	()	()
63. Bir başkasına vurmaya, zarar vermeye, yaralamaya dürtülerinin olması	()	()	()	()	()
64. Sabahın erken saatlerinde uyanma	()	()	()	()	()
65. Yıkama, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yineleme hali	()	()	()	()	()
66. Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama	()	()	()	()	()
67. Bazı şeyleri kırıp dökme hissi	()	()	()	()	()
68. Başkalarının paylaşım kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması	()	()	()	()	()
69. Başkalarının yanında kendini çok sıkışık hissetme	()	()	()	()	()
70. Çarşı sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi	()	()	()	()	()
71. Her şeyin bir yük gibi görünmesi	()	()	()	()	()
72. Dehşet ve panik nöbetleri	()	()	()	()	()
73. Toplum içinde yiyip-içerken huzursuzluk hissi	()	()	()	()	()
74. Sık, sık tartışmaya girme	()	()	()	()	()
75. Yalnız bırakıldığında sinirlilik hali	()	()	()	()	()
76. Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu	()	()	()	()	()
77. Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme	()	()	()	()	()
78. Yerinizde duramayacak ölçüde huzursuzluk duyma	()	()	()	()	()
79. Değersizlik duygusu	()	()	()	()	()
80. Size kötü bir şey olacakmış duygusu	()	()	()	()	()
81. Bağırma ya da eşyaları fırlatma	()	()	()	()	()
82. Topluluk içinde bayılacağınız korkusu	()	()	()	()	()
83. Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu	()	()	()	()	()
84. Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerin olması	()	()	()	()	()
85. Günahlarınızdan dolayı cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi	()	()	()	()	()
86. Korkutucu türden düşünce ve hayaller	()	()	()	()	()
87. Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi	()	()	()	()	()
88. Başka bir kişiye asla yakınlık duyamama	()	()	()	()	()
89. Suçluluk duygusu	()	()	()	()	()
90. Aklınızdan bir bozukluğu olduğu düşüncesi	()	()	()	()	()